

ശ്രീരവിവമ്ഭപവിരചിതം

പ്ലാറ്റ്‌നാല്പ്പരയം.

പരിഭ്രാംകൾ

പ്രസിദ്ധ, ഇഴ വി. രാമാനുജതിരി

ഡാക്ടർ സുരേഷ്.

അമ്മൈത്തിപ്പന്നാരബം.

കമാസാംഭവി.

പാതവിവരണം.

നാടകവും ടിപ്പണിയും.

പദ്ധതിക്രമങ്ങൾ.

രൂപോപന്മാസം.

ഈ പല്ലമന്ത്രഭയം, സംസ്കാരത്തിൽനിന്ന് തജ്ജമ
താന്നന്നം, മുലഗ്രന്ഥക്കന്നാവു പ്രയ വിത്തനാമധ്യയ
ചുക്രടിയ ഒരു വീവമ്മല്ലപന്നന്നം, പുസ്തകത്തിൽനിന്ന്
ഒളിത്തന്നന്ന പ്രസ്താവിച്ചിട്ടിട്ടുണ്ടോ. പ്രസ്തുതമഹാരാ
ന്നപുറി, കേരളീയക്ക് പൊതുവെയും, വഞ്ചിവാസിക
വിശ്വേഷിച്ചും അധികികം അഭ്യർത്ഥവും ആദരവും ഉണ്ടായി
ണ്ടതാണ്. എന്നെന്നാൽ, മഹാരാജ കേരളീയമഹാരാ
ം സിലിച്ചിട്ടില്ലെന്ന വിദ്വലശജ്ജനങ്ങൾ ഏറ്റവും തിച്ചി
മഹനിയല്ലതാവും, മഹാകവിത്പവ്യും, സാമുഖ്യാധികര
ു സമുദ്ധസിച്ചിത്തന്ന ഈ രവിവമ്മമഹാജാവിൽ. അര
തിതവിതാങ്കുർമഹാരജക്കുംബവാതിൽ ജനിച്ചു, ‘അി
വന്നവർത്തി’പൊ നേടിയ വാരകലഘനവരലുകാണ്യവും
ഇന്നും. സഭ്യിത്തശാസ്ത്രപാഠാലി, കവിജനമയുരകാല
ം, സാമഹിത്യവിദ്യാവംശക്കുണ്ണൻ, ദാഷ്ടാഭാജരാജൻ,
രാജപരമേശ്വരൻ, നാഞ്ചന്ത്രാമധ്യരാപരാവ്യുമ്മ്—എന്നു
ഈ നാടകത്തിൽനിന്ന് പ്രസ്താവനയിൽ, കവാസമുദ്ധവാരമ
പിച്ചു, ഈ മഹാപുത്രപ്പൻതന്നെ, തന്നപുറി പ്രസ്താവി
മാതമല്ല, സകലകലാകശലാജൻ, കലാനിധികലാജി
ദ്രുമുലകണം, ആത്രേതജനപാരിജാതാ, കൊല്ലുംപ്രദേ
ശൻ കോമളവിദ്യാജനം,—എന്നുംരഹാത്രടി തന്നേ വി
പ്രിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു. ഇപ്പറഞ്ഞതവെന്നും അധികമല്ലെന്നും,
പ്രമാണന്നും, അഭ്യർത്ഥനയിൽനിന്ന് ദാമകാചികനാരായ പാ
രകവിദ്യാദികൾ രേവപ്പുട്ടതിയിട്ടുള്ള പ്രാസ്തുപ്പുകൾ
തെളിയിക്കും ചെയ്യുണ്ട്. തന്ത്രാദശനായ ആ പ്രാവീ
പ്രണാടൻകോൺ’ നമ്മക്കപ്പോവക്കം ആദരണ്ണിച്ചും, അഭി
സ്ഥാനവും അഭ്യാസാ? അഭ്യർത്ഥനപ്പുറി അല്ലോ ചിലതെ
ഴക്കിപ്പം കേരളീയരിന്തനിരിയേളുംതാഴുണ്ടോ? ശ്രിവാശാന്ന

അക്കുട്ട് തിഡ്യർക്കുട്ടവർഗ്ഗം,—

“പരമാരാണാമന്മായാ,—
യദ്ദേഹം! ശ്രദ്ധാന്തങ്ങാഹിതാം സുഭഗി,
തപം സാരൂപ്യത്വം കവീനാ,—
മലുംശ്ശത്വം ദാഷ്ടാർജിനാം ചാസി.

പുതിപ്പനായ റഘംനാഃ,
കാരണികൾക്കുംപുതേ വിച്ചപനായ,
അല്ലത്മ'നേ വദാന്മ്രാ,—
വാഹ്നി വിദ്വാജ്ഞ ച രവിവാമ്മാ.

ബാലിശഹവിശേഷങ്ങളോ—
നന്ദയതി,വിച്ചയിതം റിശേഷങ്ങളി,
അപകാരിനാം തുത്യേല്ലാ,—
എപ്പത്തിരപകാരിനാം തുതശ്ശത്വം.

കവലാവികാസവിധിനാ
ംജാ,യദ്ദുനാടി! തേജസ്സാ ഭാസപാൻ,
തപം വിക്രമനാ ബലിജിത്,
സവംശത്തകാ ശിരിശയു.

സവ്യാ യദ്ദപക്ത! സാന്നാ, മുഹി പ്രാണിതേന ച,
നിത്യസ്ഥപരാ പരാം തുഷ്ടി-മാസ്തികേന ച ഭോതാഃ.”

ഈത്യാദി മധുസമന്നോഹരജഭൂയ പദ്മാഖരം. മഹാരാജാവി
ന്നീരം പ്രതാപാഭവാദികർംക്ഷപുരാമ സപ്താവസ്ഥാഗ്രാ
ദിക്കളംകൂടി, ഇവയിൽനിന്നു നമുക്ക ഗ്രഹിജ്ഞാമസ്തോ.

“അത്മിന്നേറുന്നിയ്യുംഭിമതാഡലം നല്ലവാൻ പാരിജാതം
വിദ്വത്‌പദ്മാകരദിനകരം വിശ്രദ്ദോക്കകലീപം.”

ഈത്യാദിപദ്മാഭ്രജ്ഞേക്കാണ്ടം, മരദം, ‘ഉണ്ട്‌നിലീസംഭവം
ത്തിൽ വണ്ണിതന്നുയിരിയ്യുന്ന അവവിവമ്മാവ്യുവേണാടൻ
കോൻ’ ഈ മഹാരാജായിരാജാന്തന്നു എന്നാളു മതാ തുലോം

സാമ്പത്തികവിരിയ്ക്കുന്നും. ‘ഉദ്ദേശ്യിലിസ്ടേജ്’ തിന്റെ കർണ്ണം വും, ശ്രീരംഭവിമംഗലിന്റെ പണ്ഡിതസഭയ്ക്കിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു മഹാകവിയാണ്, എന്ന ശ്രീമാൻ അതിന്റെ തിണ്ടപ്പിംഗാ ടി അഭിപ്രായപ്പെട്ടിട്ടിട്ടല്ലോ.

“ദ്രോജ്ഞായ ദ്രോജ്ഞ ധനജ്ഞയ ഇവ ക്ഷൗഢാപാലബാലാം ബലീ വേണാട്ടിനടയോരു വീരരവിവമ്മാബേംഗ യക്കാം പതിം.”

എന്നുംമറുമുള്ള ഉദാഹരണപദ്ധതിയിൽ ‘ലിലാതിലക്’ തിന്റെ കത്താവും പ്രസ്തുതസഭയിലേ ഒരു സംഘാഴികനായിരിയ്ക്കാമെന്നും ദോന്നും.

ക്ഷേമിണംഭോജരാജനായിരുന്ന ഈ മഹാശാഖ, ‘അല കാരസവസ്പ’ തിന്നു വ്യാവ്യാമം ചെയ്തായിട്ടോ, റിപ്പോം ചിപോലും ഭർത്താക്കായിരുന്ന അതിലേ ഗമ്പദയുക്കളേ അംഗങ്ങൾ വിവരിച്ചുവിശദപ്പെട്ടുള്ളിക്കാട്ടതായിട്ടോ, സമുദ്രാ നധവ്യാവ്യാമത്തിന്റെ അവതാരികാപദ്ധതിയിൽനിന്നും നമ്മൾ മനസ്സിലാക്കാം, ‘സാമ്പത്രവില്ലാവിചക്ഷണൻ’ എന്നും മറുമുള്ള ബിത്തദയാർഥിയ്ക്കുന്നതുപരമായി, വേദങ്ങം പല തുടികൾ ഈ മഹാത്മാവു നിന്മിച്ചിരിയ്ക്കുവാനിടയിട്ടുണ്ട്. അവരുടെ ‘ആലുമനാലുമദയ’ നാടകം മാത്രമേ, ഇതേവരെ കണ്ണികിടക്കയും, പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. തന്റെ വിഭവത്തോടുള്ളിലെ പണ്ഡിതരാറിൽ അതുരുക്കാണിക്കിലും ‘പ്രസ്തുതമനാലുമദയ’ തേത അഭ്യന്തരം വ്യാവ്യാമാസ്ത്രിച്ചിരിയ്ക്കും, അതാണു കിഞ്ചിത് അവസ്ഥ സ്വപ്നം വ്യാവ്യാമാനിച്ചു് ആ മഹാശാഖയെ അംഗയിച്ചിരിയ്ക്കും എന്നതു നിന്നുംശയമാണ്. എന്നാൽ ഇതുവരെ അപ്രകാരമൊരു വ്യാവ്യാമം കണ്ണികിട്ടിയിട്ടില്ല. ‘പ്രസ്തുതമനാലുമദയ’ മെങ്കിലും കണ്ണികിട്ടിയാൽ കേരളീയജനതയുടെ ഭാഗിക്കുന്നാണെപ്പിയ്ക്കുക.

സ്വതന്ത്രജനക കാവും വ്യാവ്യാമങ്ങളിൽ ശാസ്ത്ര നൃജിതി, സംസ്കാരാശിത്രസ്വത്തിനേ പോഷിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട് കേരളീയവില്ലാജനങ്ങളുടെ സജീവം കെട്ടു ചെടു

തിഥി. അംഗങ്ങൾവുടെ”പാദങ്കടക കാലത്തിന്മുൻപുതനെ ചാരം ഇം മാർത്തിൽ പ്രവത്തിച്ചുതുടങ്കിയിരിയ്ക്കുന്നു. എന്നാൽ, മഹാകവിത്രപത്തിൻറെ മഹന്മാരിയാദർമായ ശ്രൂപക—നാടക്കീയ—സംഗമിയിൽ സ്വപ്നം മഹസ്യാംബൈയുവർ അക്കുട്ടതിൽ എത്രയുണ്ട്? ഭാണ്ടാഡി ലഘുരൂപമജഞ്ചളള്ളുതിയവർ അതു ഭർഖമെല്ലായിരിയ്ക്കും, സാക്ഷാത് കേരളവർമ്മദേവൻ, കൊച്ചുഭാഗ്നിത്വവുരാൻ, കണ്ണറിക്കുടൻവുരാൻ, കുടംതനാട്ടദയവർമ്മ തവുരാൻ മുതലായ അരയുനികകവിശ്രാംഖാർത്തനെ ഉണ്ടുണ്ടോ. ഇടക്കാലത്താണുക്കാതു, മഹിഷമല്ലുള്ളനുഖൂതിരി, വിപാൻ എളുപ്പതവുരാൻ, മതുകവിള്ളി ഉണ്ണിനുഖൂതിരിപ്പും, ഭാസ്മുരകവിവരൻ മുതലായവരും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവരെല്ലാം കവിത്രംഗാരാധിക്കനബവനു മാത്രമല്ല,—

“യേ കേച്ചിദത്ര രസംശാലിഷ്യ സത്തുകവീനാം
സുക്ഷേപിഷ്യ ക്ലീപ്പപ്പാമിഷ്യ നാദിയനേ,
തെ മാലതീചരിമല്ലേഷ്പപി കന്ദളത്സു
നാസാപ്തം കരതലേന ദ്രവം പിംഡ്യുഃ”

എന്ന വേദാന്താചാര്യർ പരയുന്നതു “അവരുടെ കുതികളേസ്റ്റും ബന്ധിച്ചും തികച്ചും ചരയാവുന്നതുമാണ്”, എന്നാലും അവരാൽ സാക്ഷാത് സംസ്കാരംക്കാടകങ്ങൾ എഴുതുവാൻ ഒരുപയോഗം അറിയുന്നില്ല. നോക്കുക, ‘നാടകാനന്തര കവിതപം’ എന്തു സംസ്കാരപുക്കത്താണിക്കുന്ന ശക്തി!

ചെങ്ങന്നുർക്കാരനുയും ‘ശക്തിപ്രേ’മരാകവിയുടെ ‘ആദ്യത്തുപുഡാമനി’, ‘കലാശവരവമ്മഹാരാജാ’വിന്റെ ‘സുഭാദ്രാജാജ്ഞയ’വും, ‘തചതിസംവരണ’വും,—ഇതയുമേ നമ്മക്ക പഴയ കേരളീയനാടകങ്ങളായിക്കണ്ണക്കിട്ടിക്കണ്ണരാത്തങ്ങളായിട്ടും. പ്രിനീട്ടി നാം അറിയുന്ന കേരളീയനാടകകവി ‘സംഗ്രാമയീര’വിവർമ്മകലശേഖരൻ, നാടകം ‘പ്രഭു,മാന്ത്രി,ദയ’വുമാത്രം. ‘അനന്തരം, ‘പുണ്ണസംസ്കാരത്തി’പര്യായരേണാട്ടക്കുടിയകാട്ടമാടസ്സനുപുതിരിപ്പും, ‘കമലിനീരാജഹംസ’വും, ‘കാക്കഞ്ചരി’ഭാമോദരൻ ഭട്ടിരിപ്പും ‘വസ്ത്രമതിവിക്രമ’വും, കോലത്ത

രാഹവമ്മതനുരാൻ ‘ചന്ദ്രികാകല്യാഹടിഡി’വും, ചെമ്പകദ്രോഹി തനുരാൻറെ സദസ്യനായ ‘ആഡികവി’മൺ ലക്ഷ്മീദേവ നാരാധണിയ’വും, ഒപ്പാസൻ (പിഡാർടി) ‘ചന്ദ്രലേഖ’ഇം, കുള്ളുർ നീലകള്ളുൻ നൃത്തിപ്പാട്ട് ‘കമലിനീകളുഭാസ’വും (രാജചുഡാമൺഡിക്കുതുടങ്ങെ മരംഡാണം) രാമചാണി വാദൻ ‘പീതാരാലവ’വും, അശപതിതിരനാർ ഇളയതന്ത്ര റാൻ (ആഡിവദ്വിഡ്യവരാജൻ) ‘തകംമിണിപരിണയ’വും നിമ്മി ആ. പിനെയോ? അധികമൊന്നമില്ല. പ്രസിദ്ധമാകവിക ഇംഗ്ലീഷ്യത്തിൽ, ഉദ്ദായിവാരുർ തട്ടാൾ ചാണ്ഡി ഫാണ്ഡിതു വൈദിശ്യം കേളികേട്ട കേരളീയവരുവച്ചുകൂടി ഇംഗ്ലീഷ്യകുവായും നിമ്മിച്ചതായി നാമറിയുന്നണോ? അങ്ങനെ യൈജാൻ കേട്ടുകേടിവിപോലുമാണോ? ഇപ്പോൾ ഇപ്പോൾ ‘മല്ലികാമാ ഞത്’മെഴുതിയ ‘ഉദ്ദണ്ഡനേ’പ്പററിയും, ‘ബാലമാത്രാണ്ഡവാജ യ’മെഴുതിയ ‘ദേവരാജനേ’പ്പററിയും മാറ്റം നമ്മൾ പലതരത്തി ചും അഭിമാനിസ്ഥിച്ചുവാൻ വകുങ്ങണ്ടജില്ലും, അവർ പരദേശിക ഇംഗ്ലീഷ്യപ്പേരും. സാക്ഷാത്കരിക്കുന്ന സംസ്കാരകനി മംഡം ചെയ്യുവൻ മേലുറേതവർ മാത്രമായിട്ടാണോ ഇന്നവരെ യൂളുള്ള അരാവു്. മരംകുതിക്കേണ്ട അരപ്പേക്ഷിച്ചു നാടകനിമ്മാനന്തരം തുട്ടു പ്രയാസം, ഇതിൽനിന്നു നമ്മൾ മനസ്സിലാക്കാം. അ ട്രോഡ താലുക്കനാടകകത്താക്കലേയും നാടകങ്ങളേയും, നാം ഒപ്പു തുമാതുമാനിയുള്ളണ്ടാണെന്നു വിശ്വേഷവിധിയായിട്ടു രജവാനിപ്പിലോ. ഇവയിൽ പലതും ഇന്ത്യിയം അച്ചടിയുള്ള നാടകത്തിരിയ്ക്കുന്നതു എഴുരെ ലാജാവാഹമനേന്നു പറയേണ്ട!

“സുഡാമപുളിസുഭഗേ കവീനാം
വിത്രേംബലേ വേലതി വാഗ്പിലാസേ
വിധുദാം കൈരവിണീവ സദ്ഗി
സതാം മനീഷാ വിചനീകസിതി.”

എന്ന കാക്കദ്രോഹിബോട്ടുനിരി ‘വസുമരീഹിക്രമ’ന്തിൽ പറ ഞതിരിയ്ക്കുന്നതു, ഇന്നതേ ‘സത്ത്ര’ക്കുണ്ടു സംബന്ധിയുള്ള തല്ലുനവരങ്ങുമാ? അങ്ങനെ വരുത്താതിരിയ്ക്കുന്നതാണോ നമ്മൾ

മേന്താനം! അതാണ നമുക്ക് ദ്രോജസ്സും!

എതായാലും, ഇന്നേയും” അവരുടെ സംഖ്യാജ്ഞാനം കാഥത്തിനു മുൻപു ജീവിച്ചിരുന്ന ശ്രീസദ്ഗുമയിരവിവർമ്മാവിന്റെ അന്നാദിശമായ മഹാകവിത്പം, പ്രസൂതമായ പ്രദാനം നാള്ക്കും ദശത്താൽ പ്രസ്തുതമായതും ഇന്നു മഹാകവിമഹിന്റെ നായകനാക്കി, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഫോറുപാണ്യവിജയജ്ഞാനഭേദയും വിവാഹത്തേഴ്സംരംഭം വല്ലിച്ചും, അതു ആണും റി. ലക്ഷ്മണൻപിള്ള ടീ. എ. അവകർഡ രണ്ടാംതം റംതമിഴുന്നാടകവും, കവിപാലികളും കൊട്ടാരംഞ്ചിൽ ശങ്കരാണിംഗവകർഡ അതിനും ഉത്കൂഴ്മായ ഒരു തജ്ജമഞ്ചം ഇങ്ങാപ്പിൽപ്പറാ കൊല്ലുംബാക്കമുൻപുതന്നെന്ന നിമ്മിച്ച പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നാണും ഇന്നു സന്ദർഭത്തിൽ സൃഷ്ടിയമാണോ. മഹാകവി ഉച്ചുൻ്നാരു തജ്ജമാഗമനത്തിനെഴുതിയിട്ടിട്ടുണ്ടവാരികയിൽ, “പ്രദാനം നാള്ക്കും ദശം അതുകൊല്ലും, ഭാഷാന്തരികരിച്ചു ജനസാമാന്യത്തിനും ഉപയോഗമോഹരമാക്കിത്തീക്ഷ്ണം”വാൻ അവശ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഇതുവരെയും കുത്തം ഭാഷാന്തരികരിച്ചതായി കൊണ്ടതില്ല. നമ്മുടെ ഒരു മഹാരാജാവിന്റെ—പ്രാചീനരാഘവത്താചാര്യരാമായിരുന്നു. നമ്മുടെ ഒരു പ്രാചീനമാരാധനയിൽ അരുയും അരുയും വിരാദ്ധാനാട്ടകോൺഡാ—ഒരു തുക്കുമഹാഗമനത്തെ അരുയും ഭാഷണപ്പെട്ടതാതിരിയുംനായും നന്ന സിദ്ധിയും എന്നവെച്ചു താനതിനും തുനിന്തു. മുലഗ്രന്ഥമാധാരമും മുലപരമൈക്കിലും ഇതു കൈകരുളിയേണ്ടായ ഭ്രംശണമായിത്തീരുന്നു താൻ അരുയും പ്രതീക്ഷിപ്പിച്ചുകെട്ടു!

നീറു—അമാബോജാ മരോ, മുലഗ്രന്ഥത്തിലേ ചിലപ്പട്ടാജ്ഞാം താൻ തജ്ജമചെയ്യും, മഹാകവി വച്ചു തേതാർഡ നടത്തിയിരുന്ന ‘അത്മപോഷിനാ’ മാസികയും തയ്യാറാക്കുന്നും, അതിൽ പ്രസിദ്ധീകരിയ്ക്കുന്നും ഉണ്ടായി. എന്നാൽ അതു പദ്മാജാനാം ഇതു തജ്ജമയിൽ ചേർത്തിട്ടില്ല. എതാനാൽ, അവ സംസ്കാരവും തജ്ജമയിൽ എഴുതിയവയാണോ; ഇതു തജ്ജമയിൽ, പദ്മാജാജില്ലാം ഭാവിപ്പിച്ചുത്തത്തിൽ വേണമെന്നവെച്ചും, അജ്ഞന്തതെന്ന നിവർണ്ണിയും കൈയ്ക്കിയും ചെയ്തിരിയുണ്ടോ.

‘ഇന്നതെ ‘ജനസാമാന്യത്തിനു’ ഉപയോഗഭോഗർമാവണമെകിൽ ഇതാണു ഇതിരി അധികം നല്കുന്ന എന്ന മിശ്രവ ചീം അറബിവമായിരിയ്ക്കുമ്പോൾ. ഒരു സംസ്കാരത്താടക്കത്തെ ഇന്ന് റിതിരിൽ കൈരളിയ്ക്കു കാഴ്ചയുണ്ടുന്നതു് ഇദംപുമായിട്ടു ഗണനാ വരാം. കൈരളിയും ചീല ചുത്രപണ്ടജപ്പുണ്ണിനിന്തു ഗോക്കര്ക്കു!

സദർഭസംഘര്യും ഗോക്കരി, ചീലത്താവും താങ്കൾക്കും ഇതിൽ സ്ഥാപിക്കിയിട്ടിട്ടുണ്ട്. ഈ നാനാത്തുവിധാനത്തിൽ രേഖപ്രയോഗയുംതാചിന്ത ആവിത്തരഹായിരക്കാതെ ചോദനവെള്ളിത്തനു ഏ നേരം. അതായൽ, പാതപുത്രതിമുതലായവ പരുവേക്ഷിച്ചു കൊണ്ടിട്ടുണ്ടാണു് ഇങ്ങനെ ചെയ്തിട്ടിള്ളതു് എന്നതാണ്.

താഴേന്നാതരവായനക്കാർവ്വേണ്ടി, ഒരു ലഭ്യടിപ്പുന്നി കൂടി എഴുതിയേതിട്ടിട്ടിള്ളതു്, അതായും ദാഹരിച്ചതു് എന്ന സൗകര്യം ദോക്കി അച്ചടിയ്ക്കപ്പെട്ടിരിയ്ക്കും.

ഇതിലേ ഇതിഹാസപ്രസിദ്ധമായ ഇതിവുംതന്ത്രിക്കുന്ന മുക്കും മുതലായവ പ്രത്യേകംകാണിച്ചിട്ടിട്ടിള്ളതു് പദ്ധതിം പ്രയോജനപ്രഥമാവുമെന്ന കരത്തുന്നു.

മലഞ്ചാളിപ്പുള്ളുക്കാഡിൽ, പദ്ധതിപരിശീലനം അകാരാദ്രാജകുമാർ സി വേദത്തുകാണാംപുജിപ്പി, അതുമലഭാളിയ്ക്കുമാതു, അതാ പേരുക്കിത്തൊന്നാണു വരാവു നാല്പുണ്ടു. അങ്ങനെന്നായും ഒരു ചുരുക്കം ഇനിഡിവേനമെന്ന ദോന്നി, അതും ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

വിഷ്ണും, ലിപിവിന്യാസം, വിലപ്പോറ ഭാഷാശാലയി മുതലായവയേ അധികരിച്ചു് എന്നിയ്ക്കും ചീല ചാട്ടംവും ഇം ഈ ഗുന്ദമത്തിലും അംഗഹത്താം തന്നെ. ഇനിയും അധികം പറഞ്ഞുന്നിത്താംതെ, തൊന്തിനാ സവിനയം വായനക്കു മുൻപുണ്ടാക്കുന്നതു് ക്ഷമനിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

‘ആധമവിലാനം’മാം, } എന്നു്, പരിഭ്രാഷ്ടരം,

പേരുക്കം; } പണ്ണിത്തു,

തിരുവനന്തപുരം.

എ-മ-മാൻ.

ഈ. വി. രാമൻനായ്യത്തിൻ.

കൂ മാ സാ റം.

I

നോമക്കത്തിൽ:—

ലോകാന്നറഹതിനായിസ്ഥിച്ചുവരിയ്ക്കുന്ന നാട്ടമഹാഷി കാൺപ്രിച്ചതനാസരിച്ചു്, ആവധാവു നല്ലിയ വരത്താൽ മത്താ നായി ലോകാപദ്രവംചെയ്യുന്ന വജ്രപുരേശപരൻ ‘വജ്രണാഭ’ നേ ചഡിപ്പിച്ചുകൊള്ളാമെന്ന അനീതിയ്ക്കും കൈയേണ്ടുക; അംഗതിലേയും പ്രദർശനനേ ഗദസാംബവനാരാട്ടകുടി വജ്രപുരത്തി ലേയ്ക്കു കൊണ്ടുപോകവാൻ, നടവിശാരദനാം സകലക്കല്ലാം അതനും ആയ ഭദ്രനടനേ ശട്ടംകെട്ടുക.

രണ്ടാമക്കത്തിൽ:—

തെ നാടകമാണേംതിലേയ്ക്കു വേഷക്കാർ എന്ന നിലയിൽ, പ്രദർശനനാംബവനാരാനിച്ചു ഭദ്രനടൻ വജ്രപുര ക്കാലേപ്പുക; വജ്രണാഭനുറ ആശ്രതാസരിച്ചു്, ചുതിയായ പ്രഭാവതിയേ പട്ട പറിപ്പിയ്ക്കുവാൻ അവിഭിന്നത്താമസിയ്ക്കുക; താൻതന്നെ എഴുതിയ പ്രദർശനനേര തെ പടം, ‘സുത ഞിൽ’ പ്രഭാവതിയുടെ കൈയ്ക്കുലാക്കിശ്വാസക്കുക; പ്രദർശനനേര നിൽ അഭിനിവേശം ജനിച്ച പ്രഭാവതി അളളയച്ചുവരത്തി പഠത്തിനും വിവരം ചോദിയ്ക്കുണ്ടാം, പ്രദർശനനുറ തൃശ്ശൂരം അഞ്ചേരി കീത്തിച്ചു്, പ്രഭാവതിയേ ദ്രശ്യാനന്തരാഗയാകിത്തുക്കുക, പ്രദർശനനേര പ്രഭാവതിയ്ക്കു കാനിച്ചുകൊടുക്കാമെന്നു് ഉറച്ചുനട്ടുക.

മൂന്നാമക്കത്തിൽ:—

ഭദ്രനടനിൽനിന്നു പ്രഭാവതിയുടെ തൃശ്ശൂരനുംവരത്തിനെത്തു പ്രദർശനനു പ്രഭാവതിയിൽ അഞ്ചേരാഗംഖനിയ്ക്കുക; വജ്രണാഭനുമക്കം അഭിനിവേശപ്പെട്ട ‘രംഭാഭിസ്വരാം’മെന്ന പ്രേക്ഷണകത്തിൽ വേഷംകെട്ടിയിട്ടും, ഘുണ്ടാട്ടത്തിൽ ആശോഷിച്ചു ‘മദനേഃസവ’ത്തിൽ സന്ധിയാനംചെയ്തിട്ടും പ്രഭാവതിപ്രദർശനാം.

മുന്നോട്ട് പരസ്യമായ കണക്കിന്ത്യു് അന്നേന്നും മരം ഉത്കടക്കോടിയിൽ എത്രക്ക്.

നാലൂമക്കത്തിൽ:—

നായികാനായകനായട വിവരവേദന വല്ലിയുക്ക്; അരവക്ഷം അന്നേന്നുമിൽ അന്നരാഗം അന്നേന്നും ഗ്രമിയുക്ക്; അചിരേന ദ്വൈതിമാരായിത്തീരുക.

അഞ്ചാമക്കത്തിൽ:—

രാജ്ഞാഭാർത്ത സഹോദരനായ സുനാഭൻറ പുത്രികളും ചരുവതിയേയും, മുന്നപ്പതിയേയും, പ്രഭാവതീമുഖവേദന ഗദനം സാംബാം വിവാഹംചെയ്യുതിഞ്ഞ സുവന്നപ; വാഞ്ചാങ്ങൻ പ്രലൂപമന്നറ, സുനാഭനേ ഗദനം, ബൈസന്നതേ സാംബാം ഒഴുത്തിൽ വധിയുള്ളന്തിഞ്ഞ വിവരണം; പ്രലൂപമന്നാഡി കർക്ക പ്രഭാവതിപ്രഭതികളിൽ പുത്രലാഭും, പ്രലൂപമന്നനേ വാഞ്ചപ്പരനായി ശ്രീതൃഷ്ണൻ അഭിശേകം ചെയ്യുകയും.

II

ആമഹാഭാരതപരിശേഷഭായ മരിവിശാഖവിശ്വുപ്തത്തിൽ, റഹ്മാന്യായംമുതൽ—ഒ—ജന്യായംകൊണ്ട് വിവരിച്ചിട്ടുള്ള വാഞ്ചാഭവയക്കമാണ്, മേൽ കാണിച്ച കമാവസ്തുവിനും മൂലം. ആ ഇതിഹാസക്കാരിൽ നാടകോച്ചിതജ്ഞായ മില ആവാചോദ്പാപാദം കവി ചെയ്യുതിങ്ങനിട്ടില്ല. അരവക്കിൽ പ്രധാനപ്രക്രമില്ലെന്നാതാവിരും:— നാടകത്തിൽ നാരഭനാശ സ്ഥാനം ഇതിഹാസതിലില്ല. ഇന്ത്യൻ ഇതിഹാസ സത്തിൽ വളരെ ക്രൂതല്യായ സ്ഥാനമുണ്ട്. ഇങ്ങനും പ്രാർത്ഥമായാണ് സരിച്ച വാഞ്ചാഭപുരത്തിലെത്തിക്രൂടിയ അരായ നാജുളിൽ ഒരു പെണ്ണപ്രാവിശ്വാണ്, പ്രഭാവതിപ്രലൂപമന്നാഡേ ചരസ്വരപ്രഭാവികളും ദാഡിയായാണ് അരുചിത്താന്തത്തെന്ന മരിവിശകമാണിൽ. ദ്രോന്തൻ ഇതിഹാസപാത്രംതന്നെ ദാജ്ഞില്ല, നാടകത്തിലുള്ള ദേതാളം പ്രാധാന്യം വഹിച്ചുകാണാണില്ല മൂലത്തിൽ. നാടകത്തിലേ കളമാംസിക ഇതിഹാസതിലില്ല. എന്നാൽ ആ സ്ഥാ

ന്തു” ഒരു റംസി ഇതിഹാസതിലെണ്ടതാണ്. ‘അമ കാലോ സൗഖ്യം ചങ്കു’ ഇതുാദിയായി മുലത്തിൽ വല്ലിച്ചിട്ടുള്ള ഉസം വം, നാടകത്തിൽ ‘മദനോസവ’മാക്കി മാറ്റിയിരിയ്ക്കുന്നു. നാ രദനിമ്മിതമായ ‘രംഭാഡിസാർ’തുപകൾ അഭിനയിച്ചുതായി മുലത്തിലെണ്ട്. അധികാരി വിഴുഷകവൈഷം കെടുന്നതു ഭദ്രന്ദനാളി എന്നമാത്രം ദേശം. പ്രദീപമന്മാരും ദേശം, പ്രഭാവതിസന്ധി ഡിയിൻ പ്രധമതഃ പ്രവേശിയ്ക്കുന്നതു്, ദൈവണ്ഡായിച്ചുമാറ്റും, എക്കാക്കിയായും ആശാം. നാടകത്തിൽ, തിരുപ്പുരണിയിൽക്കൂട്ടാണ് യും, ഭദ്രന്ദപ്രിൽക്കായും ആശാപ്പോ.

ആക്ഷൂം ഇതിഹാസകമായിഇന്നീനു നാടകക്കമജ്ജു വരുത്തിപ്പാശാം മാറ്റം ഉചിതേശാരമായിട്ടെങ്കണ്ണ നിത്രപക്കമാ കു നീസ്സുംശയം സമ്മതിയ്ക്കുകയും, അഭിനന്ദിയ്ക്കുകയും ചെയ്യും.

III

ഈ കമ്മ തെരഞ്ഞെടുത്തത്തിൽ, തന്റെ വശന്തിന്റെ മഹിയും പ്രതാപത്തിന്റെ ഒപ്പജ്വല്യവുംകുടി പ്രകാശിപ്പിയ്ക്കുന്ന കവിയ്ക്കുദേശമില്ലെന്നു ശക്തിയാവാൻ വകുഞ്ഞു്. “ഭരതവാരിയിക്കരക്കണ്ണാരു കവിയേഹാ! യദ്ധനവരഹം” — എന്ന് ട-ാമക്കം, ഓ-ാം പദ്ധതിൽ പറയുന്നു. ത്രിപ്പടമനാഡി “യാദവഗ്രൂപ്പാലക്കാരു കുലബദ്ധവത്തവു്” ആശാം തിന്നമുന്നുതനെ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളു. ഒ-ാമക്കത്തിൽ, ഭദ്രന്ദൻ പ്രഭാവതിയോട് പ്രദീപമന്മാരുപുരി പ്രസ്താവിയ്ക്കുന്നോ, “ഗതുലോക്കൃപ്പജ്ഞായുള്ളൂട്ടായ വശന്തത്തിൽ ചേലോക്കപ്പോന്നു പിറന്നവനായു്” എന്നും “പാരിതിയ ചാരം പ്രശസ്താം യാദവനുാരിലൊരുവന്നായു് ഇതനായി” എന്നും പരാജയത്തും നോക്കുക. അരയുമക്കാരിൽ, “സൗക്രാംഘവർ റൂപക്കുവാക്കും, സൗക്രാംഘവായിമുഹമ്മദവുംചിതി” എന്ന നാരദനേ കുഞ്ഞുകൾ പറയിയ്ക്കുന്നതും മറ്റൊ, പറമ്പണം പ്രതാപരാലി ദൂരായ കവിയുടെ യോഹൃതയേക്കുടി സൗച്ഛടിപ്പിയ്ക്കുന്നില്ലെന്നു? ഏക്കുംപ്രഥാ വേണ്ടും ഇതുപോലെ ചീലതുകാണും.

— നോക്കുടി ചുഴിത്തുനോക്കുന്നോ, കവിചരിത്ര നാശന്തി

ക്രാന്തിനായഭേദം ഇന്ത്യൻ ദോന്നുമണ്ഡി'. നാ കുറൻ, ശത്രവിന്റെ പുതിയ വിശാമംചെയ്യുക; ശത്രവിന്റെ നിരുഹിയ്ക്കുക; ശത്രവിന്റെ റാജ്യത്തിൽ സ്വന്തം സാമ്രാജ്യം സ്ഥാപിയ്ക്കുക-ഈതാനമല്ലോ നാടകന്തിൽ നടക്കുന്ന പ്രധാനക മ. കവിചാമിത്രത്തിലും ഇതെല്ലാം പ്രധാനപ്പെട്ടുനില്ക്കുന്നു. പാണ്യർബാജാവിന്റെ ചുത്തിൽ ഒരു പ്രതിശിഖം "വേണ്ടിനാട്ടുന്നേര വീരരവിബാ ന്മാഖ്യോ യന്ത്രം പതിശി" വിശാമംചെയ്യുതും, പാണ്യർബാജാവിനേ ഇല്ലത്തിൽ ജാചിച്ചുതും, പാണ്യർബാജാവിനേ തന്ത്ത്വങ്ങൾ നമാക്കിയതും മാറ്റം ചൊരുതുപുണിശ്ച ശാഖ സഞ്ചതികളും ഫയർ; പ്രദൂഷമാർക്ക് വഞ്ചിക്കുന്നുവും, അംഗാം പ്രഭത്രകു പ്രദൂഷമാർക്കുന്നുവും ഇല്ലം ചെയ്യുന്നു, സ്വന്തും കത്തേ കീഴിട്ടക്കാണം തുടങ്ങിയതുകൊണ്ടാണോ. ശ്രീരവിബാന്മാ, വു പാണ്യർബാജാനോ ഇല്ലത്തിൽ പുരപ്പെട്ടുന്നതും, പാണ്യർബാ രവിവമ്മാവിനോ പൊത്താൻ പുരപ്പെട്ടുകയാലഘൈനും, രവിവമ്മാവിന്റെ സുഹൃത്തായ വേണ്ടിനുംരാജാവിനെ കീഴിട്ടക്കാ നം, അദ്ദേഹത്തിന്റെ റാജ്യത്തെ അപഹരിപ്പും കരഞ്ഞു പ്പോൾ, ഇന്ത്യൻ അപേക്ഷിച്ചുതുപോലെ, വേണ്ടിനുംരാജാവു രവിവമ്മാവിനോ അപേക്ഷിയ്ക്കുന്നുകയാലാണെന്നും മാറ്റം ത്രീ മാർക്ക് ലക്ഷ്യന്നുപിണ്ഠു അവർക്കളുടെ 'രവിവമ്മ'നാടകത്തിൽ പ്രസ്താവിയ്ക്കുപ്പെട്ടകാണനു ചരിത്രസ്വീതികൾ, വിശേഷി തും ഗ്രഭിയാദിലും എത്തരക്കട്ടാംശങ്ങളോ സ്വദേശങ്ങളും അതു കുറിയ്ക്കുന്നു. ഒരു സഞ്ചതിവിഭാഗായ ശങ്കരഭാഗവതർ മുഖേനയുണ്ടാണ് രവിവമ്മാവിനും, പാണ്യർബാജാപുത്രിയായ 'കല്പകവ പ്രി'യിൽ അംഗരാഹമുഖ്യമാണെന്നും 'രവിവമ്മ'നാടകകാണകൾാം. ഇതിലും, നാട്യാഖാരുന്നും സഞ്ചതിവിഭാഗങ്ങൾ അതു യ ഭ്രംനകൾ മുഖേനതെന്നുണ്ടാം, പ്രദൂഷമാർക്കുന്നും പ്രജായബന്ധമാണെന്നും. പ്രദൂഷമാർക്കുന്നും സ്വന്തമാരായ ഗദംബാംബനാർ പ്രഭാവതിയുടെ അംജത്തിമാർ (പിത്രവൃഷ്ടിമാർ) ആയ 'ചന്ദ്രപതി'-ഗ്രഹവർത്തിക്കുണ്ട് വിശാമംചെയ്യുതോ നാം, രവിവമ്മപ്രക്ഷാഖാരാജ 'ഇഷ്യചൈതമാശം' 'മാത്രും'ഡാ,

‘കല്പകവല്ലി’യുടെ സവികളായ ‘അമര്യോദാസ്’ ‘കയൽക്കെണ്ണി’ എന്നിവരെ അമാത്മം വിവാഹം ചെയ്തുതാൻ ‘വിവഘനാട്’ കുറിക്കുന്ന പരമ്പരയുടെ ഒരു ഭാഗമാണ്. വിവഘനം ചെയ്യുന്നതിലൂം ഉള്ള സാദ്ധ്യവും പ്രത്യേകിയായി അനുകൂലമാണ്. വിവഘനം ചെയ്യുന്നതിലൂം ഉള്ള ശ്രദ്ധാശാഖാണ് ‘എന്നാകന്ന ശിലാംബസന്നപദ്മംകൊണ്ട് തോന്നാതു’. അതിനാവിത്തിലൂമായ ചരിത്രകാരപ്പൂർവ്വമൊന്നം കാണാനതുമില്ല. എന്നമാതൃപ്പി, ശ്രീമാൻ വി. നാഥരാജു ബി. എ. അവക്കുട്ടാൻ തിരവിതാംകൂർച്ചരിത് തിരികെ, കൊപ്പുവർഷം രഭതാമാണിട്ടുണ്ണി അവിശ്വാസവിഭംഗ മുപ്പുറജി എന്ന സൃഷ്ടിപ്പിച്ചു കുണ്ടാണ്. കാലം കണക്കാക്കിനേരും പാണ്യവിജയ തിരികെ, വിവാഹത്തിനാശമാണ് അതെന്നാം വരുന്നു. ശ്രീമതാവിശ്വാരേടിയുടെ ‘തിരവിതാംകൂർച്ചരിത് തിരികെ, രജാം വയസ്സിലെ തിരുപ്പുറജി ഏന്ന തെളിച്ചുപറഞ്ഞിട്ടും ഉണ്ട്’ നാടകനായകരം ഇളം പ്രമാണത്തിൽഉണ്ടുവേയാണ്, ശത്രുവിജയവും വിവാഹവും സാധിയ്ക്കുന്നതു. ആ അംഗത്വത്തിലും സംസ്ക്രാന്തിക്കാണ സാരം. ഇങ്ങനെ നോക്കുന്നും, ഈ ഈ നിപുണത തിരികെ കവി സപമാരിത്തേതെ അന്നാപദ്മരാജാഗ്രഹാ അടക്കക്കുടിച്ചുപ്പിടിക്കുന്നും, വൈദാ പേശാണികകമാവസ്തുവിന്റെ മവംഞ്ഞാമാത്രമല്ല എന്നും, പൂമേ തോന്നാതാലും അധികം അക്കത്തുകടന്ന ഗ്രാമപ്പൂരാജാക്കാം, മരം വന്നകുട്ടിനുണ്ട്. “ആത്മാസൗഖ്യം ദാനിക്കുന്ന നയ ഇവ തന്മാർക്കേരശ്ശേഖ്യാപ്രധിനാം” എന്ന ശിലാംബസന്നപദ്മം തിരികെനിന്നും, ശ്രീരംവിവഘനവുവലിയും നയശംഖിയാൽക്കുണ്ടും, പാരമുമാത്രമേന്തുക്കാം നാടക കമ്പാലെ നാരാധരവേദം നാശത്തിലാണ്, ശൈലുപിരുംദിയിലും നിശ്ചിയന്ത്രണം വിരുദ്ധമായി വിരുദ്ധമായിരുന്നു, ‘പൈരാവിവഘനവു’നായ കവിയുടെ മേഖലയ്ക്കുന്നതും, ‘പൈരാവിവഘനവു’നായ കവിയുടെ മേഖലയ്ക്കുന്നതും എന്നും, ബാക്കിയെല്ലാം ചരിത്രകലയായാണ്!

സ്വവംശ്യരായ മഹാമഹമാരാട്ടരെ ചരിത്രമനനിലപ്പിലെ
ഐ കവി ഇജാനന ഒരു കാമയേ കാവ്യവിഷയമായ് കൈക്കൊ
ണ്ടതെന്നും ചിന്തിയ്ക്കുണ്ടിവിരിയ്ക്കുന്നു. തന്റെ ‘ഡാവ’-പും
കൊണ്ടുതന്നെ, പ്രദ്രം-നന്നേയും അനീച്ചില്ലെന്നേയും ഇടജുളി
ടെ കവി നാരഭാദിമുഴേവന നടപ്പേരിയ്ക്കുന്നതു നോക്കുക.
ആക്ഷ്യാട്ടരെ പറയുമ്പോൾ, രവിവംശമുപ്പാറി പാരിച്ചിട്ടിരിക്കുവ
ക്കിം, ചിന്തിയ്ക്കുന്നവക്കിം, പ്രദ്രം-നാല്പ്രാഡയതിൽ അദ്ദേഹത്തെ
കാണാൻ കഴിയും.

IV

കമ നടക്കുന്ന കഥയം അധികം ദീർഘമല്ല. ഒരു വന്ന
നീത്തിവിന്റെ ആരംഭത്തിൽ കമ തുടങ്ങുന്നു. നടപ്പം പു
തുധാരം വള്ളിയ്ക്കുന്നതു വസന്തതേതയാണെന്നോ. വസന്ത
ഡർ യാഗം നടത്തുന്നതു വസന്തത്തിൽത്തന്നെ. ഒന്നാമകം ക
ഴിവോളവും വസന്തമാണോ. നാലാമകത്തിന്റെ ആരംഭം ഗ്രീ
ഷ്ടത്തിൽ. പ്രഭാവതിപ്രദ്രമ്-നന്നാരാട്ടരെ വിവാഹവും അനീച്ചി
ത്തില്ലാണോ. അരഞ്ഞാമകം തുടങ്ങുമ്പോൾ ശരത്-കാലം ഉടിയ്ക്കു
ന്നു. ശരത്തിനുമുക്കും, സന്നാനപ്രാപ്തിയും, പ്രാബ്ലോഹകവുമാ
ല്ലോ ശരദത്തിലാത്രേ. അപ്പോൾ എടുക്കാസത്തോളമേ കൂട്ടാ
കാലമുള്ള എന്നുകാണും. ഇതിനിടയ്ക്ക് വിവാഹവും സന്നാ
നപ്രാപ്തിയും എങ്ങനെന്നെന്നെന്നു ശക്തിയ്ക്കുണ്ട്. ദിവ്യഗർഭമാണു
നും, അതിനു നമ്മുടെ പത്രമാസമുന്നു കാലനിയന്ത്രമാണും
ഇപ്പോൾ ഓമ്മിച്ചുകൂട്ടുന്നതി. നായകനേ ദിവ്യാദിവ്യനായി വ
ള്ളിച്ചിട്ടിരിക്കുതു് അതിനുമുള്ളാണും. പോരങ്ങിൽ, ദു
ലക്ഷ്മയിലും ഈ അംഗം ദിവ്യമായിട്ടാണ് വള്ളിച്ചിരിയ്ക്കുന്നതു്
എന്നും സമാധാനിയ്ക്കുക.

രസഭാദി മിയ്ക്കതും നാടകത്തിന്റെ നാനാഭാരാജാളിലു
ഡി പ്രകാശിപ്പിയ്ക്കുപ്പട്ടിട്ടുണ്ട്. വീരഗ്രൂപ്പാരജാളാണോ അവരു
ഡിൽ അധികം വിസ്തരിയ്ക്കുപ്പട്ടിട്ടിരിക്കുതു്. ‘പ്രദ്രം-നാല്പ്രാഡയ’
മെന്നുപേര് മുതൽ ചാന്തിച്ചുനോക്കുമ്പോൾ, പ്രധാനരസം വീ
രമാജിരിയ്ക്കുമെന്നാണു കാവിയ്ക്കു് ഉദ്ദേശമെന്നു കാണാം. രസ
ഡാജനായ മൃദ്ധാരത്തിനു് അരുദ്ധഭാവമാണോ അപ്പോൾ കിട്ടുക.
ഒച്ചിത്രാനുമായിട്ടു് അതിനെ പ്രധാനപ്രാഡകിത്തീൻറി

കൂദണ്ട്. വിസ്തിച്ച രസവിഖാരം, എത്രനിറുപ്പണം മുതലായ
വയ്ക്കു പൂശ്ചുട്ട് ഇനിയു, ഇതിനെ തിർമ്മിപ്പിയ്ക്കുന്നതു വിഹി
തമല്ലെന്ന വിശ്വസിയ്ക്കുന്നു. E. V. R. N.

പാതവിവരണം.

ആളുന്ന്—പ്രദ്യുമ്മന്നെന്ന പാതാവു്; അദ്ദേഹപ്രകാരം, ധർമ്മ
പ്രവർത്തകൻ.

നാരഭന്ന്—ബുദ്ധപുത്രനായ ദേവൻമി, തൃഷ്ണക്രതാദ്ദേശന്നുണ്ട്.

വിജയദാതി—തൃഷ്ണന്നും ഒരു പരിഖാരിക.

ദ്രോനന്ന്—ഒരു നടഗിരോഹണി, നായകുസ്തിയാശവൻ, തൃഷ്ണി
കതൻ, നായികയുടെ സ്വീതമുള്ളതുമാൻ.

കഡാവതി—നായികാമാതാധികാരി ഒരു വിശ്വസ്തുക്കായ ശ്രേണി.

പരദ്രുതിക—നായികാമാതാവിഗാർഹ ഉദ്യാനപാലിക.

പ്രഭാവതി—വജ്രാഭവൻറു പുത്രി, നായിക.

കളംമംസിക—നർത്തികയുടെ ഒരു സവി.

മദനിക—നായികയുടെ ചേടി.

വരദരതൻ—നായികാമാതാവിഗാർഹ ഒരു കാഞ്ചുകീഴൻ.

വജ്രാഭന്ന്—വജ്രപുരോഹപ്രകാരം, നായികയുടെ പ്രിതാവു്.

ചംസന്ന്—വജ്രാഭവൻറു ഓരാഗ്രിതൻ, ചാരണാസ്ത്രമാണി.

നാളുകാവരൻ—രംഭകാമുകൻ, ക്ഷേവരപുതൻ (അംഗർന്നാടക
പാതം).

വിക്രഷകൻ—നാളുകാവരൻറു സഹായൻ, ഭ്രാഹ്മനന്ന
പേര് (“ ” ”).

ശംഖ—നാളുകാവരൻറു പ്രഥമാനി, ദേവസ്ത്രി (“ ”).

കാഞ്ചുകീഴൻ—വജ്രാഭവൻറു കൊട്ടാരത്തിലും അന്തിപ്പുരത്തി
ലും മരിം സ്ഥാനമെന്തിവൻ.

പ്രദ്യുമ്മന്—നായകൻ, തൃഷ്ണാത്മജൻ.

വരദക്ഷൻ—നായികാമാതാവിഗാർഹ ഒരു കഞ്ചകി.

മദൻ—തൃഷ്ണവൻറു അംഗാജൻ.

ശാംബവൻ—പ്രദ്യുമ്മന്നെന്ന പുതൻ.

ഹരി ശ്രീകാന്തന്മാര്യ
സ്വാമിജി

ശ്രീരവിവമ്രാജരചിതം പ്രദാനാട്ടം.ഭയം

(ഭാഷാനാടകം)

ഗവാമകം

(അനന്തരം പ്രദാനം ആരങ്ങളേന്നും വയ്ക്കം)
പ്രദാനം—(ആലോചനയോടുകൂടാം)

(മഞ്ചരി—ഗാമ)

പാരം കടത്തു കലണ്ണി മരിഞ്ഞുചു
പാലാമലയാഴിതനിൽനിന്നു,
പ്രത്യരാഖ്യാമാം സൗന്ദര്യസിദ്ധിപോര
പ്രത്യക്ഷമായ് വന പൂമകയേ,
വിശ്വോതം ഒറ്റത്രയം ഹ! ഹ! മിചിഉത്ത
കണ്ണാടം ശക്തരായ് നോക്കിവിശ്വാ,
വേദ ഭഗവാൻ എഴുപോതാമൻ നന
ആട്ട നിങ്ങൾക്കു തിക്കടംതോടാ!

അതിനും പുംബ;

(അനന്ത—കണ്ണപാം)

കണാരനാം ഒറ്റത്രപരിപ്പുമൻ തന്നെ
കരാളമാം മഹാകാർമാല കഞ്ചിൽ

പ്രത്യരാഖ്യാമാം കരാളം—കിരാകാരം.

ക്ഷവനരക്ഷണം നടത്തവാനിട്ട്
നവപരികരം കണക്കിലുണ്ടാണി,
മണിത്രം പിളന്തയം ചെയ്യാരോ—
മനഷ്യർമ്മരുക്ഷമഹസ്യിൻ മാഹാത്മ്യം
മനസ്സിനാവോളം മനനം ചെയ്യേണ്ണൻ
മതിൽ മരുപ്പം സമസ്യമത്തവാൻ!

2

(നാദിതീനിന്റെ ഉടനേ സുത്രധാരൻ വരുന്നു)

സുത്രധാരൻ—(ചുററിനടന്ന് അരണിയറയുടെനേരെ നോക്കി
ക്കൊണ്ട്) ആഞ്ചേ! നീരിങ്ങേണ്ട വാക്കുകൾനെ.

(കടന്നവനിട്ട്)

നടി—ഈതു! ഇതാ എന്നതി.

സുത്രധാരൻ—ഈതു! നമക്കായ കത്തവ്യക്രമം പുത്രനായി.
വന്നചേന്നിരിയ്ക്കുന്ന; അതായതു—സകലകളാക്കലേണം,
ചുരുക്കലമരുപ്പലപ്പിച്ചും, സവംസാമന്തരം ദിരോലങ്കാര
മാക്കുന്ന ശാസനയോടുകൂടിയവരം, ബഹുശാഖോപശാ
ഖായ ധമ്മമഹാവൃക്ഷത്തിന്റെ നാരാധിവരം, കൊല്ലും
നഗരത്തിന്റെ കനകലങ്കാരവും, പ്രണയിജനചിന്താമ
ണിയും ആയിവിളംബാ ത്രിരവിവമ്മമഹാരാജാവിന്റെ
പാദപദ്മം പജീവികളും രാജാക്കന്നാർ നമോടാശ്രാ
പ്രിയിരിയ്ക്കയാണെ, “നർവചരാചരണങ്ങളേയും സ്വ
ജ്ഞിസമിതി സംഭരണ ചെയ്യുക കാരണത്തേണം, ശ്രീമഹാമാ
ധാദേവിയുടെ ക്രാന്തികളിലിന്നാണെന്ന ക്ഷമകവിക്രൂ

പരികരം=കാപ്പ്, മുത്രസൂക്ഷ്മാ പാണിബൈശം. മന.... ഒപ്പ്=നന
സിംഹാസ്യാതിസ്സ്. മനനം=വാദം. മതിൽ=മധുചി. സുത്രധാരലക്ഷ്യം=
“രസികൻ, നീതികാർ, രാഷ്ട്രക്കാരൻ, ചതുരാജൻ,
സാമ്രാജ്യവിഭാഗന്ന്, പ്രാഥി ദാഡാത്മാത്മാത്മി,
സവംശാസ്ത്രാത്മവിഭാഗന്ന്, സൗകര്യം ദാന ചീത്രാഖി,
നടോപകരണത്തിന്റെ സുത്രം പംബനിപ്പവൻ,
നടോപകരണത്തിന്റെ സുത്രം പംബനിപ്പവൻ.”

(സംഖ്യാവിസ്താരം)

ട്ടാഴുവൊരിളുവെയിൽജ്ഞാതിസ്ഥാന മാത്രമണിശി
ലാതലത്തോടുകൂടിയവരം, ഇടവിടാതു വല്ലിയ്ക്കുന
തൻദേഹകാന്തിയോരണിയാൽ ശബ്ദിതമായ് ചമരത
ഒക്കിണസമുദ്രത്തോടുകൂടിയറാം, മെത്ത യാകുളത്തമുള്ള
രൂപത്തിനുത്തമാരൂപമാണിക്കുമണിയുണിയാം സാധ്യയിങ്കൾ
ഒബ്ദന്ധിയ്ക്കുമതിനുംരമുവച്ചപ്രതേനാടുകൂടിയവരം, കേര
ഉപദേതതിനെന്നു സുത്തപാരിണാമവും, യാദവഭ്രാന്ത
ക്കായ കലബെദവതവും ആരു ദ്രവാൻ ത്രീപാദമനാഡ
സ്പാമിയുടെ എഴുന്നള്ളത്തുംവാം നടക്കണ ഈ സന്ദർഭ
ത്തിൽ ഒരുപുതിയ നാടകം അഭിനയിച്ചു നിങ്ങൾ ഞങ്ങൾ
ഒരു സഭനാഷിപ്പിയ്ക്കുന്നു—എന്നിങ്ങനെ.

നടി—ആരു! ഈ രാജകീയസദസ്യഘടക സാദ്ധ്യിതപാണ്ഡി
ത്രും മഹത്തരമാണുപ്പോ. അതുകാണ്ടി, സ്വന്തംപ്രയോ
ഗപാടവ തേത ഇവിടെ പ്രഥിപ്പിച്ചാൽ, ആരും അ
ലഘുവായ സംഭാവന നേടാമെന്നുള്ള നിശ്ചയമാണ്.

സുത്രധാരൻ—ആരു! അങ്ങനെ ചായുന്നതു ശരിയപ്പെ, അപ്പോൾ

(അനന്ത)

സ്വഭാവധിരാം സദസ്യരേ, ഇം-
പ്രഭാവദ്യാദ്യാനാൽ, സമാരംഖജിച്ചുകൊണ്ട്
അപാരമോദത്തോടിണക്കണംവാനുള്ള
സുചാടവ, മേതേനടന്നു മാത്രമാം.

നടി

നടി—അതു ശരിയാണ് ആരു! അങ്ങനേയേപ്പാലുള്ള ഭർഖുക്കു
ണമാക്കിമാത്രമേ ഇല്ലകാരമുള്ള കാർത്തിക്ക് ഏവദശ്യം
ഉണ്ടാവു. ആകട്ടേ, എന്നാൽ ആരുടെ തുതിയാണ് ഈ
വിടെ ആടിപ്പോലീപ്പിയ്ക്കുണ്ടതു്?

സുത്രധാരൻ—(ഈമ്മിയ്ക്കുന്നതായ് നടിച്ചു്, സഭനാഷത്തോ
ടെ) സാദ്ധ്യിതശാസ്ത്രത്തിനെന്നു കരകണ്ണിവരം, സവർത്തണ
താണ്ണജേയും വിളുത്രമിയായ വിശേഷപ്പറവതമായിരു്

നാവരം, കവിജനമുകളാളുമേലാണ്, സാമ്പത്തികവില്യാ വിച്ചെങ്ങണ്ണൻ, ദക്ഷിണാജ്ഞാജൻ, മഹാരാജപറമേ ശ്രദ്ധയിൽ, ‘സദ’ഗ്രാമയിൽനാണ് എന്ന അപരാഭിയന്ത്രണാട്ടക്രമിക്കിയവരം ആര്യ മഹാകവി രവിവർമ്മദൈവൻ നി മിച്ച ‘പ്രദ്യമന്നനാഭ, ദക്ഷം’ എന്ന നാടകം ഉണ്ടാക്കാൻ ആ തു “അഭിനന്ദനയിച്ചു സദാപുരേ ഉപാസിച്ചുകളാം!

നട—(നാഡാഡാ) അതു! വില്ലക്കുമ്പിയോടുകൂടിക്കെന്നേഃഃല
സഹപതിയോടുകൂടിയും ഈ ധാരവേദപരം വിനോദി
യുന്നുന്നവോ!

സുത്രയാരൻ—അതുരു! എന്തുപറയുന്ന!

(നതോന്ത—വാദവിപ്പാട്)

நடி—ஏனால் அப்புகாரமுண்டு என மஹாராஜாவின்றை பூவு
யூ அறவிக்கிறேன் என்று அறவிஷ்ணுவிலீ கரத
மென்றதென் குறையா.

സുത്യാരൻ—(ബഹുമാനപ്പെട്ടാണ്) അതേ! എന്തെത്തുചരമായിരുന്നു—

(ବାର୍ତ୍ତାମନ୍ତ୍ରିକ)

நிறத்துவம் வீரியத்தைக் காட்டுவதற்கு முன்னால், போன்ற சமீபத்திரகாதி என்ற பெயரில் இருந்து வரும் பொருள்களை விடுவது வேண்டும். அதை விடுவதற்கு முன்னால், போன்ற சமீபத்திரகாதி என்ற பெயரில் இருந்து வரும் பொருள்களை விடுவது வேண்டும்.

ଶ୍ରୀମତୀ ପାତ୍ନୀ କଣ୍ଠାରୀ ମହିଳା ପାଦପଥ ପାଇଁ ଏହା ଅଧିକାରୀ ହୁଏଛନ୍ତି ।

(ചുറിനടന്ന നാലുപാട്ടംനോക്കി, സഭനാച്ചതോട്ടുടരുന്നു) അല്ലോ! സകലജീവജാലങ്ങൾക്കും ആനന്ദപ്രദമാണ് ധനാനാഥകാ ധം വന്നകഴിത്തേല്ലോ! ഇപ്പോഴാക്കേണ്ടി—

(മഞ്ചരി)

പൂക്കയിൽനാഡത്താൽ തേനാവുതോരമേ
പൊൻകാമല്ലിയപനി കേരംക്കാക്കും;
മാലേയക്കുനിൽനിന്നാൽ പുരപ്പട്ട്
മാരതരം വെന്നിമുഖത്താഞ്ഞിലി;
പൂമാമരങ്ങളം പൂത്ത പുത്രമൺ
പൂനുനോരന്മുകരി പേരിട്ടം; .
പാരമേ വെലപാൻ.മധുസവൻ താരന്മാർ
പാരം പരിഗ്രമമേവം ചെയ്യു.

ഓ

നടി—(കൈരത്തുക്കത്തോട) താണം നെവുണ്ടിരുണ്ടോ.

(കേക്ക)

പുത്രനാം വിടിച്ച്യാലത്രുന്നരു മനോജ്ഞത്തായും,
നൽത്തെന്നാൽത്തഴുകലാണ് പ്രത്യേകം പ്രശ്നയും,
മതതാച്ചമിത്തേനമാവിൻ മഞ്ഞംജുഡിലി—
ബാഡത്തുന്ന മദാമദം മുരളി കാർവ്വാടന്താൻ.

9

പൂത്രധാരൻ—ശ്രദ്ധേ! വാന്നിന ഭൂതിയായി; പദ്മ—

(കേക്ക)

സുമനസ്തുഹത്തി നാലിപുലിയേ പ്രേതം,
വിമലത്രീയോക്കാത്രം, കാമോന്തപ്രദനം ചെണ്ണു,
അമമായും വിള്ളുമുള്ളി മാധ്യവമയമാണ്
നമയം വാഴ്ത്തപ്പടാൻ നമ്മുാൽ കഴിവേനോ?

10

അമയേച്ചിവൻ. മധുസവൻ—ബസന്തകാലജ്ഞിബന്നിര സവുംതോട്ടുടക്കിയവ
നും. സുമനസ്തുകരി—ഒവ്വൊരാനും, ഉപ്പുംഡാളുന്നം. അരിയക്കുംഡേവി, രോം.
കാമോ...നാ—ഇല്ലാം നാഞ്ചക്ക, ആലുമന്താഞ്ച, ലഭിതവികാരാഞ്ച
ബന്നം ഉണ്ടാം. മാധ്യവമയം—വസന്തസപ്രവം, അരിക്കുംഡാഞ്ചം.

(അംഗിയറയിൽ) പറഞ്ഞതു വളരെറേറിയാണ്; ('സുമന്നപ്പും ഹത്തി'നിത്യാദിതന്നെ ചൊല്ലുന്ന).

നടി—(കേട്ട 'വൈവിധ്യംതി'ക്ക്) ഓരോ! അതരാണ് അത്രുന്നേൻറെ സൃഷ്ടത്തേത അനുമോദിച്ചുവരിയ്ക്കുന്നതു!

സുത്രധാരൻ—(അംഗിയറയുംനേരേ നോക്കിയിട്ട്) അതാരെ! ഈ താ ഈ ശ്രീകാരദമഹാപി, അതു ധാരമഭാഗവതൻ, ശ്രീകൃഷ്ണകിൽത്തനും ചെയ്യുകയാണ് എൻ്റെ വാക്കുകളേക്കുണ്ടാക്കുന്നു. മാധവനാമസാമും എൻ്റെ വാദ്യംഒന്തില്ലോ ഉണ്ടപ്പോ. എതായാലും മേൽനുംവടക്കിയും നമ്മൾ തയാരാവുക്കുന്നു.

(വുന്നു രണ്ടാദ്ദേശം രേഖാചി)

പ്രസ്താവന.

അംഗാരംഭം.

(അനന്തരം അനുസന്ധാനായി പരിവാരസമേതനാളിരിജുനാ ശ്രീകൃഷ്ണം, നാരദിം പ്രവേശിയ്ക്കുന്ന)

നാരദൻ—പറഞ്ഞതു വളരെറേറിയാണ്; ('സുമന്നപ്പുമുഹ'ഡാനാ തന്നെ ചൊല്ലുന്ന).

ശ്രീകൃഷ്ണ—ഓഹാനേ! അവത്തിച്ചുവര്ത്തിച്ചുള്ള ഈ പ്രസ്തുതി നിത്രുക്കുന്നു.

നാരദൻ—മേ, പ്രലീംഗക്കുണ്ടുംതാകരമേ! ഈ വിഷയ തതിൽ അവിട്ടുണ്ട് എന്നു നിവാരണം ചെയ്യുന്നു. അംഗാരകതി—ശ്രേഷ്ഠിക്കരവു—തന്നെ എന്നു നിന്തിയവിയുടെ മുന്നകിൽത്തന്നപ്രസ്തുതിയിൽനിന്ന് നിവത്തിപ്പിയ്ക്കുന്നു. പറഞ്ഞനാൽ:

(കേക്ക)

അപ്പുഡോ തീപ്പു! ഭവാൻ പ്രപന്നം ചമയുടെ സാ
മല്ലഡോനിയായ്; പിന്ന വിപ്പിച്ചുവായ് പാലിയുടെ സാ;
ഈതെന്നാക്കിട്ടുന്ന ഒപ്പനായ് പ്രളയത്തിൽ:
നല്ലനിന്ത്രണങ്ങളേ ചൊല്ലുവാനെനവന്നാവും? ന്

എന്നാതന്നുമല്ല, (എമസ്ത്രീതം—‘ഒരാറാമതം’)

ഹിരണ്യക്ഷിപ്പവിന്ദ കൊട്ടമാത്തടമടത്ത് നിടമയതും,
പരം ദശാനന്ദട ഗളുകാനനമുത്തൊരത്തിനും,
നിരന്ന യദ്ധവര! കംസം കദമം കലത്ത് കലവികളും
പാഞ്ചതു നിന്തചരിതങ്ങളിലെൻ്നാവുലും നാണിപ്പു. മാ

തീപ്പുൻ—ഹോ, ‘മഹതീ’സൗക്ര! എന്താണു ഇങ്ങനെ പറയു
ന്നതു്? എന്നാൽ വാസ്തവത്തിൽ, അവിട്ടുനു് അങ്ങളിൽ
ചെണ്ണുന്ന ഈ സ്നേഹപരമ്യരകാണ്ട് ഇന്ത്യാജീവൻറെ
തന്നെ എദ്ദുമാണു ലജ്ജാകലമായു് ചമയുന്നതു്.

നാരദൻ—നിന്തികവടി കല്പിച്ചതു് ‘പച്ചപ്പരമാത്മം’തന്നു
എത്തുകൊണ്ടുന്നാൽ:—

(കാകളി)

നിന്തുന്നകമ്മനാമങ്ങൾനു് മേരു, പേര്-
പൊങ്കും ശ്രൂതികളും വാഴ്താൻ കഴഞ്ഞേണു്
തെങ്ങലു ദാന്തിക്കാൻ മുതിന്നാകി, ലുഞ്ഞത്തി-
ലങ്ങളും നാനമുണ്ടാവതു് യക്തമാം! എ

തീപ്പുൻ—ഹോ, മഹാഷ്ഠിരാവു! സവിലാകവദ്യമായ സ്പന്തം മാ
ഹാത്യത്തേപ്പാറി ലവലേശാ ചിന്തിപ്പാതെ, ഇങ്ങനെ
പറയുന്നതു് ശരിയാണോ?

മല്ല...നി—ബുദ്ധാവ്. മട്ടമ—നാമമല്ലും ശ്രൂകാനന്നം—കഴഞ്ഞുകൊട്ട്, ഒ
ശ്രൂകഴുതും. നിന്നു—ശോഖിച്ചു. കലവി—ലില. ഉല്ലക്ക—വെള്ളംവരുക, ഉള്ള
ഞക്ക. പേര്.....ആരികൾ—പ്രസിദ്ധങ്ങളായ വേദങ്ങൾ.

(നതോന്നത)

സന്തത്‌കമാരാടികളാം തന്ത്രജ്ഞനാർ പലത്തെ
നിന്തുന്നേനാക്കിട്ടേനും ബ്രഹ്മഗന്ധാല്പം,
അനന്തസ്വാഹാപ്രതിശ്രൂതിനിന്നുണ്ടന നിന്നായ്തനെന
തനയവാനാരിൽ മുൻനില്ലവൻ നേരുന്നു.   മറ

അതുകൊണ്ട് വളരെ വിസ്തൃതിയുണ്ട്; ഇവിടെ ചെത്തേ
നു സന്നിധിയാനംചെയ്യുവാനുള്ള ഫോറു പാര്യകതനെന.

നാരദൻ—ഹോ, മഹാഭാഗ! വസുദേവൻ നടത്തുന അശ്വഫേഡ
മഹോസ്വത്തിനെൻ്റെ പ്രധാനധൂംഡിനും നിന്തുവെ
ടിയേ ആ നീലയിൽ കാണണ്നെനുള്ള കൈഞ്ഞുകമാണ്;
ഒന്നാമത്തേതു കാരണം.

എല്ലൻ—ഈനി രണ്ടാമത്തേതനുണ്ട്?

നാരദൻ—അല്ലയോ ഭാനവാനക! അതിനാ പറയാം.

എല്ലൻ—ഭഗവാനേ! ഞാൻ മനസ്സുഭിജ്ഞത്തിക്കൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നുണ്ട്.

നാരദൻ—ചട്ടങ്ങാത്തെ ഭൂജവിന്റുംകൊാടു് ഇല്ലാൻറെ വജ്രാഘയ
തേയും മടക്കിയിരിയ്ക്കുന ‘വജ്രാഭൻ’എന്ന മഹാസു
രൻ, മേരുപ്പവത്തതിൽ ചെന്ന ചിരകാലം കംറന്തപ്പസ്സു
ചെയ്യു ബ്രഹ്മദവനെ പ്രസാദിപ്പിച്ചു്, അദ്ദേഹത്തിനെൻ്റെ
അട്ടക്കണ്ണനുണ്ട്, ദേവരാജാരായും തന്നേ കൊല്ലാതിരിയ്ക്കു
ണും—ആക്ഷാ ഭഷ്യപ്രവേശമായും, സവർത്തനമയമായും,
‘വജ്രപുരം’ എന്ന പ്രപരോട്ടുക്കടയാം ഒരു നഹരം തനിയ്ക്കു
വേണും—താൻ വിചാരിയ്ക്കുന്നതൊക്കെ സാധിയ്ക്കുണ്ടും,
ഖണ്ണെന മുന്നു വരങ്ങുള്ളും വാജ്ഞാ മദ്ദാമതമക്കമനിയാ
യിൽതീനും മുന്നാലോകങ്ങളേയും മർദ്ദിച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കു
ണും” ഇപ്പോൾ.

എല്ലൻ—ഹോ ദേവാദ്ദേശി! ഇക്കാല്പും ഭാവാൻ ദേവോന്തും മുൻപേ
തനെ എന്നോടു വന്നപറഞ്ഞും—“ബ്രഹ്മദത്തവരലു
മെത്തനായ വജ്രാഭൻ, ഒരു ദിവസം ‘അമരാവതി’
യിൽ കയറിവനും എന്നോടു പറയാൻ തുടങ്ങി;

മുൻനില്ല—അംഗരാമവിത്തും.

(അന്നനട)

‘തരേണമിങ്ങു മെ ത്രിലോകസംഗ്രഹം
വരേണമഞ്ചകിൽ പൊതവാൻ വാസവ!
രേനിലയ്ക്കു ദ്രു ജീവദയിക്കാരം
വരേണ്ടി കഴുപസുതരംക്കല്ലോക്കം.’

മന

എനിങ്ങനെ: എന്നെന്നിട്ട് ശ്രവാൻ ബുദ്ധസ്തിരാച്ചക്രമം
ആലോചിച്ചുവരണ്ട മരവടിയാക്കട്ട;—

(ഉതകാക്ഷി-പാന)

‘യാഗദീക്ഷയാഡ്’ വാഴ്യയാണാ മഹാ—
ഭാഗാം താതകൾപനിരാഞ്ചോ!
വേഗമോടതു തീരുമശാലമി—
ബുദ്ധമദ്ദേഹം നേരേയാക്കിത്താജാ.’

മന

എന്തേ. വജ്രാഭാൻ ഉടനേ കര്യപനേ ചെന്നക
കാരും പറഞ്ഞപ്പും, ‘ഉണ്ണി! അഗംകഴിഞ്ഞാൽ എപ്പോം
ശഭ്ദപോലെവരാ; ഇപ്പും നി ‘വജ്രചുര’ത്തിലേയ്ക്ക് ഹോ
ം’ എന്ന സമാധാനിപ്പിച്ചു’ അംദ്രുമാ അവനേ ടാന്തരയ
ആ ദശയോ, ‘സകലോപദാവരു താ മടക്കാതെ വജ്രചുര
ഈ വാഴനം. ഇനി വേണ്ടതിനൊഞ്ചേ അവിട്ടുന്നതനെ
ശാശ്വാ!’ എനിങ്ങനെ. എന്നാകട്ട, അന്നതോന്തരം അതു
തമാവായ അസുരന്മാർ നിറുത്തമാർജ്ജം കണ്ടിരിയ്ക്കുന്നു.

ദദൻ—ഹേ! മധുസൂദന, കൈദഭാവാക! അത്തരംക്കുണ്ടാണ
രേ നിറുത്തിയ്ക്കുന്നതിനു തന്റെ ശാശ്വാശ്വേഷാ അവിട്ടുന്ന ഭൂമി
യിൽ തിരുവവത്താരം ചെയ്തിരിയ്ക്കുന്നതു്. ആ ദശയന്മാർ
വർപ്പത്തം വള്ളിച്ചുതിംശാവുന്നതല്ല.

അലോ...ശ്രം=ശ്രംവോക്കത്തിനേരായും ചതുവത്തിത്തും, ഇപ്പട്ടം. ചോട
ം=യുദ്ധംചെയ്യാൻ. കര്യപസുതരാർ=ദദവന്മാജം. അസുരാജം കഴുവ
ം സന്തതികളാണ്. ഇവ്വും=ഇഷ അംഡം, (നമ്മുടെ അധികാരിസ്വ
ശഭി).

(മരജരി)

വെണ്ട്‌വാമരം വീണിന്നേവിപ്പതാരേ റിണ്ട്-
പഞ്ചാരവാനിമാർ ബന്ദിമാരായോ;
വന്നുചാട്ടുവക്കോതി, കാഴ്ത്തു വച്ചുനാം
സമ്പാദം ദിക്ഷാപാലക്കാർക്കുക്കൊൽ;
പന്നഗനാരിമാർ മിന്നം ഹനാമനാി-
പ്പോന്നാനിപ്പിപ്പത്താലുക്കുളിവു;
മനന്തരം വാച്ചുരാ വാങ്ങാദൻ്തരൻറു
പിന്നതേതു 'കാട്ടായം' ചൊൽവാനാവാ!

എന്നമാത്രവുമല്ല,

(മരജരി)

സുനാസുക്രൂഷിയാൽ താന്തമാർ ക്രിഡാന്ത-
മീനാക്ഷിമാനേരും സേപ്രദൈര,
ആ ഗാട്ടിൽ ചെന്ന കളക്കയേ ചെരുവു
ദിനാല്പുന്ന മാത്രതൻ മന്ദമനം;
ചൊൻതാമരപ്പൂയ്യിക്ക്ലിംഗസഹത്തു
ചോന്താൻമാത്രം മിത്രാനാദ്വാനാം;
എന്താശാലും തിക്കരം തൃഖിലാവക്കുപ്പിംഗം
വിന്നാതിരിക്കേണ്ണാലു, 'പുരേ പുരു'! ഹന്ന

കൂദാൾ—മഹാപ്രിവരു! അച്ചുഗും നടത്തുന്ന അശപ്രമേധയാഗം
നിമിത്തമാണോ എന്നാളും തുക്കാക്കാത്തിരിക്കേണ്ണാലി വന്ന
തു. ധാരതതിന്റെ അരാധ്യമല്ലാനാം ഇന്തി അടുത്ത ഒരു
ത്തിലായി. ഇതവന്നാനിച്ചുാൽ ആ ഭാഷ്യങ്ങവൻറെ ഓ
വിതവും അവന്നാനിച്ചു എന്ന ക്രത്തിക്കൊള്ളുക.

(മരജരി)

എൻകണ്ണം പ്രലു.മ'നാൻ താനാലുംജനേ
മാങ്ങപിളന്നവാൽ കൊന്ന പോരിൽ

ബാലീഷൻ=ടക്കി ചുംക്കനവർ. കാട്ടായം=മനനപ്പുത്തി, (അല്ലോ).
കുല്ലാന്തം=അന്തംപുരം. പോരേ പുരാം=കുളവിക്കം വല്ലതും വേണ്ടതുംനാാി.
(ഒന്നല്ലി).

അങ്ങരിച്ചേളാൻ ക്രതുലോക്കൃതാവം തത്-
പെണ്ണക്കലക്ക്രീഡാഴ്സി പ്ലോഷിം.

മൈ

സാരഭൻ—(അരതിധാർത്ഥനോടെ) അല്ലെങ്കിലും ജഹാദിശ്വര! നിന്തി
അവടിയുടെ പ്രിയപുത്രനായ അതു ശംഖവരാരതിയും ദിജ്ഞര
മായിട്ട് എത്തുണ്ട്? വിശ്വഷിച്ചും മും ഉദ്ധൃതത്തിൽ മ
റോങ സാധ്യവും മല്ലയെതില്ല.

കൂപ്പൻ—എന്താണ്ടു ഭാവാനേ!

സാരഭൻ—അതു അംഗുരൻ സർവജനമന്നോമാധിനിയായി ‘പ
ഡാവതി’ എന്നൊരു പുതിയണ്ട്; അതു രത്നം ഇന്നും കന്നു
കയായിത്തന്നോയിരിയ്ക്കുന്നു.

(താരാട്ട്—‘ഹാമനത്തിങ്കരക്കിടാവോ’)

ഭവ്യയത്തന്നീയേ മാതാ—വൊയ
ഭിഖുവരംവഴി നേടി,
പാവ്തനിലേവിതൻ ദശൻ—നിന്നും
പാവിതമിങ്കുമെ കേടേൻ.

മൈ

കൂപ്പൻ—ഈതു കണ്ണപ്പുട്ടലഭിയും പ്ലേറ്റ് അതു കന്നുക നിയുതമാ
ം അരച്ചുന്നമമായഒടു ‘പോന്നാമന്’—ക്രാവാസല്ല
പാത്രം—അതുയിരിയ്ക്കുന്നും.

സാരഭൻ—അവിടുന്ന കേംബക്കുക; അതു കന്നുകയേ മുർഖാസ്ത്രു
മഹാപ്പി രാജ്യത്തു മുണ്ടുനെ അന്നറവിയും കയ്യണ്ണായി:-

‘ക്രൈതെ! നിന്റെ പാണിഗ്രഹണം ചെയ്യുന്ന ആരും, നി
നോട്ടുകൂടി ധന്മാചംഗണം ചെയ്യും വളരെക്കാലം സുവാ
യിഡിയും: ദ്രാഹ്യമായ പുതാഹ്യവും നിന്നു സിഖി
യും’—എന്നും.

കൂപ്പൻ—രാജ്യപ്പം തെരവുന്നതല്ല അതു ദ്രാഹ്യിംപരന്നും അന്ന
റഹവചനാജാം.

നാരഭൻ—പ്രഭാവതി ഇപ്പോൾ താങ്ങുപ്പുത്രമോടിൽക്കിൽ
നീ പരമരഹമനീയയായിരിയ്ക്കയാണ്. അവളുടെ ദി
ക്കെ അനുസരിച്ചവരുന്ന പിതാവ്, അവളേ സ
വർത്തിക്ക് അനുവദിയ്ക്കുകയും, അതുകേട്ടെല്ലാം
സകലയുവലോകനേതരും അനുത്രപ്പംമാനിയായ
വർ നിരസിയ്ക്കുകയും ചെയ്തിരിയ്ക്കുന്നു. എന്നാൽ, ഏ
ലോകാതിശായിയായ സന്ദർഭസ്വന്വേതാട്ടകൂടിയ
ലൂമദൻ' വജ്രപുരത്തിൽ ചെന്നേചേന്നാൽ, പ്രഭാവാ
ടെ പ്രശ്നയപാത്രമാവുമെന്നുള്ളതു തീച്ചുതനെ.

കൃഷ്ണൻ—അപ്പുകാരം ഭവിയ്ക്കുട്ട!

നാരഭൻ—മേ ദപാരകാനായക! ആ വജ്രംനാഭനേ കൊല്ലു
നിന്തിവെടി വട്ടംകൂടിത്തുടണിയ ഈ കട ചെന്നാ
ഞതും ഇടുന്നാണെങ്കിലും ചുണ്ണാഫീഡിയും ഇനി
നിയ്ക്ക് അനുഭവ തന്തക.

കൃഷ്ണൻ—ദേവപ്പിവത്തു! ശ്രീനാരാധനേ!

(മണജരി)

ഈമധ്യവോലും മൊഴിക്കേ റംക്ഷമേതാരാം!
ക്ഷേഗ്രമഹതീപഭതു! ദിവ്യാഭമാവേ!
ഉമുയിൽ തദ്ഗ്രാംകാണ്ടി കെട്ടെപ്പുട്ടു
തൻമനം മരറാജാൻ മാറ്റാനാവും?

നാരഭൻ—ഈനു പോയിവരട്ടു! (എന്നപോയ ക്ഷേഗ്രിന്തു),

കൃഷ്ണൻ—(വിവാഹദ്ദേശാട്ടകൂടം) വജ്രംനാഭാൻ, ബാച്ചിപ്പും
യ ത്രജിഡാം പാലിയ്ക്കുപ്പുടിയ്ക്കുന്നതും, ആക്ഷാ ക
ക്കവാൻ തരസ്സുഭാത്തത്തും ആയ ആ വജ്രപുരത്തിൽ ച
ന പററിക്കുടുന്നതെങ്കെന്ത്? (ബാധ്മനീച്ചിട്ട്.) കൊള്ളി
അച്ഛുന്നുനു അശ്വമേധത്തിൽ നാട്ടുപ്പയോഗസാമയം
തനാൽ മഹാപ്രീശ്വരന്മാരേ പരമാനന്ദനീമഹാരാക്ഷി.

മഹതിന്നനാരഭന്നും വിണ്ണയുടെപുരം. തദ്ദേശം—ക്ഷേഗ്രിയുടെ മാധ്യത്തും
ഇണമാക്കുന്ന ഇണം (ചുട്ട്).

പ്രലതരം വരഞ്ഞെഴും ദാങ്ങി വിള്ളുമിയ 'ദ്രോനടൻ' ഉണ്ട് സ്നേഹം; അതുകൊണ്ടു അതുകാശത്തിൽക്കൂടി സഖവിയുള്ളവാരം, എവിടെയും ചെല്ലുവാരം കഴിയും—അതുകാശത്തിനും തന്നെ ഇവിടെ എല്ലാം സാധിയുംാ. (അംഗിയറയ്ക്കു നേരനോക്കിയിട്ടു്) അതുകാശവിടെയുള്ളതു് അതിവിടെ?

(കടനാവനിട്ടു്)

പ്രതീംഹാരി—(വസന്തത്തോട്) ദേവൻ ജയിച്ചാലും!

എല്ലാം—വിജയവതി! ദ്രോനനേ ഇങ്ങോടു വിളിയുള്ളക!

പ്രതീംഹാരി—നിന്മിക്കവടിയുടെ കല്പനപോലെ; (പോയി).

(മുട്ടേന പ്രതീംഹാരി കുഞ്ഞുകൈപ്പട്ടഞ്ചന വഴിയിൽക്കൂടി ദ്രോനനു വരുന്നു)

ദ്രോനടൻ—അതുകൊണ്ടു മാശ്യമുണ്ടു്! എൻ്റെ ധന്യപർബ്ബിനാമം മഹനീയാതന്നെ; എന്തനുാൽ:—

(കേക്ക)

തുജുഗതു് സ്വപ്നം വാസുദേവനാം ദേവൻ,
വിജയിയുള്ളുകൈൻ കണ്ണു്! നിന്മിവുചിയുള്ളടൻ വരം,
രജസാ വിഹീനരാം അതാനികരം മനിമാരം
നിജമാമുദാക്കണ്ണാലേ കാണമും തത്തിക്കവുടയും.

രം

പ്രതീംഹാരി—ആരു! നാട്യാവാരു! പിന്നെ, സഭവംഗരനായ തന്ത്തികവടി ഇതാ ഇവിടെ അംശങ്ങളുടെ വരവുനോക്കി തന്നെ ഇരിയുള്ളുകയാണു്. അതുകൊണ്ടു് അംഗുനാം ദന്ത വേഗം ചെല്ലുകതെ ഗാ.

ദ്രോനടൻ—(അടച്ചതുചെവന്ന നമസ്കാരപൂർവ്വം) ദേവൻ വിജയി ആയുള്ളക!

രജസാ വിഹീനൻ = രജാഗ്രാമം വിടുവൻ, (ശ്രദ്ധാനന്തരപ്രധാന). തന്മ...
ഡേ = വാസുദേവൻറെ ദൂതൻ.

(തൃശ്വരത്തരാളിണി—‘നിരന്ന’വുത്തം)

ഉലകട നന്ന കെട്ടത്തും പ്രാഗ്ജ്യോ-
തിഷ്ഠപുരനാമൻ പുരബ്ലമത്തൻ
നലമരക്കുന്നായ ഭാവാനേ! യമ-
പുരമന്നയപ്പേട്ടപ്പോൾ നിന്നന്ത്
പലപല കിന്നരർ പാടിരായം തവ
വിലാ ചെങ്കന്ന പരാക്രമബഹിമ
വലമമന്നൻ കേട്ടിന്നു വിസ്തൃത—
നിലഞ്ഞാട്ട വിശ്വലഘാണ്ടിക്കുന്നം.

ര.എ

കൃഷ്ണൻ—അരതൊക്കെ പ്രാഥ്; ഇപ്പോൾ മഹാക്ഷേത്ര എന്ന മാറി.
അദ്ദേഹൻ—ഭഗവാനേ! ആരഹന്നാഞ്ചൊന്ന അവിട്ടുതേതെ കോപാ
ശിഖം കൊടുവിരിക്കാകവാൻ കൊതിജ്ഞന്നതു്?

കൃഷ്ണൻ—ബുധമദേവക്ഷയനിന്നു വരണ്ണംവാങ്ങി മദ്ദാമത്തന്നു
യ വജ്രാം എന്ന അസുരൻ മുന്നലോകങ്ങളേയും ഇ[ം]
പ്പോൾ ഉപദ്രവിച്ചകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നു. ഉടനേ അവനെ
കൊല്ലുവാനായിട്ട്, ഗദനോട്ടം സാംബവനോടുംകൂടം പ്രദ്യു
മ്മനുന്നേ പറന്തതയ്ക്കുന്നമെന്ന വെച്ചുറിയ്ക്കയാണോ.

(മണംറി)

അദ്ദേഹൻ—തേജസ്പിയാകം പ്രദ്യുമ്മനകമാരനോ—
ഡോജസ്പിമെല്ലിവിലുഷ്യാമേ!
താമസമുത്തിയാമഞ്ചേരുതും പ്രോത്താ—
നാമദിച്ചത്തുവരതമമട്ടാക്കണം?

ര.വ.

കൃഷ്ണൻ—ബുധമദവൻ സകല്ലുംകൊണ്ട നിമിഥ്രകൊടുത്തു
യ ‘വജ്രപുര’മെന്ന പദ്ധനത്തിൽ, ആ വജ്രാംഭവൻറെ
അന്നമതിക്രമാക്ക ആ ദിവാ കടക്കാൻ കഴിവില്ല. അതുകൊ
ണ്ട്, പ്രദ്യുമ്മനകമാരനേ അവിടെ പ്രവേശാപ്പിയ്ക്കവാൻ
ഒരു ചുമതല നിങ്ങൾ വഹിയ്ക്കിയിരിയ്ക്കുന്നു.

പ്രാഗ്...മൻ=നാകാസുാൻ; അഖാദ്ധടം നഹരാനിബാൻ പേര് ‘പ്രാഗ്’
എന്നതിങ്കം’ എന്നു്. ബുമി=സ്ത്രിയും. അമദിച്ച്=എറാവും മടിച്ചിട്ടില്ല.

അതുകൻ—ഒരവാനേ! നിന്തിവടിയുടെ ഈ പ്രസാദത്തിലും തൊൻ എങ്ങനെ ചാരനുമായിത്തിരേണ്ടു?

എല്ലൻ—(ഈനവിധത്തിലെന്ന ചെവിയിൽ ഉപദേശിയ്ക്കുന്ന) അതുകൻ—ഒരവാനേ!

എല്ലൻ—എല്ലാമന്നുംഡിലായി; നടത്തിക്കാഴ്ത്താം.
(അരണിയരാവിൽ)

വെവതാളികൻ—ഒരവാനേ! ദേവകിനുംനു! നിന്തിവടിയും ഈ മല്ലാഹനസന്ധ്യ സന്തോഷിപ്പിയ്ക്കുട്ടു!

ഒരംഭോജബന്ധവാം ദേവൻ യജുവേദ-

മൻപോഃഃലംഖിച്ച മിനമിപ്പുാഃ
വൻപോഃഃ വൈച്ചലാഃ തളുന്ന് തണ്ടാരിതഃ...
പ്പുാൻപോഃഃ ഷുക്രനാ വണ്ടിനാഃരഃ;

തുവിക്കെക്കെകാഞ്ചി നായത്താളിൽ ചൊരിഞ്ഞിരുന്നു
തന്നുചിട്ടിയ്ക്കാശപാസം കൊന്നും ഫേർപ്പു;
വെവിക്കൊണ്ടാണ്ടം മാറി ജുംഭിച്ചീരും പീലി
പിന്നപിൽ പരത്തി പ്രിയാത്തി തീർപ്പു.   २८

എല്ലൻ—(മേല്ലോടുനോക്കിയിട്ട്) കാമോ! നേരം ഉച്ചയാളിക്കു ശിന്തേരാ! എന്നാൽ ഇന്നിന്ത്യാമസിയ്ക്കാതെ, വഞ്ചാടം നേ ജയിയ്ക്കവാൻ പ്രദൂഷനക്കുംാരനേ ഘാഷ്ട്രവിയ്ക്കുന്ന തിലേയ്ക്കു തൊൻ അക്കത്തെയ്ക്കുതന്നു ദോശം അനുഡാം. അതുകൻ! കാഞ്ചിപിലിയ്ക്കുവേണ്ടുക്കായ ഏന്തും അനുഭവിക്കാണും. ചെന്തലും അനുഭവിക്കാണും.

അതുകൻ—നിന്തിവടിയുടെ കല്പനപോലെ:—

യജുവേദപദ്ധതിനു മധ്യഹനസന്ധ്യ ഏന്നിവിടെ അത്മം... തന്ത്രം.....
ചി=ജാമരപുവിശും ഇതുകൂടിട്ടുട ഇട. (പ്രാഠ):—പോതു്, ചൊതു് എന്നൊരു
ക്കു ഇതിനു ആവാതാജിത്താഞ്ചു. ജുംഭിയ്ക്കു=ഉഡക. പ്രിയാത്തി=പ്രിയയു
ം (പെണ്ണമയിലിനെന്ന) ആത്തി (താപം). ഇതി ചു പിടിഞ്ഞാം എക്കാമാനം
പാഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നതു്, ആനക്കു ഉദ്ദേശിച്ചതുനു.

(കേക)

അത്തെങ്ങാൻമുള്ളിൽ കാണുമാൻ മാമുനിമാക്കം ശ്രദ്ധാ,
ആര്യട മിച്ചുക്കൊതാൻ വേദജ്ഞർ ചെവതാളികൾ,
നേരിലബ്ദംവാനന്നേ വിളിച്ചു കല്പിച്ചതെന്ന്
ഡാരിച്ചു തപശിഷ്ടലംതാനന്നേ ജനത്സപാമിന്ന! ഒര്

(മലബാറാധി)

പ്രാഥമാക്കം സഹ്യാദ്ധം.

റാഡാമക്കം.

(അനന്തരം വേടി പ്രവേശിച്ചുനാ)

വേടി—ദേവി എന്നോച്ച്. അപ്രശ്രതാവിച്ചിരിപ്പിയുള്ളകയാണ്,
“നോക്ക! കലാവതി! ശ്രീമാൻ അദ്ദന്തനേകണ്ഠിട്ടു്, സദ്ഗൈ
തകലാഭ്രാസത്തിൽ നമ്മുടെ ‘പ്രഭാവതി’ എങ്ങനെന്തി
രിയുള്ളുന്ന എന്ന ചോദിച്ചിട്ടു് വരക” —എന്നു്. എ
നിട്ടേ—ശ്രാവി ചോദിച്ചിട്ടു് അദ്ദേഹം പരഞ്ഞത്തു്,—
“പരഞ്ഞത്തെകാട്ടക്കാനു പഠിയുള്ളുന്നതിൽ ‘പ്രഭാവതി’യുള്ള
ഒരു പ്രഭാവം അദ്ദേഹം പുരുഷരുമാണു്”നന്നേ. അദ്ദേഹത്തി
നെറു മരവടി ഉടനേമെബു് ദേവിയോട് പായുകതനെ.
(വിചാരത്തോട) കഴും! ഇതു മുഖവതിയായ ‘പ്രഭാവ
തി’യുള്ള ഒരു ഭന്താവുണ്ടാവുന്നിപ്പേജ്ഞാ ഇനിയും! സപയവേ
ശത്തിനു വന്നാഛോരുന്ന മുഖജനങ്ങളെല്ലാം ഇവർം തുള്ളി
ക്കൊള്ളുന്നു. (അതിനുശേഷാട്ടം) അബ്ദത്രുപരമാജ്ഞാജ്ഞാട്ട
ക്രമിയ ഒരു മുഖവു് ഇവള്ളെട ഭന്താവായിത്തീരുന്ന എ

ഒക്കലുമുത്തിനീറ വൃത്തപ്പത്തി:—

“പാശവിൻ മട്ടിയിൽ ബാലുരന്നപോലെ, മസംഗിക്കൾ

ഇതിൽ തീയിയുള്ളയാൽ ‘ഒരു’ എന്നചോലുന്ന പണ്ഡിതർ”.

(സംഘടിതിന്റെസപം.)

കിൽ, അദ്ദോധ മുള്ളിവിന്റെ സുഷ്ഠിവെദ്ധയും സപ്തമാഖനം പറയാം. (പുരോഭാത്രത്വനോക്കിയിട്ട്) എന്നും! ‘പ്രമദവനം’സുക്ഷ്മിപ്പുകുരിയായ ഈ ‘പരഭ്രതിക’ ഇങ്ങനൊട്ടതനെ വരുത്തുവാൻ!

(പ്രംബിച്ചിട്ട്)

പരഭ്രതിക—(സന്ദേശസമേതം) ഒവി സപ്തമം കൈകൊണ്ടു നട്ടവള്ളത്തിക്കൊണ്ടവനിരിയ്ക്കുന്ന ‘ഉദ്രാഹരതാ’മന തേനൂവിച്ചും ആദ്യമായിപ്പുത്തിരിയ്ക്കുന്ന സന്ദോഹം വൃത്താന്തങ്ങൾ ഒവിയേ ഗുരുപ്പിച്ചു്, എന്നു ഒവിയുടെ പ്രസാദപാത്രമാകവാൻ പോകുന്നു. (മുൻപിൽ സുക്ഷ്മിച്ച നോക്കിയിട്ട്) ഒവിയുടെ ഉറു സ്നേഹം സബ്ബാദിച്ചിരിയ്ക്കുന്ന കലാവതിയപ്പേ ഈ നില്ക്കുന്നതു്! ഇവഞ്ഞാട്ടാനം മിണാതെ പോകുന്നതു് അന്തുശ്ശരായല്ല. അഞ്ഞകൊണ്ടു് അട്ട ത്രഞ്ചെല്ലുക്കതനും. (അഞ്ഞുള്ളച്ചുനിട്ട്) സവി! കലാവതി! എവിടെനിന്നാണോ നാ വരുന്നതു്?

കലാവതി—സവി! പരഭ്രതിക! ഒവിയുടെ കല്പനയാസരിച്ചു്, ‘പ്രഭാവതി’ക്കൊച്ചും ദാന്താട്ടിയുടെ സ്വർജ്ജിതവിദ്രോഹം പ്രാദവം ശ്രീമാൻ ഭദ്രന്ദരൻ അഞ്ഞക്കാരിവനാം അടാൻ ഒരുവരികയാണും എന്നാൻ.

പരഭ്രതിക—‘ഗീതസാരൻ’ തുടങ്ങി പ്രസിദ്ധരായം കണ്ണലും കാലം ആയ കശിലവനാൻ ഇവിടെയുള്ള പ്രോഥം, ‘പ്രഭാവതി’യേ പാട്ടംപറിപ്പിയ്ക്കുവാൻ ചുത്തായി വന്നുവേണ്ട് ഈ ഭദ്രന്ദരനും ഏപ്പേട്ടത്തിയതിന്റെ താത്പത്തും എന്നാണോ?

കലാവതി—തോഴി! എപ്പോവും ‘ഭദ്രന്ദരൻ’ ആയിരിന്തിയും ഭദ്രന്ദരനാക്കു, മുനിജനങ്ങളിൽനിന്നു കിട്ടിയ പല വരങ്ങളേക്കൊണ്ടും മാഹാത്മ്യമൊഡിയവനം, എവിടെങ്കം സ്വ

കളിമംസിക—ആ നാളുചവാരുന്നൻ ഗ്രഹത്തിൽ, എങ്കിം കണ്ടിട്ടില്ലാത്തതായ തുപലാവസ്ഥയേൽത്താട്ടകൂടിയ ഒരു യുവ വിശ്വന്നർ മഹാജാപടം കാണാവാൻ ഇടയായതു്.

പ്രഭാവതി—സബി! നിഞ്ചുരമായും ആ പടം തുലിചന്ത്വാർപ്പണമോ യ നൊമ്പിരിയും; ഏതുന്തനാൽ, നീപോലും അഴുകണ്ണി വിസ്മയാംവയരയായിപ്പൂഡിപ്പൂഡിപ്പൂ?

കളിമംസിക—സവ്വിധാനസാദ്ധ്യങ്ങളുടെയും കേളിഗ്രഹങ്ങൾ അതു് ആരുടെ എന്തെന്തെങ്ങാണ വിസ്മയിപ്പിയുംതിരിയ്ക്കുക?

(താരാട്ട്)

മാരൻതന്ന് മഹാജനാ സാക്ഷാത്—സ്വാഹാ—
ജാരൻന്ന് നിരദ്ദേശ ഹാത്താർ;

ഗ്രഹങ്ങളപൂജനനേം, ലോപം-കുടാ—

തിഖായ വാഴു മാതൃപാദ?

എ

പ്രഭാവതി—(അഭിലാഷത്തോടെ) സബി! കളിമംസികേ! നി വൻന് ഇന്ന് വള്ളുന്ന ആ മഹാജാപടം കാണാന്തിരു് ആ നോ അതുഡികം കൈതുകപ്പേരുത്തുനു. അരത്തേങ്ങനെ ഇവിടെ കൊഞ്ചവരാൻ കഴിയും?

കളിമംസിക—(നേരംപോഴായിട്ടു്) സ്വതിവിഭക്താഖ്വവ നാൽ എന്നിക്കേണ്ടാൽ സ്വന്നാനമാണു്, പ്രിയസവി തരക?

പ്രഭാവതി—സബിയു് എതാണോ ഇപ്പും അതുതെന.

കളിമംസിക—(പരിഹാസപും) എന്നാൽ തൊന്ന് എൻ്ന് വിദ്യാപ്രഭാവംകൊഞ്ചു് അതു കാണിച്ചുതരാം.

(ഉടനേ കയ്യുകത്തിനകത്തുന്നിനു വിത്രപടം എടുത്തു കാണിയുന്നു)

പ്രഭാവതി—(നോക്കിയിട്ടു് ആയുമ്പുതോടെ) സബി! കളിമംസം സ്വാഹാജംഞ്ഞു—ചുറും. സ്വാഹാ സ്വകേ അണി ദേവൻബന്ധനി.

സിക്കേ! നീ വിസ്തൃതപ്രക്ഷോഭത്തു യുക്തന്തന്നെ! മുൻപ് കണ്ണിട്ടും കേട്ടിട്ടും ഇപ്പോൾ വിധത്തിലും ഒരു ഗ്രഹം ദാനാശം ഇതും.

കളാവംസിക—നിങ്ങളുടെ സവി അനുഗമാനം തനിൽ വിസ്തൃതിയില്ലോ നന്താശാം?

പ്രഭാവതി—ഇതും എത്രതു മഹാഭാഗസ്സു പ്രതിബിംബം ആയിരിയ്ക്കും?

കളാവംസിക—നിശ്ചയമാണും ഇതു മദ്ധ്യസ്സു പ്രതിബിംബം മായിരിയ്ക്കും.

പ്രഭാവതി—സവി! നിംബു ഉണ്ഠം ശരിയാണോ. എന്നാൽ, രതിയേഖാടക്കുടിയാണല്ലോ. കുറുമശ്രദ്ധവും പട്ടണളിൽ കാണപ്പെടുന്നതും?

കളാവംസിക—അതാണെന്നതനെ. ഇതു സൗജന്യാധിക്യം മറ്റാ ചും ഉണ്ടാവാൻ പാടില്ലാതെന്തുകാണ്ടും, തൊൻ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞത്താണോ.

പ്രഭാവതി—സവി! ഇതായുടെ പ്രമാണാണോ, ആരെഴുതിയു താണാണോ അറിയാൻ എന്നതാണു മാർക്കും?

കളാവംസിക—പ്രിയസവി! എത്രൊ ഒരു പുണ്ണ്യവാതി, തന്നീടു എദ്ദെഹം കുറച്ചും ആശ്രിതിയിൽക്കൊടുത്തിരിയ്ക്കുകയാണു.

പ്രഭാവതി—സവി! എദ്ദെഹിക്കുംകുടാതെ, ഇന്ന് ആകുതി മുഴവും എഴുതിയിൽക്കൊടുത്തിരിയ്ക്കുന്നും ഒരു സുഖിയും കഴിയുന്നതാണോ?

കളാവംസിക—എന്നാൽ, കലാക്കശലനായ ആ അതുംപറ്റുന്നും തനെ എഴുതിത്തിന്ത്തതായിരിയ്ക്കുന്നും എന്ന തൊൻ വിവരിയ്ക്കുന്നു.

പ്രഭാവതി—അതുംപൂനായ രഹസ്യം പടംതെന്നായോ അങ്കേ

രം എഴുതിയിരിയ്ക്കുക; അതോ വെറം സകലപ്രസ്തുതിയ കിരിയ്ക്കുമോ?

കളവംസിക—ഹ്രിഷ്ണവി! എത്ര ഏദയസകലപ്രതിലംഗം ഇ അനന്തരയായ സ്വജ്ഞി ഉദയം ചെയ്യുക! അതുകൊണ്ട് എവിടെങ്ങുകിലും ഈ പ്രഹിബിംബത്തിന്റെ ബിംബം ഉണ്ടായിരിയ്ക്കുമെന്ന് ഉറച്ചുപറയാം. വിധാനവിന്റെ വിധാനം വിചിത്രമാണല്ലോ!

പ്രഭാവതി—നമക്ക് അതുംഭുദ്ദനടന്നുട്ടതനു ഇക്കാൽവും വിളി തുച്ഛവാദിച്ചുകളുണ്ടാം.

കളവംസിക—ഹാഫോ അംഗങ്ങൻ അവാം.

പ്രഭാവതി—(അന്നിയറയ്ക്കു നേരേ നോക്കിയിട്ടു്) പേടി! മദനി കേ!

(പ്രവേശിച്ചിട്ടു്)

പ്രതീഷാരി—(പ്രഥാമപും) തന്മര്ത്തി കല്പിച്ചാലും!

പ്രഭാവതി—മദനികേ! ഭദ്രനടന്നുനേ ക്രമിക്കൊണ്ടുവരുക..

പ്രതീഷാരി—തന്മര്ത്തിജീവ കല്പനപോലെ!

(അനന്തരം പ്രതീഷാരി കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്ന വഴിക്കിൽ ക്രൂട്ടി ഭദ്രന്റെ വരസം)

ഭദ്രന്റെ—അംഗോ! ദാനവേദ്രുന്നു പട്ടമഹിഷിയ്ക്കു പ്രഭാവ തിയോടു് എന്നൊരു ഭാവമാണു്! നിമിഷംതോറുമല്ലോ, അവളുടെ സർവ്വീതവാസനാപാടവജ്ഞളുണ്ടെന്തു വരുവാൻ, ദാരോദനത്തോരെ ഇങ്ങോടുയച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നതു്! എ നാൽ പ്രഭാവതിയ്ക്കു് ആ വിഷയത്തിലുള്ള പ്രതിഭാ തവഭവവും പ്രജനാപുകൾവും, മുൻപു് എങ്ങും കണ്ണി കില്ലാത്തതാണെന്നുള്ളതും പരയണമല്ലോ!

(നതോന്ത)

എത്രകാൽമായിടിലുമോതുകിൽ ഞാനാനായകൾ
ചാത്രമേഖലക്കന്തു കാതുമാർദ്ദമായ്
കാതരാക്കിമണിയിക്കാൻ ജാതത്രുപമാക്കു പെക-
ന്നാത്തമാം പാത്രഭേദപ്രീതയായപോയി. 2

(വിമർശപ്പറസ്സം ആത്മഹത്യ) വാസുദേവസ്വാമിയുടെ
കല്ലു ചിയ്യേറ്റും ഞാൻ ചെയ്തീന്തിന്തു എന്ന പറയാം.

ശബ്ദം സാംഖ്യൻ എന്നിവരോടുകൂടി, പ്രദൂഷമന്നക്കരൻ-
നാടകവേഷംകൈട്ടി ഇവിടെ പ്രവേശിച്ച കഴിഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്നു.
കമാരൻറെ പരിജനങ്ങളേയും അതു വഴിയുള്ളതനോ കൂടതാണി.
പോരാ; നാടകമാടി ഇവിടുതേരെ പെണ്ഠരമാരേയും, വാഞ്ഞാള
നേയും പാശ്രോതാഷിപ്പിച്ച വർഗ്ഗികരിയ്ക്കുകയും കഴിഞ്ഞു. വജ്ര
ഞാഭൻറെ നിയോഗം അനുസരിച്ചു് പ്രഭാവതിയേ സരൃദിനം
പറിപ്പിയ്ക്കവാൻ എപ്പുട്ടുകയും, അവളുടെ വിശ്രാംപാത്രം
വുകയും ചെയ്തുതാണും ഞാൻ. ഇനിയിപ്പോകി ഇവിടെ പ്രദൂ-
ഷമന്നൻറെ മുണ്ഡാനാശഭേദ റാണ്ടിച്ചുകൊപ്പിയ്ക്കവാൻതു അവ-
സരമായി. ഇപ്പോൾ ഞാനാകട്ടേ:—

(മഞ്ചരി)

എമട്ടിലെമട്ടിൽ ചെംനാൽ പ്രദിവത്—

ദ്രൂണ്ടമനം ചെന്നരച്ചുങ്ങുതുപുഡി

അമുട്ടിലമട്ടിൽ ചെമേരു വേന്നിയേണം

അമേരഹാൻ പ്രദൂഷമന്നത്തൻമലം. 2

പിന്നു; പ്രദൂഷമന്നനാ മഹാപടം ‘കുടിക്കാണ്ട്’
പോയെങ്കിലും, അതു ‘കൂളധാരിക’യേ ഞാൻ സപീകരിച്ചുവരി
ചുത്തു്, അതു വേണമെന്നവെച്ചുള്ളൂട്ടിലും, ഒട്ടം തെററിയിട്ടിലു്.
അവർക്ക് കരിയ്ക്കൽ അതു പടം പ്രഭാവരിശേ കുടിക്കാട്ടക്കാതിരി

ജാതത്രുപം=സപ്രതുപവയ്ക്കു്. ആത്രതു=ഹടഗ്രന്തു്. പ്രീതതു=സംശ്രാ-
ശം. അതുകും ഏന്ന ടുണ്ട്രന്തിയ. അയഥ ഉടരു ദേശവിധം ഗവിജ്ഞാന-
മണ സംശം.

ജീവി—ഖസ്സ; പ്രഭാവത്രി പടം കണ്ടിപ്പോയോ, നമ്മുടെ കാര്യം നാഡിച്ചുതാളും കിൽക്കാം. (ചുറ്റം നോക്കിയിട്ട്—പ്രകാശം)

ഒണ്ഹൊ! ഈ ദാനവരാജൻകുറ രാജയാനിയുടെ മഹാത്മാതിരയും ‘ചില്ലറ’യല്ലേണ്ടു.

(കാകളി)

ചിന്നജക്കാനുകൾക്കാണ്ടിള്ളി ഭോരനാ—
സ്വദേശം കാണണ്ണ ഫോപ്പുരാനീയയിൽ;
സപ്രീഥിപ്പേരിനേതുവാരി ധാരാളമായ
നിർബ്ബഹിപ്പേരു തല്ലപ്പു പുക്കാവുകൾ;
പാതാളരാജൻ മഹാശഭ്രാം പേരിട്ടം
സൃഷ്ടിതാഭരതാജാളിഓടി വിളക്കകൾ;
എതാംക്കവായുംനീ ‘വജ്രപുര’ത്തിന്നും—
യേതാദും മേരു വാഴുവും വച്ചസ്തുകൾ? ⑧

അതു ഭാനവചക്രവർത്തിയുടെ രാജസ്ഥാനം സവർത്ത സമുദ്ധസിച്ച
കൊണ്ടിരിപ്പുകയാണെന്നു,

(കാകളി)

എന്തെന്തു ചരണ്ണാണി വാഴ നാതു—
ണിപ്പും താംനായു ഗ്രാഹത്തിങ്കലപ്പുപ്പാഴിം;
ഈതുരമേശ്യ വരണ്ണാം ഹാ! കളി—
പുംഗോപ്പു നന്നായു നന്നാളുകകാണിങ്ങൻനന്ന;
മഹത്മനീടിം ‘വജ്രാവി’ൽ മേവുന്ന
‘ചന്തിര’മാൻ ധനാദാം നിത്രവും;
ഹനാ! പോകദ്രോഹസന്ധാനയാത്രയി—
ലന്തകൻ പോകനു വൻഡെന്നാമനായു! ⑨

സ്വദേശം=ഭാവകൾ. സപ്രീഥിപ്പേരി=സപ്രീതികൾ വിടിച്ചുകൊണ്ടിപ്പോന്നിട്ടിള്ളി സുന്ദരിമാർ (കടപ്പുകൾ വച്ചിരിപ്പുന്നവർ). പാതാ...ഇൻ=നാശഗ്രൂഢം. സന്ധാനം=സംഘടനം (ചെങ്ങുക).

(ചുറവിന്തനക്കാണ്ട്) മദനികേ! ‘പുമദവന’ത്തിലേയുള്ള ഒരു വഴി കാണിച്ചത്തു!

പ്രതീർഹാരി—ആരുൾ ഇതിലേ വരണ്ണാ, ഇതിലോ (ദ്രോനകൾ കടക്കുന്നതായി നടിയുള്ളൂ).

കളിയംസിക—(കണ്ണിട്ട് സംഗ്രഹണതാട്ട്) ഓ! ഈ താ ആരുദ്ദേ നടൻ വന്നകഴിഞ്ഞതുപോ; അതുക്കെട്ട്, മാത്രപ്പൊ ഉടനേ മരംകുളയാം. (വിത്രുപ്പംമുറ്റുന്നു)

ദ്രോനകൾ—(മുഖപോട്ടുനോക്കിയിട്ട്) ഭാനവേദത്തുതി കളിയാസി കയ്യോട് എന്തോ ‘മത്രിച്ചു’കൊണ്ട് ഇരിയുകയാണ ലേഡു ഇവിടെ; അട്ടുള്ള ചെണ്ടുകതന്നാ. (അട്ടുള്ളചെന്നി ട്ട്) ഭദ്രേ! പ്രഭാവതി! നിബന്ധം മനോരമങ്ങളും സംശയിയുക്കു!

കളിയംസിക—ആരുരുന്നൻ പ്രസാദം കൊണ്ട്, പ്രിയസവിയു എ മനോരമജ്ജപ്പും, സിദ്ധിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെയിരിയുന്നു.

പ്രഭാവതി—(വന്നക്കാഞ്ഞതാട്ട്) ഈതാ ‘കസാല’; ആസ്ത്രം ഇവി എ ഇരിയുകക.

(ദ്രോനകൾ ഇരിയുന്നു)

പ്രഭാവതി—(പ്രതീർഹാരിയേ നോക്കിയിട്ട്) മദനികേ! നീ നി ന്നൻ ജോവിയുള്ള പോയാം ശ്രാംക.

പ്രതീർഹാരി—ക്കാച്ചുതന്നുരാട്ടിയുടെ കല്പനാപോലെ; (ശോനി).

(അംഗാട്ട്)

ദ്രോനകൾ—കയിൽ ക്ഷലപ്പോലാക്കണ്ണിൽ ക്ഷുദ്രസ്പന്നം,
കാഡുമരംജുരിമനോരമുള്ളിതം,
അരറിശ്രാമതപമെന്നിവാൻ നിന്നോ—
യഥകരപ്പിതിമലക്കാവേൻ ഭദ്രേ!

ഓ

ഗ്രാമം—സുന്ദരി (ഗ്രാമത്തിനു കൂദപ്പു ഗംഗ. മനോരമം—ശ്രീമാന്മാരം. ഇത് മലക്കാവു നിന്നാക്ക ചേന്നിരിയുന്നു എന്നാണാരം.

പ്രഭാവതി—(ദേന്തൻ കേൾക്കാതെ മുഖത്തിൽച്ചു്) കളി സികേ! അരുരുഭുന്നങ്ങാടു് ആ പടത്തിനെറി കാഞ്ഞം : ഒന്നെന്നയാണ ചോദിയ്ക്കുണ്ടു്?

കളിന്ദസിക—(അരുളോച്ചിച്ചിട്ടു്) തൊൻ തന്നു ചോദിയ്ക്കും (ശ്രൂകാശം) അത്രു! താങ്കളുടെ തങ്ങൾ കൗമോദിയ്ക്കും ആഗ്രഹിയ്ക്കുന്നു.

ദേന്തൻ—എന്താണതു്?

കളിധാസിക—ആരു! ഈ ചെതുലോക്കുത്തിലെങ്ങും അഞ്ചും എവരിയ്ക്കുന്നണഡ്രോ. അധികെട എവിടെനെക്കിലും അ സാമാന്യരൂപം സാന്നിദ്ധ്യത്തിൽ അതുവിവിശേഷം ദ വാൻ കണ്ണിട്ടുവെക്കിൽ, അങ്കെതാജനനം സദാം പാ ഏതുകേട്ടാൽ കൊള്ളിം.

ദേന്തൻ—(വിചാരം) എനിയ്ക്ക പരാശാഖാത്തിനും സമ പരിസ്ഥിതി ഹൃതു തന്നു. അതുപരമേയ ശ്രദ്ധപ്രാഥിതാം. (പ്ര കാശം—പ്രഭാവതിയേ ഷുജിക്കാനിച്ചിട്ടു്) എന്താണി വിടെ പറവാനുള്ളതു്? അടുത്ത മുച്ചിയിൽത്തന്നു ഇവർ ഇരിയ്ക്കുന്നണഡ്രോ!

(പ്രഭാവതി ലജ്ജ നടിയ്ക്കുന്ന)

കളിധാസിക—(നേരനോപാക്കായിട്ടു്) അത്രു! പാരജത്തു ശരിത നീ. എന്നാൽ, അശ്വിനിഘ്നം ഒരു പുഞ്ചാത്തി ഉണ്ടോ?

(മഞ്ചരി)

ദേന്തൻ— ചെതുലോക്കും മായും തുളായ വംശത്തിൽ
ചേരുലോടെ പ്രോം പിന്നുവന്നായു്,
കാലോച്ചിതം പാത്രത്തു കൈകയുക്കായു് വൈവിജ്ഞ
മുഖം തുട്ടാം ചുത്തു മിന്നവോന്നായു്,
ഉണ്ടാക്കായ നല്ല ഘുബാവോരാ, ഇംഗ്ലീഷ്
കണ്ണാകിൽ വണ്ണാർക്കഴിയലും സും

കൊൺടാടിക്കൊള്ളുന്ന, ‘മോഹനാസ്ത്രം ഫൂണ്ട
തണ്ണാരവൻതാനിത്തക്’ എന്നായും.

၅

പ്രഖ്യാതി— അദ്ദേഹം ദേവനോ, അതോ അസുരനോ? അപ്പേ
ക്കിൽ മഹാശ്വനാനോ?

(മഞ്ചരി)

ദ്രോനകൻ— ദേവമാർക്കായവൻ ദേവനത്രെ, ഫൂവ്-
ദേവമാർക്കാജനകിൽ ഫൂവ് ദവൻ,
മാരാഷമാരിലോ ധർമ്മത്താവായുള്ള
മാരാഷനത്രുന്ന ശക്തിയുക്തൻ.

വ

കളാധിപസിക— എത്രലോകത്തെയാണ്? അദ്ദേഹം അലങ്കരിയ്ക്കു
നാനു?

(മഞ്ചരി)

ദ്രോനകൻ—ചടനം, കണ്ണപുരം, മധുക, മെഞ്ചതിക—
മെന്നിവ ഒത്താല്ലെന്ന കീഴ്ത്തിയോടെ
മനിച്ചെമജ്ജം പരിഞ്ഞുവിച്ചുംകൊണ്ടു
മിനിച്ചുനാഡിവനിന്ന നാനായും.

എ

കളാധിപസിക— ആ മഹാഭാഗൻറെ വംശവും നാമധേയവും അ
ഞ്ചുന്ന പരിഞ്ഞുകേട്ടാൽക്കൊള്ളാം.

ദ്രോനകൻ—എന്നാൽ കേട്ടകൊള്ളുക:

(മഞ്ചരി)

മഹാവഹന്താതി ഗ്രൂഹശിഭേദവനാർ
‘പാടകിടനേന്’റം പ്രാത്മിച്ചപ്പോൾ,
പാരിതിൽ പാരം പ്രശ്നപ്പോൾ ധാദവ-
ന്മാരിലെപാതവനായും ജാതനായി,
ശാത്രവവർദ്ധത്രെ നിമ്മുലനാശത്തിന്-
പാതമാക്കിത്തേന്ത്രു കീഴ്ത്തിവാല്ലാൽ
ഈ വിശപ്രമെല്ലാം വിളക്കിക്കളിയ്ക്കുന്ന
ഗ്രോവിന്മുത്തിയാം ദേവദേവൻ.

എ

ഫൂവ് ദവാർക്കാർ=ശാസ്ത്രജ്ഞർ, “ഫൂവ് ദവാഃ” — എന്ന് അക്കം.
ശാത്രവവർദ്ധം=ശാത്രു ക്ഷണം. ദേവദേവൻ=ദേവജന്മത്തിൽ ദോന്നാഡിക്കുള്ളിട്ടുണ്ട്.

പ്രഭാവതി—‘ഭഗവാൻ പദമനാഭൻ വസ്ത്രവേപ്പത്രനായും നിശ്ചും, പരാരകയിൽ വിജയിച്ചുതുള്ളൻ’—എന്ന്, എങ്കിൽ അദ്ദേഹം അടുക്കൽ മുരിയുന്ന ഫോർഡ്, നാരദമഹർഷി, ഒരു പരയുന്നതു കേട്ടിട്ടുണ്ട്’.

കളമാസിക—അറബിന്റെഹേശാ; അതിന്റെഹേശം?

(മഞ്ചരി)

ക്രുന്ദൻ—ഈയുലക്കല്ലൂം തന്നള്ളത്തിൽ കൊള്ളുന്നോ—
രാധവൻതന്നിൽനിന്നതും, അഥവാ
പ്രദ.മ'നാഭായും വിഖ്യാഭിനന്ദ്യനായും
അംഗീകാരിയിൽനിന്നും സുരദ്ദുപോലെ. മൃ

പ്രഭാവതി—(‘സപകാരു’മായിട്ട്) തോഴി! ഉണ്ടോ, എന്നുംകേട്ടിട്ടണ്ടോ; യോഹുന്നാരായ യുവാക്കാമാരാട കമ്പ പരഞ്ഞു കൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്ന മുത്തമും, ആ മാരാഗനേപ്പാടി പ്രശ്നംസിയ്ക്കുന്നതു എന്നു കേട്ടിട്ടണ്ടോ.

കളമാസിക—(അടിപ്രായഗംഭോയിട്ട്) പ്രിയസവി! ഈ പ്രദ.മ'നാഭും ഉള്ളിൽ വച്ചുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്നതുനിമിത്തമാണോ, സപയംവരത്തിനവരും സകലഘവലോകനേതരജും നീ തള്ളിക്കൊള്ളുന്നതും, അംഗേ?

(പ്രഭാവതി അപൂര്യ ഭാവിച്ചുകൊണ്ട് നോക്കുന്നു)

ക്രുന്ദൻ—പ്രദ.മ'നകമാരാൻനു ഇന്നാണെന്നു കേൾക്കുകയാൽ തുംപ്പിന്നായനയായിട്ടും ഇവർ ഇതു ഏഴേതാ രേനിൻവാ മൃംഘനമായെ അനുഭവിയ്ക്കുന്നുപോലെ ദോന്നുന്നു. അതു കൊണ്ടും പ്രത്യന്തരാന ദന്തക്രമി വിസ്തൃതിച്ചും, എന്നും ‘പിരിമുടക്കക്ക’യാണു വേണ്ടതും.

(മഞ്ചരി)

ഈ പ്രാപത്യാനിലേ സർവചരാചാര-
 ദിപ്പസൗര്യം മെല്ലാംതന്നെ
 ഉദ്ധവിയറേനാട്ടുവാൻതന്നെ സുഷ്ടിയ്ക്ക്
 സത്ത്-പരമാണക്കളാക്കി എന്നോ;
 അരല്ലെങ്കിലിങ്ങാനോഹനനേപ്പാലേ
 തുല്യതയില്ലാത്ത സൃഷ്ടരനായു്
 വവിട്ടുകാരത്തേന സുഷ്ടിച്ചുടക്കേതനേ
 താനിനകനവൻ ഏൻപൊതനായി.

മു

പ്രഭാവതി—(‘സപകാരു’മായിട്ട്—ആശംസായോടു) അദ്ദേഹം
 തന്നയായിരിയ്ക്കേണ്ട ഈ ചി’ത്ത’(ത്രാതനായ ആരും?)

കളിമംസിക—(നേരബന്ധകാഡിട്ട്) അരത്ത; അതിപരമായും;
 അദ്ദേഹംതന്നന്നയാണോ നിന്നും ചിന്തഗതൻ!

പ്രഭാവതി—(കോപംനടിച്ചിട്ടിട്ട്) മിണ്ണാരാ പോ ‘അധികപ്ര
 സന്ദേശി!’ പോ! ‘ഈ മായാ-പടത്തില്ലെങ്കിൽ ആരും അദ്ദേഹം
 അരയിരിയ്ക്കാം’ എന്നാണോ, എന്നും പറഞ്ഞത്തു്.

കളിമംസിക—(സുഷ്ടിമാഡിട്ട്) അതു്! അദ്ദേഹം എങ്ങനെയും
 ആളുണ്ടാം?

ദ്രോനകൻ—അദ്ദേഹം ഇന്നവിധത്തില്ലെങ്കിൽ ആളുണ്ടാം,
 . തെ.നും എങ്ങനെ വന്നിയ്ക്കേണ്ടി?

(മഞ്ചരി)

മരാക്കിം മരാങ്കു കാണാറം കേരംകാറാം
 പരാരാത്ത ശ്രീലവും ബവവദവും
 കൗരവിള്ളേഖനവനില്ലപമാന—
 ഒപ്പത്തേപ്പാമേല്ലതുപരമയത്തം.

മു

പ്രഭാവതി—(‘സപകാരു’മായി) സവി! കളിമംസികേ! അദ്ദേഹം
 മത്തിന്നും ആകുത്തി ഈ പടത്തിലേ അനുത്തിയ്ക്കു

ദിപ്പം=തിളക്കുന്നത്. പഴമാണം=ചൈക്കാവയാം. താരംകൾ=മുഖാ
 പു. ചിന്തനിനാം ചിത്രത്തിനാം, ‘പ്രാക്തുത’ത്തിൽ ‘ചിത്ര’ഒന്നും തന്നെ.

നാട്ടുശമാണോ എന്നു് ആരുള്ളുന്നതുനോടു ഫോറിയ്ക്കു!

കളിയംസിക—അരങ്ങേന്നതനെന്ന. (സ്പൂഷമായിട്ടു്) അരു! ഈ മഹായാപട്ടനതാട്ടു് അഭ്യോഗത്തിന്റെ അതുതിയേ സദി ശ്രീകരിയ്ക്കാമോ? (എന്നപറഞ്ഞു പടംപട്ടത്തു കാണിയ്ക്കുന്നു)

ദ്രോനൻ—(സവർജ്ജം ആത്മഗതം) ഭാഗ്യംകൊണ്ട് വിഹാരി ചുപ്പോലെതനെ സംഭവിച്ചുവെള്ളു! (വെളിവായിട്ടു്) ഇതു പ്രദൂഷമന്നകമാരണ്റെ പ്രതികൂതി തന്നെയാണോ.

പ്രഭാവതി—(ആനന്ദങ്ങളുടെ ആത്മഗതം) എന്തയെ! ഭാഗ്യം കൊണ്ട് മീ വലിയ്ക്കുന്നു. എത്രും തവണയായിട്ടും തുപ്പരിശീലനാഭിവാദിന്നുകൾ കേട്ട കാശ്മാൻ കൊതിച്ചിയുന്ന അപക്ഷാഭാഗരും നേർപ്പകൾപ്പു് ഇപ്പോൾ കണ്ണിക്കിണ്ടതാല്ലോ.

(മുൻപോലെതനെ, അനന്തരാഗംതാട്ടങ്കുടി പിതൃപടം നോക്കുന്നു)

കളിയംസിക—(സ്വകാര്യമായിട്ടു്) പ്രിയസവി! നമ്മുടെ ‘മോഹം’ നാഡിച്ചു.

പ്രഭാവതി—അരു! എന്തിനാണോ അങ്ങനു് അഭ്യോഗത്തിന്റെ ശായ മുഖ്യമനെ എത്രുതിയതു്?

ദ്രോനൻ—അപ്പു മഹാഭാഗരണ്റെ വേർപ്പാടുകൊണ്ട് ചുട്ടെടിണ്ടത് ആ തഥാവിനേ കളിക്കപ്പുക്കുവാൻവേണിലി:—

(മരജരി)

അമുഖ്യമവന്നതനുടെ ഗ്രഹണത്തെ
മൊമ്മ കാണുന്നതെ കളി പ്രാത്രാൽ;
നാ ഒന്നപ്പും ഉണ്ടിപ്പുത്താം തദ്ദീപാക്കംസുധ
പ്രാരം സ്വപ്നപ്പുത്തെ ഏതാതുക്കാക്കി;

തദ്ദേശസബ്ദത്തു സന്ധിന്മുള്ളും
ഉച്ചാനംവെച്ചുടു വാഴും വാക്കാം;
താമയമായുംതന്നോറ സർവം സങ്കല്പിയുള്ള—
മഹമനമത്രേ മനസ്സം എന്നട. പ്ര

പ്രഭാവതി—(ആരമഗതം) അഭ്യുദ്ധു! പുതഞ്ചാർ ചോലാ
ആ മഹാഭാഗൻ റിഡായാ സംഗമിയുള്ളന്തിനു ശക്ത
രാഖാതിരിയുള്ളൂ! പിന്നീടു പ്രപണ്ടി സ്ഥാപിതി ചൊ
വാരാണ്ണം!

കളമംസിക—അറ്റരു! ആ മഹാഭാവിനേ നേരിട്ടുകാണണന
തിനു വല്ലവഴിഈം ഉണ്ണോ?

ദ്രോനാൾ—അദ്ദേഹം മുഖ്യമായിട്ടു 'പ്രാച്യവതി'നും തിലിപ്പാം
ഇരിയ്ക്കാതു്.

പ്രഭാവതി—സ്വകാര്യമാരിട്ടു് എടുക്കി! അജ്ഞമം അത്രുഭാഷി
രിയ്ക്കും, നമ്മുടെ മന്ദാരം ദ്രോജനാ സ്വന്തലമാവും?

കളമംസിക—സദി! ഏനു വിച്വാഹിയ്ക്കുവാട്ടില്ല; സ്വന്തലമാ
വാൻ തന്നെയാണു് മുടഞ്ചിത്തതു്. 'നിന്നു' അതുരോടു
സ്നേഹം തോന്നുവോ, ആ അഞ്ചു നിന്നും ഭേദാവധി
തന്ത്രം' എന്ന ഇടവാസസ്ത്രമാണ്ടി നിന്നു വരും നൽകിയിട്ടില്ലേ!

പ്രഭാവതി—(പ്രാത്മകങ്ങളുടെ) സദി! ആ മഹാഭാഗിയുടെ
വാക്കു് ഈ വിശ്വാസത്തിൽ സർവാദ്യ സ്വന്തലമാവിതെ
രെ!

കളമംസിക—ഈക്കാല്ലും പ്രാത്മിയ്ക്കാണണ്ണോ! (സുജുഖായിട്ടു്)
അപ്പു്! സവാദ്യാസൂഖ്യരഹായ അദ്ദേഹത്തിന്നും മുംദേഹ
നിവാസം ഏകദിനം ദ്രോജനു മുടാക്കുന്ന വേദിയില്ലെന്നു.

സംജന്മുള്ളും—സംജന്മുള്ള ശാ മുഖ്യവിജ (നേരകാശിജ്ഞ) ഉമിച്ച
ചുരു്: ഏറാവു, സംജന്മുംതാരുതു ദിശ താം ഭാവം... തദ്ദീനംവെച്ചു—എല്ല
അംഗം പാടക.

അപനും—അരല്ലേറത്തിനേ കാണ്ണാൻ അതു താൽപര്യ
ഉണ്ടെങ്കിൽ, തൊനെന്നും വിശ്വാസിവാംകൊണ്ട്, ഒരു
ചുക്കംകുക്കൽ ഇവിടെ കൊണ്ടുവരാം.

പ്രഭാവതി—(ആശംസയേച്ചുകൂടി ആത്മഹാതാം) അതു മഹാജ
നൻ ഇവിടെ വന്നേചേരുമോ!

(പ്രവേശിച്ചിട്ട്)

പ്രതീഖാരി—(പ്രണാമിച്ചുവാം) കൊള്ളുത്തമുഖാട്ടി! ഇതാ ദോഡ
തുക്കണ്ണംപാശ്ചിവാൻ വന്നിരിയ്ക്കുന്നു.

പ്രഭാവതി—(സംശയത്തോടെ) അതാരാണോ?

പ്രതീഖാരി—വലിയ തമ്പരാട്ടിയുടെ കമ്പുകീഴായ് വരദ തന്നീൻ

പ്രഭാവതി—മദനികേ! എന്നാൽ അധ്യാദ്ധൈ വേഗം കുട്ടിക്കൊ
ണ്ടുവരു!

പ്രതീഖാരി—കല്ലുന്നപോലെ; (പോയി).

(പ്രവേശിച്ചിട്ട്)

കാതുകീയൻ—കൊള്ളുത്തമുരാട്ടി വിജയിച്ചുഘും! ഓവി പുത
നേഞ്ചുപാലപ ലാളിച്ചുവളർത്തിയിട്ടുള്ള ‘ഉള്ളാനരതാ’മെന്ന
ദേഹാവു് അല്ലെന്നുണ്ടോ എന്തിരിയ്ക്കുന്നതു കണ്ണുകൊണ്ടു
നാതിലേയ്ക്ക് എഴുന്നിൽക്കുവാൻ അവിടുതെ കാര്ത്തകൊ
ണ്ട നില്ക്കുകയാണോ.

കൂദാശാപിക—നമുക്കും ഓവിയുടെ അട്ടക്കാലേജും വേഗം
പോവുകതനുണ്ടോ.

പ്രഭാവതി—(സപകംതുമായിട്ട്) എൻ്നു എദ്ദേത്തിനും
അപോസ്റ്റലം ഇന്ത ചിത്രപാഠം മുടിമറച്ചു കൈയിൽ
വച്ചുകൊള്ളുക; എന്നിട്ട് നമുക്കു പോകാം.

(കേക്ക)

ദ്രോനകൾ—

ചെറുളിർവഴിയായ് തന്റെരഹത്തെ പരത്തി നൽ-
ചന്മാഴ്മിതേമാമുള്ള സംസ്ഥായണ്ണവാൻ
ഹണ! തേ നല്ലോ ദാരമാമോപം എത്തുവീഴ്ച-
സപ്രതിഷ്ഠാസത്താൽ ഭദ്രേ! തെള്ളുമേ ചൊവക്കിയ്യാണെ. മറ്റൊ

(വൃഥാവരതാ ഹോഡി)

പ്രതീയാക്കം സമാപ്തം.

മുന്നാമകം.

(അനന്തരം ദ്രോനകൾ പ്രവേശിയ്യേന്നു)

ദ്രോനകൾ—(സന്ദേശസമേതാ)

(നഭോന്നത)

പ്രദൂഷമന്തരം യോഹ്യതകൾ പ്രത്യാശയോടൊന്നു കേട്ടു
പ്രത്യേകരം തത്പ്രതിഷ്ഠിപ്പം സ്വപ്നം കണ്ണം,
പൊങ്കത്താർമ്മരച്ചിപ്പം വിത്ത് ദൈത്യരാജപുത്രി
രഹംതാരിൽ ഞൊൻ നിന്മപ്പത്ര നിഖലമാക്കിട്ടും. മ

ഞാൻ ആകാശത്തിൽക്കുട്ടേണ്ടി, ഈ വള്ളപുരാവത്താ
ന്തമെല്ലാം, ഗ്രീക്കുഭാവാണ്ടു തിരഞ്ഞെടുത്ത ഉന്നത്തുകയും
ചെയ്യു. അതിനും ധൂമേ, ഗ്രീക്കാൻ പ്രദൂഷമന്തരം, പ്രഭാ
വതിയുടെ സൗഖ്യത്തുംബിംഗംബേജും അവധിക്ക തന്മാന്തരം

രാഘവിനു ചെമ്പെപ്പുനും, അന്നുംഡാഡുനും അന്തം. തേവാമുള്ളു് ഒരു
സാന്തരം തേരുവായു്. ആമോം—പരിക്കും (സന്ദേശക്കേരിക്കാം). സപ്രതം—തന
കു് (സാന്തരാമയ പരിശോഭനേട്ടു ആട്ടിയാത്താം). രഞ്ജാട്ടേരാ അന്തമെല്ലാം
ശ്രദ്ധിക്കും തേരാവായിട്ടുംവിശ്വാസിക്കാണ്ടുതാണു. പ്രത്യാം—ഉത്തക്കു്.
പ്രതിക്കും—പബിം.

അമരരഹാതിശയത്തും എന്നിൽക്കിനറിഞ്ഞു, ഇപ്പോൾ ആ വള്ള കാശനനാതിനും അതുസുകനായും തീനിരിയ്ക്കുന്ന (ആലോചനയോടുകൂടി) ഇനി തൊൻ അവളേ പ്രദ്യുമ്മന്ന കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്നുണ്ട്; അതേതുപായക്കൊണ്ടു സാധിയ്ക്കും? (ബാഹ്മിച്ചിട്ട്) എന്നോടു വജ്രണാഞ്ഞ പരിപ്പിരിയ്ക്കുന്നപ്പോ ‘ഈ വസ്തോത്സവസമയത്രു്- ഇന്നതന്നെ ഒരു പ്രഖ്യാപിക്കാം’ എന്നും. അതുകൊണ്ടു, തും നാരദമഹാംഗി നിമ്മിച്ചിട്ടുള്ളതിൽ ‘രംഭാദിസരണം’ എന്ന ‘പ്രക്ഷ സാകം’ ഉടനേ അഭിനയിച്ചുകൂട്ടുന്നും. ആ അവസരത്തിൽ, പ്രദ്യുമ്മന്ന നൃക്കുംവരൻറും വേഷം കെട്ടുട്ടു; തൊൻ വിഴുഷക കും ആലോചനയ്ക്കും. ‘ഒന്നോവതി’യേ രംഭാവക്കണം. കമാരനു പ്രഭാവതിയേ കാണിച്ചുകൊടുപ്പാൻ ഇതുതന്നു ഉത്തമോപായം. വിശ്വഷിച്ചും ഈ സംസ്ഥാനത്തിൽ, നൃക്കുംവരനേ അഭിസമിയ്ക്കുന്ന രേഖയുണ്ടും, പ്രഭാവതിയുടെ മനസ്സു പ്രദ്യുമ്മനാഭിസാരങ്ങിൽ സ്വയമേ പ്രവർത്തിയ്ക്കുന്നും ചെയ്യും. (മുസ്ലിം നൂൽ നോക്കിയിട്ട്, പ്രഭാവതിയുടെ പ്രിയസവി കളിമംസിക ഒഴുക്കു അനുഭവിച്ചു! അതേ; ഇവാളോടു ചൊല്ലിച്ചു പ്രഭാവതിയുടെ സ്വാത്തിരാജാവും അവരിയുണ്ടോ.

(പ്രവേശിച്ചിട്ട്)

കളംസിക—(വിഷാദത്തോടെ) കഴും! പ്രിയസാവിയുടെ ഈ ശ്വാസവും ശമിയ്ക്കുന്നതു് എത്തൊരിയ്ക്കാലിരിയ്ക്കുമോ!

കളംസിക—അടഞ്ഞുമെന്നിട്ട്) മേ കളിമംസികേ! നിന്റെ പ്രിയസാവിയ്ക്കു കശലംഠന്നുമുണ്ടോ?

കളിമംസിക—അഉത്തുന്റെ കായനാമസ്ത്രംമായ പ്രസാദം ഉണ്ടാവുകയുള്ളിൽ കാലേപത്തെനു!

പ്രലോകൻ—എന്നാണു് ഇതു നിരാദ്യാധിക്ക് നീ സംസാരിയ്ക്കുന്നതു്?

കളിമംസിക—ഈത്തു, തൊൻ റീരെ നിരാദ്യാധിരിയ്ക്കുന്നതു്! എന്നാണാൽ, പ്രദ്യുമ്മന്നൻറു ആ പടം കണ്ണതിനു

ശ്രേഷ്ഠ, പ്രിയസവി മനഃ പദ്ധതിയുടെ വാദം തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന എറബവും പരിതാപകരമായ ഒരു നിഖലിൽ എന്നതിന്റെ രിഫോനം. എങ്ങനെയെന്നാൽ:—

(നദോന്നത)

ഖലാത്തിത്തുമണം തോത്തു കലാത്തത്തുടാം തെ ദാപ്പിത്തു
വിളിഞ്ഞ മാർത്തേത തന്നപി വെടിഞ്ഞിട്ടോ;
തളിരിശ്ശംകൈകൾ പൊക്കിക്കളിരെളിപ്പുനില്ലവു—
മഴിവേണ്ണിമണി തള്ളൻകരിച്ചുണ്ട്;
നെടുനീഭൂക്കാളുണ്ടായ കൊട്ടരാത്തി വസ്ത്രപാട്ടാ
മടമൊഴി നോയുമനോന്തു കഴിച്ചിട്ടുണ്ട്;
പടമത്ര നോക്കി നോക്കി ദ്രോഡം കണ്ണൂർനിമയ്ക്കാതെ
മടവാർമ്മത്വധാരം ഹാ! ഹാ! മരവിച്ചുണ്ട്. 2

എന്നമാത്രവുമല്ല:—

(നദോന്നത)

ഉള്ളിൽകൊള്ളംകാമാനലാത്തള്ളിത്തിന്വേഴ്താവുംപോലു
പൊള്ളിയുമാരായൻ്തിനും നെടുവീപ്പുകൾ
പുള്ളിപ്പേടമുഹാക്ഷിതിന്വേഴ്തിത്തളിർച്ചുവെന്നുംഡേയേ
തുള്ളിക്കനിവരം വാട്ടി വരട്ടിട്ടുണ്ട്. 3

ദ്രോന്തൻ—പ്രഭാവതിയും പ്രദൂർന്നനിൽ പ്രജാവബന്ധമുണ്ടായ
തു യുക്തം തന്നെയാണോ.

കളിമണസിക—എന്നാംവരത്തുരകുണ്ടായില്ല; അതുണ്ടെന്ന് അരം
കമ്പമസ്തനമായ അഞ്ചുത്താഹം മാത്രമേ, പ്രദൂർമ്മന
ദ്രോവിത്തപ്പത്തിയായ പ്രിയസവിയുടെ മദനജ്പരച്ചാര
വശ്രൂത്തിനും സിഖണഷയമായ ശിശിരോഹചാരമാകു എ
ന്നറിയണം.

ദ്രോന്തൻ—അല്ലെങ്കാം കളിമണസികേ! നീയിങ്ങനെ വിഷ്വദപ്പെട്ട
ഭേദം:—

(കേക്ക)

നാടൻവീയിലായുള്ള ചാദ്രനേ ശ്രീതലുമ്-
 ബന്ധയാം കുമുടിനിഡിന്തിനേരമെന്നോന്നം,
 ബന്ധും മുദ്രാംനന്ദനയിൽക്കൂട്ടാൻ കാണിച്ചുട്ടും
 സന്തതാമോദാവേഷം നിൻ പ്രഭാവതിയും എന്ന്. ദ
 കളിംഗംസിക—(ഹഷ്ടതൊഴുക്കുട്ട) അനുഞ്ഞേൻ്റെ ഈ പ്രതിജ്ഞ
 ഫലിവതാണ് തന്നെന ഭവിയുട്ടേ!

ആനടൻ—ഭവതിയിനി എങ്ങോട്ടാണെ പോകുന്നതു്?

കളിംഗംസിക—പ്രിയസാവിയുടെ പിതാവു നാടകം കാണുമാനാ
 യി ‘പ്രക്ഷൂരാഖ്യപ’ ത്തിലേയും പോരേയോ ഇല്ലെന്നോ എ
 നാറിഞ്ഞുവായും എന്നോ എല്ലിച്ചിരുന്നു. അതു ഭാനവേ
 ശ്രേരൻ ഇപ്പോൾ ‘പ്രാജ്ഞാമാഖ്യപ’ ത്തിലേയും പോരി
 കഴിഞ്ഞു. ഇനി ഇഷാന്തം പ്രിയസാവിയുടെ പഠിവും
 പോരുകയാണെ എന്ന്.

o

ആനടൻ—എന്നെൽ, വേഗംതന്നെ പ്രഭാവതിയേ ഭാനവാധി
 പഠിര അട്ടക്കണ്ണല്ലും മുട്ടിക്കണാണ്ടു പോവുക. എന്നാം
 വേഷംകെട്ടികഴിഞ്ഞതു നടമാരു എല്ലാം വിളിച്ചുക്കാണ്ടു
 ശ്രൂപായി, നാടകം കാണുമാൻ കാത്തിരിയുംനു ഭാനവേദ
 നേ പ്രസാദിപ്പിയുട്ടേ. (എന്ന രഥംപേരം പോയി)

* മിഗ്രവിജ്ഞംഭം.

(അനാന്തരം ഹംസനാശ അനാഹമിയും പ്രേക്ഷകക്കാണ്ടു വരു
 ണ്ണാണും, കളിംഗംസികക്കുടുക്കുട്ടി ദി; ഭാവതിയും, രാജകീയോപ
 കരണാഭ്രാടക്കുട്ടി പരിവാരവും പ്രവേശിയുന്നു)

അതി...നാം=ശ്രാവണാഹപരവര കാ...നാം=അതുവയ്ക്കപ്പോൾ. ബാ...നാം=ഈ
 ക്കാൻ. സാ...ഡം=നിരുസ്സാവ്യും.

* “അങ്കത്തിനാലിയിൽ ഭരണവിവസ്ത്രംസൂചനാം,

അഥവ്യാന്തം ചെയ്തിനന്തു ‘പിഡ്യുംകൊ’പരശം.

നടൻ,ചേടിയുംചാഞ്ഞും ഇവർത്തൻഭാക്ഷണങ്ങളാൽ

കളിയുംപ്രേക്ഷണം ‘മിഗ്രവിജ്ഞംഭം’ യുക്തമാവിയം”. (സാ-സം)

വജ്ഞാഭൻ—(രഖവാടക്കുടി)

(കാകളി)

അശ്രമേയക്കു തെച്ചും മുതിസ്ഥിതിയാ—

രഹഗന്ധ വാക്ക് തടസ്സമുണ്ടായില്ലോ

അറുളുക്കുനേ കുട്ടരോടിപ്പോഴേ വധി—

പ്രസ്ത്രബലി രണ്ടേവതയേക്കുവൻ.

③

ആ മുഖൻ ഇപ്പോൾ തുണ്ണിനേ കുട്ടപ്പിടിച്ചു്, വല്ലാൽ അധകരിയ്ക്കയാണോ. (നിന്നയോടക്കുടി) ആ മാപ്പുപ്പുഴവിനേ ക്കാണ്ടോ എന്തു വരാൻപോകനോ? താതകാല്യപരം യാഗം കൂടിതൊല്പന്ന്, റിചാരിച്ചിരിയ്ക്കുംപോലെ പ്രവർത്തിയ്ക്കാതനോ!

വാസൻ—(ബാമ്പന്ദിച്ചു്, വിഷദനേതാടക്കുടി, വിചാരം) തന്നു

‘സുധമ്മ’യിൽ ചെന്നപ്പോരം നാരദമഹർഷി പറയുന്നാൽ
കേട്ട—‘പ്രാഥനനേകകാണ്ടോ’ വജ്ഞാഭനെ തന്നു കൊ
ലിച്ചുകൊള്ളാം, എന്ന തുണ്ണൻ പ്രതിജ്ഞ ചെജ്ജിരിയ്ക്കു
നോ—എന്നോ. ഇന്ത്യാദേശാ; തന്നു വൈക്കുക്കിയും മതിമാ
നു മതനുംയിട്ടോ, തുണ്ണനേപ്പോലും പ്രസ്ത്രപോലെ കയ
തുനോ. ഇന്തി ഇവിടെ എന്തുവരാൻപോകനു എന്നോ
എനിയ്ക്കിരിതെടുക്കാ. ആ! വജ്ഞാഭനാണാപ്പോ ഇതു്.
(സ്വഭാവികിട്ടോ)

(കളികാശവി)

ചുകഴിച്ച പ്രല പ്രദിച്ച ഉന്നാജനട മേന്തിം

പ്രസ്തായിടംമാറ പ്രാശ്നിം വികുമം

പരമിചലപുന്നുരജനവിസരപരമുദ്ദോ!

പറവുമോ മനാരാഡാക്കണഡയോടെല്ലാവാൻഡു

ദിഗ്യിപതി ഗജവിതതി, യവയുടയ മേപ്പുകാർ

ദിഷ്ട്രൂ കെട്ടുക്കം ഷവണ്മാരം കരഞ്ഞാൽ

ദിതിജരാര! തവ സുദൃശ്യബലവിജ്ഞാനം

ദിനരാഡയാത്ര തന്നടാതിരിപ്പുല്ലഡയം!

④

അ..... മു—കതിരാഡാക്കണഡു യാഗം. ഒന്തി—ഇരുന്ന. വിശാരം—സു
ശ്വാസം. ഏപ്പുക—ഡിശംചെഡ്യു. ദാര...തതി—ദിന്മുജനരം. ദിഷ്ട്രൂ—ഭാഗ്യവണ്ണം
(പ്രസ്ത്രപ്പാഴം). യാദാലം—ദക്ഷരം. പുഞ്ചക്കുട്ടി. റിജ്ഞംണം—കുട്ടക്കം.

വാഴും—ഹോ, ചാരണാചത്ര, പരിജനങ്ങളോടുകൂടി വാരിയും നെന്തനേം പറയുക. ‘നാടകം തുടങ്ങിയുണ്ട്.

പ്രദാനതി—(സ്വന്തമായിട്ട്) സവി! കളമണിക്കേ, നാഡു എ മനോരമം സാധിയ്ക്കുവാനുള്ള മാർഗ്ഗം, ഇപ്പോൾ തുമ്പദ്ധനകൾ കണ്ടുപിടിയ്ക്കുന്നതിരിയ്ക്കില്ല.

കളമണിക്ക—പ്രിയസവി, അഭ്യന്തരത്തിൽനിന്ന് അതാകുല്യം കൊണ്ടു, ഉടനേതന്നു നിന്നും മനോരമംപ്രാഥം ദാശി പമ്പതിൽ എന്തിനേതന്നുണ്ടോ?

ഹംസൻ—(അണിയരയ്ക്കേരേനോഷിയിട്ട്) അപ്പേ, ഭദ്രാടി ഇതാ ഇം ദാനവസാർബന്മൻ ‘പ്രേക്ഷണകം’ കാണമാനായിട്ട് കാത്തിരിയ്ക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു, ഉടനേ തുടങ്ങുക.

(പ്രവേശിച്ചിട്ട്)

(മഞ്ചി)

സൃത്യാർഥൻ—

തന്നെ റൈതിയാൽ റൈഞ്ചമെയ്, പാർവതി—

പ്രൂഢാനംഭലാജോച്ച മിഗ്രമാക്കി

മനമാനിയ്ക്കുന്ന ശ്രദ്ധാരവേദവമായ്

മിനമാമന്മാൻ വെനിട്ടുനാ!

ര

വംസൻ—ഹോ! ദാനവസാർവദശ! ഇതാ തുടങ്ങിപ്പോയി.

എന്തെന്നാൽ, പ്രാഥമ്യപദ്ധതിക്കുടിയ നാദിപദ്ധതി അണോ ഇം ചൊല്ലിക്കേഞ്ഞു.

സൃത്യാർഥൻ—മഹാത്മാവായ ശ്രൂഹംപുതൻ ശ്രീനാരദമഹാശി നിമ്മിച്ചിരയ്ക്കുന്ന ‘രംഭാഡിസരം’ എന്ന ‘പ്രേക്ഷണകം’ ഇതാ അടുവാൻ അതരംദില്ലെന്നു. അതുകൊണ്ടു, കാലുപവാസമുഖതാമന്നിയും നാട്രവിദ്യാത്തത്പരജനാം അയി വിളഞ്ഞാ തുംബാജായിരാജൻ സവിശേഷം ശ്രദ്ധിച്ചാൽക്കാക്കാം.

ഡംബമെയ്—ഹിവൻാ റൈം. ചതുരാ പദ്ധതിക്കുടിയ നാദി വിജയമെന്ന ശാസ്യം.

വള്ളണാൻ—നാം എത്തും അലിച്ചുകൊണ്ടെന്നായാണിരി
യുന്നതു്.

സുത്രധാരൻ— (കാകളി)

ഹോ, മഹാദൈത്യേശ! നിന്നെ സപയം ബഹു-
പ്രേമത്തെടാത്തു ജഗത്തുന്നലക്ഷ്മിഭാർത്ത,
അനീമാനാളിക്കുഖവര'നെങ്ങാം ദി-
'ഡ്രാമ'യിൽ കാണാമില്ലെന്നു ചെയ്തായു്. ആ

കളഡംബിക—(സപകാത്തുമായിട്ടു്, സാഭിപ്പായമായ പുണ്ണിരി
ഡോട) പ്രിയസഖി! സൂര്യരാത്രുകളാണ് സ്രീകരക്ക്
ഇന്ന് വഴിയേ ശരണമുള്ളതു്!

(പ്രഭാവതി മുഖത്താൽ ചിരിയുള്ളൂ)

സുത്രധാരൻ—(ചുറ്റം നോക്കിയിട്ടു്) അവനും! സുഷ്ഠുദാവാ-
ക്കൻ ഒച്ചവിത്രുബോധം അഞ്ചുഡുകരംതന്നെ! എന്നെ
നാൽ:—

(കാകളി)

ഇന്നക്കണം ചെയ്യുവാനായി മദ്ധേവനി-
'പ്രേക്ഷണകം', സാസ്യമാസപം പുക്കവു,
ഇന്നക്കതിരോൻ താഴീര താപം മറച്ച വൻ-
മേല്ലിടലിന് നടക്കാവനു! വീഴുകയായു്!

എ

(തൃടന്നതനെ അണിയരിയിൽ)

(കാകളി)

അർക്കത്താച്ചം ദ്യാരമേരു വിഷാദിച്ച
രക്തമായുത്തിന്നോടു നൽകെകരവാകരം,
കാത്തിരിയുള്ളൂ, പുന്തികൾച്ചിരി പുണ്ഡ
രാത്രിയായുള്ള സമാഗമം, വാണിജ്യം.

എ

സ്രൂക്കണക്കുകയും അപകം.. സാസ്യ...പം...സായം...കാവത്തു് ഇവിടു്
പുണ്ഡ ഉചിതമായ തം. അണിസുതിഞ്ഞിഡിസാം, (സ്വരംപുണ്ഡിയുക). ഒരു
ക്കടക്കുപടിനേതാം പെട്ടും.

സുത്രധാരൻ—അല്ല! വേഷകാർ അഭിനായം ആരംഭിച്ചവെന്ന തോന്നുവാദ്യോ! എന്തുനാൽ, ‘രംഗ’യുടെ വരവു കാരണക്കാണോ, വിളുഞ്ഞക്കൊട്ടക്കുടിയിരിയ്ക്കുന്ന ‘നൃകുഖ്യം’ സീറ പൂപ്പാടിലും റ്റാങ്കാർ ഇന്ന് കേട്ടതു്. അതുകൊണ്ട്, തൊനം ഇനിവേണ്ടതായ വേഷം കെട്ടിവരുന്നതിനു ഷോകട്ടേ! (പോയി).

സ്ഥാപന

അനന്തരം വിളുഖകനാണിച്ചു നൃകുഖ്യം പ്രവേശിയ്ക്കുന്ന നൃകുഖ്യം—(ചുറ്റം നോക്കിയിട്ടു്, സ്വകാര്യമാണു്, അതു മുന്തോടു ആനവരുത്താട്ടം) തോഴരേ! ഭദ്രനാട്!

(കാകളി)

ഈവിരയാളരവിദാ ബൗദ്ധിത്തിതോ,
മന്ത്രനേ വിട്ട പുഖ്യദ്രിക വാഴുതോ,
കാദ്യപ്പനോട് പരിപ്പിത്തിതേനോ രതി;
സുദരിയാമിവാളുതൊരു നാരിഷ്യാം?

മഹ

വിളുഖകൻ—അതേ, തേതിനെന്നാണിവാം; എന്നാൽ അജ്ഞ വിചാരിച്ചവിധം വിഡക്കത്താലു്; എന്നുസ്ഥനായിരിയ്ക്കുന്ന അജ്ഞങ്ങോടു സംസ്കാരത്താണു്.

നൃകുഖ്യം—ഒപ്പനാട്! ഇവർത്തനെന്നോ എന്നുറ മാനസന്തി നു രാജധാനിയായിരിയ്ക്കുന്ന ആ പ്രഭാവതി?

വിളുഖകൻ—അതേ, അംത; സഞ്ചരുസാരസ്ത്രസ്ത്രവം, വജ്രം ദാഢവാശത്തിനേരു മദ്ധലമണിവിളുക്കം ആയ അവർത്തനാ ഇവർ.

സ്ഥാപനയും പ്രസ്താവനയും പാഠ്യാവലിനും.

ഇനി=ലക്ഷ്മീദേവി. അവിം=താമരസ്യവു്; ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ പാഠ്യി ദം താമരസ്യവു് ഏന്ന പ്രസിദ്ധി. തതി=കാശ്വരി (കാശദേവി)നും ഭാത്തം.

നൃക്കുഖരൻ—(അനന്തരാഗഭത്യാട)

(കാകളി)

ഇക്കാവതയേ പൂർവ്വിയോഹം ഗ്രവിച്ചോരും
മത്സ്യാതി, അപത്താനി നംബിക്കാതി തോനിഡേഹം
ഇക്കാലമക്കണ്ണറബ്ദം ചിരേണ തത്ത്—
തുക്കാഴ്ചയാൽ നേടി തന്നെ വാഞ്ഛിതം:

വിച്ചുഷകൻ—കമാര! വിസ്തിച്ചുത മതി; ഈ നമ്മുണ്ടു പ്രത്യേകം
വാനാരിയും.

നൃക്കുഖരൻ—(വികാരശാപനം നടിച്ചുകൊണ്ട്, പ്രകാശം)
തോഴരേ! ഭദ്രാക! ചെവതുംപോലും നിലേ ഇം സങ്കേ
തലപതാമണ്ഡലപത്തിയ നാം വന്നിട്ട് വളരെ നേരമായഛ്റു.
എല്ലുകൊണ്ടാണ്, അതു അമരലോകബവജയത്തിനായ
ഒൻ്റെ പ്രിയതമ ഇനിയും വന്നേപ്പരാതെന്തു്? (ഉത്തോ
ഞ്ഞേയാട്ടക്കുടി) —

(കാകളി)

പുജ്ജനാം ‘ചെവതുംപോലും’ ദ്രാനമായതൽ
പ്രാജ്ഞമായു് കത്തിച്ചു കാമഃഗ്രിയാൽ പരം
മെയ്തു് എഴും ദാനായപ്പോൾ കളിപ്പിപ്പിപ്പി
നൽച്ചുവന്നാൽത്തുകലാലു വധു?

മനു

പുജാവർത്തി—സപകാച്ചമായിട്ടു്) തോഴി! പ്രിയതമായും ഇപ്പു
കാരം സോംതോക്കും പ്രതിക്ഷിയുംപ്പുചുന ആ തങ്ങാണി
യന്നാറുഹണ്ണതന്നായാണോ.

കളിമംസിക—പ്രിയസവി! ഇപ്പോൾ പ്രിയതമരാൽ സപം
അഭിസാരിയുംപ്പുചുന ആ തങ്ങാണം ധന്താറുഹണ്ണൻ
തന്നീ!

വാഴംനാഭൻ—(ആയുത്തുത്താട) അംവാവു! നംപ്രംബനിയായ
അദ്ദേഹം അഭിഭാഷാതുത്തും അംദുക്കിട്ടാവഹാതാനാ!

കാരിക്ക = കാത്തേപ്പാറി. പ്രാജ്ഞമായു് = അധികമായിട്ടു്.

(നതോന്ത)

അതുവേഷഭാ, സാഖാക്കമാ, സാബ്‌ഭാവമാ, സാമേച്ചുജ്ഞയാ,—
‘സാഗരാശ’ ഭ്യാടിവിംബ നാമാച്ചുചെച്ചപ്പോം;

അംവേഷ്ടിതനിവിശ്വാസാ ‘നൃക്കുബാര’ നെന്മാനമി—
പ്രദ്യുമ്നവേ ശരിയുള്ളരയ്ക്കുന്ന പാതിച്ചിറ്റംതേരേം.   ഫേ

ഹംസൻ—ഹോ ദേവ! അതുപാവാണബോക്കാ? ഇല്ലോഹം ആതാ
അംഗകരിയുള്ളനാവോ, അതു അരംതനെനായായിട്ട് കാണിക
ഴിട ദ്രുംബിയിൽ, മുനിജനാനാഗരഹംനിമിത്തം പ്രതിശ
സിയുള്ളുന്ന.

വിച്ചുഷകൻ—അവർ വന്നചേന്നില്ലെങ്കിൽ, അങ്ങുവേണ്ടണന്ന
വെള്ള. എന്നിട്ട്, ഇപ്പോൾ സക്ലജനാനന്ദദായിനി
യായിട്ട് വന്നചേന്നിരിയുള്ളുന്ന ഈ ചാര്യിക്കയോരുകുടി
ആത്മാവിനേ അപ്പൂരാലിപ്പിയുള്ളുക.

നൃക്കുബാൻ—എങ്ങും വിപ്പി! ‘തന്റെ’ ഉപദേശം ‘വിശ്വാസം’
തന്നെ!

(കാകളി)

വിപ്രയേഹംകൊണ്ട് വെന്തിച്ചംമേനിയി—
ഘത്സ്തുഭ്രമായുള്ള പുനിലാവിന്കളി
അല്ലെങ്കിൽ സഹ്യമാണുപ്പോഴുണ്ടാവത്താ—
രഫ്പണിയിൽ വീഴുന്ന ചാരമെന്നോർപ്പു തൊൻ.   ഫൗ

പ്രഭാവതി—(ആരംഗം) തുല്യാംഗരിയാണോ; വിരഹരാക്കല
ക്ക് ചന്ദ്രാതൃപ്തം ദിന്മാരംതന്നെ!

വിച്ചുഷകൻ—സപകാരുമായിട്ട്; ‘അത്മാവെച്ച’ പ്രഥമിരിയോ
ടെ) കമാം! പ്രഭാവതിയേപ്പുറാറി ഉത്സഞ്ചപ്പട്ടകോ
ണ്ടിരിയുള്ളുന്ന അങ്ങയും, സപാവസ്ഥാപ്രകടനത്തിനും

അതുവേണ്ടം=പ്രാഥമ്യവാതാ (വാഹി). അംവേഷ്ടിത കു=എറിവും അംബൻ.
വിപ്രയേഹം=വിരഹം. ഉത്സഞ്ചപ്പട്ടകോ=എറിവും പ്രകാശമാനം.

ഉചിതമായ അടിനേയവിഷയം, ഒദ്ദേശത്തു കിട്ടിയിരിയേണ!

നല്കുമ്പുരൻ—സ്രീയിപുറ്റേതെ! ഒദ്ദേശത്തുവെന്നെല്ലാ പറയേണ്ടതു്; പിന്നൊല്ലോ; അങ്ങയുടെ ബുദ്ധിസാമർപ്പംകൊണ്ടുനാലും.

വിക്രിയകൻ—തോഴരേ! എന്നാൽ പിന്നൊള്ളാമോ അഭിവഹിയുകയും നായിരിയുണ്ടോ എന്നിയുള്ളു് ഈ ചന്ദ്രിക സുവകരമായിരിയുണ്ടോ എന്നതു് എന്തുകൊണ്ടാണോ?

നല്കുമ്പുരൻ—(വിരിച്ചുകൊണ്ടു്) ഈ വിഷയത്തിൽ അങ്ങനെ യേദ്ധൂബവ ഡിരാധിക്കു് ആരാധനാരൂഹിതു്! എൻ്റെ എട യത്തിനും ജീവന്നുഡയമായിരിയുള്ളൂ രംഭ മുന്നിയും വന്ന വേരാത്ത അമാറ്റിയുള്ളവാൻ കാരണമെന്തായിരിയുള്ളോ?

വിക്രിയകൻ—എന്നിയുള്ളതോന്നനുതു്, സൗരലോകത്തിന്നീരും ഈ കൈലാസശിവരഥ്തിലേയുള്ള പ്രായങ്ങോൾ, ഇടയിൽ വെച്ചു്, വസ്തു ‘പിശാചവാ രക്ഷാസ്തു്’ അങ്ങഞ്ചുടെ എന്ന എന്തയവല്ലം പിടിച്ചുരിയുള്ളമെന്നാണോ.

നല്കുമ്പുരൻ—(ഗവ്വേണാടെ) പിശാചുകളിലോ, രക്ഷാസ്തുകളിലോ ചെച്ചു്, ആക്കാണോ എൻ്റെ പരിഹരണത കടന്ന ദാടിയുള്ളവാൻ കഴിയുക?

(അന്വിയരാജിൽ)

നാം! രഘിയുണ്ടോ! രക്ഷിയുണ്ടോ!

വാളും—(കേട്ടിട്ടു് നാംക്രമണരകാട്ടം രോഹിച്ചുണ്ടാക്കുന്നും) എത്തോടുവില്ലോളിച്ചാം”, ഈ വാളുംനാഭനായ ബാനിലിയുംവേ, പരാഭ്രാവത്തിനൊരുമുട്ടിരിയുള്ളുണ്ടോ?

മഹാസന്ധൻ—മഹാരാജാവേ! ഈ നാടകമാണോ. ഇപ്പോൾ ശാന്തി ഫേശ വിക്രിമാശം കൂടിയുള്ളവാൻ വിഷയമില്ല. ഒരു കാലാം, ശ്രീരാമ നല്കുമ്പുരാനേ അടിസർജ്ജിയുണ്ടോ എന്നും രാമ, രാമുംമല്ലെ രാവണനാൽ അതുവിച്ചുവെച്ചും

ഇംഗ്ലീഷ്, സ്പിന്നലൈനേ വിളിച്ചു് അഭ്യം പ്രാത്മിക്ക കയാകനു. അവിടെതെ ഭരണപദ്ധതിൽ പ്രശ്നകൾക്കു് എങ്കിലും ദാഡിക്കാശുണ്ടാകമോ? ഇപ്പോഴാക്കട്ടു—

(ശ്രദ്ധവദന)

അംഗങ്ങുടെ കൈമിട്ടു കാത്തലകമല്ലോ
മഞ്ചലുമരമഞ്ചലുമകനു ഭേദമേന്തു,
തജ്ജിളുടെ കാമിതമിയനു വിലപുനു—
ഒങ്ങാധികരുളിയെടു വജ്രപുരനാട്ട!

മന്ത്ര

(വജ്രാംഗം ലജ്ജയോടുകൂട്ടുടെ ഇരിയ്യുന്നു)

നൃകുംഖരൻ—(കേടുതായിട്ടു നടിച്ചു്, അനിയായ്യേ നേരേ
നോക്കി, ഉദ്ദേശത്തോടുകൂട്ടുടെ)

(കാകളി)

തന്ത്രനിറം മഞ്ചിയും, ധാന്യവശത്തിനാൽ
ചെണ്ണാള്ളുമല്ലോ തള്ളൻബുലംതുമേ,
വൻഡാൻ കൊലകൊഡാഡാത്തിക്കലാകിക്കെ—
ലഘവം ചേത്തുകൊള്ളായ ചുവൈഡിൽപ്പോലവേ,
പേടിയാലഞ്ചിഞ്ചി തത്തിത്തത്തിച്ചുഫു—
സോടിപ്പിടിയുന്ന കണ്ണകരിമീചനാട്ടം:
ഈ വാസ്തവിന്തയുലെന്നും എത്തടം
വേവാന്നിട്ടുപടിയ്ക്കുന്നത്തിന്റെ നഘ്നനു മേ.

മന്ത്ര

(പ്രവർണ്ണിച്ച സംഭ്രഹപ്പുടകൊണ്ടു)

രംഗ—നാട്ട! രക്ഷിയ്യേ, രക്ഷിയ്യേ! (എന്ന കാല്യകാൽ
വീഴുന്നു).

നൃകുംഖരൻ—(സംഭ്രഹത്തോടെ എഴുന്നേലിച്ചു്) നൃകുംഖരൻ
നില്ലവേ, മേരു ഭയരിലേ! ആരായ്ക്കാനാണ ഭവതി
പറ്റാതുവുംഡായിത്തീന്ത്രി?

രംഗ—നാട്ട! രാഖണുവതിഞ്ഞായ ഈ രാവണനിൽക്കിനും.

പുരയാട്ടിംഗ് = പുരയാദ്യ. വാസ്തവിനിന്നും = സപ്രത്യന്തിക്കവ സുഖം.

നൃക്കുഖരൻ—പ്രിയേ! നിന്നക്കെന്നാഹപരാധമാണോ മും
രാവാഹതാകൾ ‘രാത്രിവൈച്ചുതു’?

രംഗ—നാലു! ഇവിടെ സംശയങ്ങൾ അട്ടക്കലേജ്ഞു പ്രോത്സാഹണി
എന്നു മും ഭൂഷണക്ഷസൻ ‘ഇട്ടോടി’ ഇരിയ്ക്കുന്നു.

നൃക്കുഖരൻ—ഹഹഹ! ദുരാത്മാവായ ദശമുഖൻ വിശ്വ
മാപല്യം!

വിദ്രുഷകൻ—രാവാഹൻ കൈലുാസ.സമീപത്തു ‘പാളാമട്ടിച്ചു’
കടിച്ചുകിയർിയ്ക്കുന്ന എന്ന കേരംക്കൈയുണ്ടാണി.

നൃക്കുഖരൻ—(അണിയായ്ക്കുന്നേ നോക്കി, രോഷാധിക്രൂ
തേതാട) എടാ! ഏം! പറമനീവ! പുലസ്ത്രക്കല
‘ദോഹി!’ രാക്ഷാശായമ! എന്നെന്ന് വല്ലഭയേപ്പാലും നാ
‘ഇട്ടോടിച്ചു’തടങ്ങിയിരിയ്ക്കുന്നവോ?

(കാക്കളി)

മൻപമോ! തുള്ളനായുംപോലുമീ നിന്റെതല-
ഡോൾപതാൽ മാത്രം ഹരൻ, നിശാഫേപര!
വൻപടവെട്ടി തൊൻ കൊയ്യുടൻ പത്തുമെ-
നാവയ, ചൂയവന്നിന്നുകവൻ. മധ്യ

വജ്രാം—അമോ! മും കാബേരപ്പത്രൻറെ അശ്വകാരം അ-
തിരററത്തെനാ!

വിദ്രുഷകൻ—തോഴേരു! മുംപും ‘പരാതുമമെടുത്തിട്ട’ കാഞ്ഞമി
ഡി; ഇതാ മും രാക്ഷസാക്ഷേപവേറി’ അംശങ്ങൾ വാക്ക
കൈക്കാത്ത ഭാവത്തിൽ, തിരിത്തുനോക്കാതെ, ‘കടന്ന
കളു’യുണ്ട്.

നൃക്കുഖരൻ—നേരിട്ടിനില്ലാതെ ശിശിരത്പോക്കനു ഇവന്തിൽ
ബാനും പ്രയോഗായിയ്ക്കുന്നതുശരിയല്ല; എന്നാൽ, പരക്കളുതു
ദോഹിയായ ഇവനേ വെറ്റേവിട്ടു ദിയ്ക്കുലും വാഴ
താൻ; ശൈലിയ്ക്കുന്നതെന്നു ഉചിതം. (ശാപോദാം കൈയിൽ എടുത്തിട്ട്) എംബ, മുരുക്കാ, രാക്ഷാശായട!

(നംതാനാത)

സുരമദം മഴുത്തു നീ വരവാൻഡിയെങ്കിൽ
പരം ബലാത്ത്‌കാരം ചെല്ലുണ്ട് കടന്നതൊട്ടാൽ
അരം തന്നെ ചെച്ചുടിരാനാശ്രൂതംനും തവ തല
യരഞ്ഞിരാലത്തിടു വിശ്വാ സ്വദാജിട്ടേ.   മഹ്

(മുന്നംവോലി ജലം മോവിയുംനാ)

മംസൻ—അംബവിയുംതേ ഈ ക്ഷേമൻ, സപന്തം ദാന്തയത്തി
കുറ ഫലം.

(അംഗിഡാഡിൽ പുജ്ജുഭൂജിജും, ചെങ്ങവായടിജും)

വിക്രിശകൻ—മേര മേര വയാസു! പാരകളിൽക്കുള്ളേ പിടിച്ചുകൊ
ണ്ട പേരുകന്ന രാവുണ്ണനേ അംബാശപിച്ചതിൽ, ഈ താ ഈ
വൈമാനികമാർ അംബാശയേ അംഗമോഡിയുംകയാണോ.

നല്കുന്നാരൻ—സവേ! ഭുക!

(അംനനന്ത)

കൊടുക്കാറാൽക്കണക്കുമിതമാം ബലവ്
ചെച്ചം ദശാസ്യനാൽ ക്ഷുഭിത്താന്തിരായും
രൈ രംഭയേണ്ടപുമിതാ! രംഭ ചലി—
പ്രൂഢ ദശാന്തരം ഗമിപ്പിതിപ്പുണ്ടിം.   ഒ.൦

വാട്ടുശകൻ—തോഴേ! ‘പേടിച്ചുണ്ടിപ്പോ’ മിരിയുംനാ ഇവഞ്ഞ
ഉംൻ ആശപെന്നിപ്പിയുംക.

നല്കുന്നാരൻ—(രംഭയേ ശ്രദ്ധാദിഷ്ടിട്ടും)

(അംനനന്ത)

കഷക പേടി നീ അവച്ചാൻമരണാ!
കനിഞ്ഞു നിന്നുംനാസനനിതാ നില്ലു മുനിൽ;
കടന്നപേഡയിത്തുപ്പിശേത്തുപ്പിച്ചും
കണക്കിൽ നീംകുകണം തുക്കാക്കാനയേ!   ഒ.൦

മംസൻ—ദേവ! ഇപ്പോൾ ‘പ്രേക്ഷണകം’ കഴിഞ്ഞതുകൂട്ടത്തിലായി.

രംഭ—(സമാധ്യപിച്ചിച്ചിട്ട്) നാമ! അജ്ഞാഖാട ഈ വചനാളി തംകൊണ്ടു എത്തൻറ ഒഴവിഷവേഗം തീരെ കെട്ടടങ്കിക്കുന്നതിരിയ്ക്കുന്നു.

നൃക്കുഖരൻ—പ്രിയേ! ഇനിയു, എന്താൽ മിത്മാശ നിന്ന് ക്കു തൊൻ സാധിച്ചുതോടെന്തു?

വജ്രജാഭൻ—നാടകക്കാഥാവസ്തു നാതിവിസ്തീര്ണമായിരിയ്ക്കുന്നു.

രംഭ—ഇതിനേക്കാളും മിത്മായി മനാശണണ്ടു?

നൃക്കുഖരൻ—എന്നാലും, ഇതെപ്പോൾക്കുടി കൈവരംട്ട്—

(ഭരതവാക്യം)

[കേക്ക]

സത്രക്കർ സമഗ്രവും തജ്ജർഡതൻ ബന്ധുക്കളോ—
ഭൊത്രു നയത്രേയസ്താൻ നീണ്ടാണേ വിള്ളഞ്ഞേ;
ഭ്രിയിൽ സദാശമാനംവെള്ളുരേപര, നസ്ത്—
കാദോപണാഹുരുത്രിയൈസ്താപ്തം വള്ളഞ്ഞേ!

രംഭ

(ഇംഗ്ലീഷ് രംഭവിക്രിയകമാരാനിച്ചു നൃക്കുഖരൻ നിഷ്ക്രമിച്ചു)

മംസൻ—(ആരമ്പിച്ചതം) ശാന്താ പാപം! ശാന്തം പാപം! അതുവെചനം ഫലിയ്ക്കാതിരിയ്ക്കേ—‘ദേവാം ബന്ധുക്കൾ ഭോക്കുടി സുഖിച്ചു, പുഛയ്ക്കേ’ ദേവ; വജ്രജാഭനോ, മുതനായ ഭവിച്ചു, ഗണൻറ ഏഴുപ്പരുംതെ പ്രദാനം അരാട വിയ്ക്കമാവാക്കയും ചെയ്യേ—എന്നിങ്ങനെ അമര്യദലാ തും വ്യഞ്ജിപ്പിയ്ക്കുന്നതായിപ്പോയപ്പോ ഈ കടിലനട നേരം വവഹം!! എപ്പോവിധ ത്രിലും ദേവനു കശലും ഭാവിയ്ക്കേ!

വജ്രജാഭൻ—അവധി! എത്രകണ്ണാലും തുപ്പിവരാത്തവിധി,

സത്രക്കർക്ക് ദേവമാരണം അതം... സദാശമാനം—വാഴ്മ (മരണാമാനം). അസൂത്... ത്രിയൈനമുക്ക് ഇഴുങ്ങപ്പാദ്യ അനാടവിയ്ക്കാവുന്ന (നമ്പുട്ടു പ്രദിനം അനാദവിയ്ക്കുവണ്ടി എന്നം) ഏഴുപ്പരുംതെ.

അതു മേതരമായിരിയ്ക്കുന്ന ഈ ഭദ്രന്ദർഹൻ അംഗിനയ് വെവാവം.

പ്രഭാവതി—(മരിച്ചുവർ അറിയാതെ, കൈകൊണ്ട് മരച്ചിട്ട്)
സബി! കളംസികേ! എങ്ങനെന്നുണ്ട് ആ മഹാശാനേ തോന്ത് പ്രാപിയ്ക്കുംതു?

കളംസിക—(ചിരിച്ചുകൊണ്ട്) പ്രിയസവി! റം കാണിച്ചു
തന്നെ വഴിയേതനെ ഭവതിയും പോയി നോക്കു!

പ്രഭാവതി—സബി! കാണാൻ കഴിഞ്ഞതിട്ടില്ലാത്ത രാഖേ എ
ംബനെ അഭിസരിയ്ക്കുവാൻ സാധിയ്ക്കും?

കളംസിക— പ്രിയസവി! നീ മരന്നവെനോ, ‘തന്നെ വി
ഭ്രാപ്രഭാവംകൊണ്ട്, പുത്രത്തു പുണ്ണവാടിയിൽ പ്രസ്തു
മന്നേ വര്ഷത്തിക്കാണിച്ചുതരാം’—എന്ന് ആത്മഭൂതനും പറഞ്ഞിട്ടുംതു?

രംസൻ—അവിട്ടുന്ന പരബ്രഹ്മപോലെതന്നെ. ഭദ്രന്ദർഹൻ
പ്രഥയാഗംകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തെപ്പുട്ട് ‘മതിമരന്’പോയ നാം
നേരംപോയതു തീരെ അറിഞ്ഞതില്ല. (ചുറം നോക്കി
യിട്ട്) അല്ലെ! സന്ധ്യാലക്ഷ്മി സുല്പ്രശസ്യായില്ലോ! ഈ
പ്രാശാക്രട്ട:

(കേക)

വെള്ളിലാവിലാടിയിമനിടാ മിന്നീടുന്ന,
തള്ളിഉണ്ടായാലിയ്ക്കുന്ന തിക്കംക്കൽചുവരെങ്കു,
തിന്നതിനിനിച്ചീട്ടിമുഖിക്കെതിരിന്നു—
ചിന്നി,വൻമേടപ്പുരംപുകയായുംചെന്നോത്തിനം .വന്ന

വാളുംശാൻ—ഹാസ! എന്നാൽ നമക്ക് വാസ്തവമരിലേജ്ഞ
പോവാം.

(എപ്പാവയം പോയി)

തുതിയാക്കം അവസിതം.

തിക്കംക്കൽചുവര് =ചാരു കാന്തക്കൽക്കൊണ്ടുനാട്ടിയിട്ടുള്ള തിന്ത. ഇന്ന്
ചാരു = 2 ബുദ്ധുന്ന. ചെന്നോത്ത് = ഉപൻ.

നാലുമക്കം.

(ആര്യന്തം ‘കാഞ്ചകീയൻ’ വര്തനം)

കാഞ്ചകീയൻ—(വേദപ്രോത്സം വിഷാദത്തോടും)

(കേക്ക)

മനസ്തൻ പരിഹാസഗ്രാഹിയിൽ ഹാ‘ഫുമ’യായ്,
മന്ത്രിമാർ മന്ത്രിയ്ക്കുവേ മനസ്താം ‘ചെക്കിട’നായ്,
നാഡുകെട്ടിലുണ്ടാക്കിയിൽ നിരുപ്പാന്നമായും തീർന്ന്
നാഴികൾ നയിയ്ക്കുന്നേൻ നാജ്ഞമററിഞ്ഞാൻ കശ്ചം! ഫ

അരങ്ങോ! വേനല്ലാലത്തിനേര ഒരു കട്ടപ്പു! ഇപ്പോഴാക്കേം—

(കാകളി)

ഉണ്ടായമാത്രയിൽത്തന്നേ കരണ്ടു—
ക്കാണ്ടാരന്തൃപാരാഡിനു തീയിപ്പുകൾവാൻ;
വേനലും വേവുന്ന ലോകം ക്കാതിയ്ക്കുന്ന
വെള്ളമായുംതീരവാൻ സവുത്തങ്ങളും! റ

ദേവി എന്നോടു കല്പിച്ചിരിയ്ക്കാണോ?—“മദനോത്സവം
കഴിഞ്ഞു ‘പുന്നുനേതാട’ത്തിൽനിന്ന് വന്നകേരിയത്തുമതല്ലോ”
പ്രഭാവതി‘ക്കാരി’നു തീരെ ദേഹസുഖമില്ലാരെ.യാണു കാണു
ന്നതും. ഇപ്പോൾ അവളുടെ സ്ഥിതി എത്രവുംധാനൊന്നുള്ള
തു നീ പോയും വേഗമറിഞ്ഞവരുക”—എന്നിങ്ങനെ. ‘പ്രമദവ
നു’ത്തില്ലെന്നു. പൊയ്യുടെ തരയിൽ, പിന്തസന്നാപംനിമിത്തം
തള്ളംലംസം, കൂളഹംസിക ചെയ്യുന്ന ശൈരാപവാരങ്ങളേറൂം,
എതോ ഭണ്ഡാവിശ്രഷ്ടം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടും, കമാർച്ചിരിയ്ക്കുന്ന
തു തൊൻ കാണുകയുമുണ്ടായി. എങ്ങനെയെന്നാണോ?—

രഹാഷ്ട്രി=സദസ്യം. ശ്രദ്ധാർ=പാണ്ഡിതന്മാർ, (ശ്രീ, സാഹി), ആകാഡം,
വായു ഇവങ്കടി).

പ്രഭുമന്നാല്ലും ദയാ.

(മണിഞ്ചി)

കൊങ്കനരക്ഷാഭ്യർഥിൽ തക്കിന ചട്ടമാ—
പഞ്ചാം വൻചുടാൽ വരണ്ടിട്ടുണ്ട്;
ചെന്തളിർത്തുവിഹിപ്പുണ്ടോപമർദ്ദത്താൽ
മാന്തംവെടിത്തെങ്ങും വാടിട്ടുണ്ട്;
താമരന്ത്രയ്യുത്തുപ്പുണ്ണാരപ്പോർന്തിരം
ഹാ! മജ്ജിമാറുന്ന വേവല്ലാലേ;
തജുലവുള്ളട മെച്ചും ചട്ടേച്ചുറി—
മുഖ്യും! തിക്കൾക്കലപോലായി!

രൂ

അവളുടെ ഈ അസപാധ്യത്തിനു കാരണം എന്തായി
രാജുണ്ട്!—

(മണിഞ്ചി)

ചുട്ട നെട്ടവിപ്പും, ലുഡത്തി കാട്ടിക്കൊണ്ട്—
മദ്രാജ്ഞമേതോ ദിക്കാരാക്രൂ
പട്ടണിമെയുത്തതരനിയേ വേനലോ
മച്ചലരവനോ വാടിട്ടുണ്ട്?

ര

(നൃപവർണ്ണം നിത്യപിശ്ചിട്ട്) അവളുടെ അപുകാരമുഖ്യ
അവധിക്കും ദിവസിനു വേനലായിരിയ്ക്കയില്ല കാരണം; എ
നെന്നാൽ, ഇപ്പോൾ:—

(മണിഞ്ചി)

ക്ലിന്റ്, ദ്രുതാബന്ധാദിനാഭ്യർഥി, ഫോറംമയിർ—
സംബന്ധകരത്തുവണ്ണുകവിഡിഷ ചിഡായ്,
പ്രസ്തുതുമുഖത്താനുവോഴിഡിപ്പുതോ
പ്രസ്തുതിചിവരം മെച്ചിഡ്യു.

ര

അതുകൊണ്ട് ഇവർ ഈ അവസരത്തിൽ സുരശരജാദിക്ക
ലാക്കായിരിയ്ക്കുന്ന എന്നാണോ അതാണ് ഉണ്ടിയ്ക്കുന്നത്. എ
തായാലും ആ യുവാവു് ഭാസ്ത്രവാസം ചെയ്യുണ്ടോ; മറ്റൊ സകലയുവജ്ഞ
നാജീവനം നിരസിച്ചുകളിഞ്ഞ ഹ്രദയംകൊണ്ട് ഇവർ രഹാണ്ടു.

ക്രമവിശേഷം, സ്വന്തമാണെന്ന വാക്കാണിച്ചത്.

വഹിയുക്കു എന നിലയാൽപ്പോ. (ആശംസയോടുകൂടി) ഇംഗ്രേസ് ഇവളുടെ ഇഷ്ട സാധിച്ചുകൊടുക്കാ തിരിയുണ്ടോ! അ ദ്വൈക്കിൽ, അങ്ങനെന്നെന്നെക്കുള്ളിട്ട് ശ്രീലതുനാജ്ഞാടുകൂടിയ ആ പ്രഭാവതിയുടെ എത്തോട്ടേഴ്ചമാണ് അസാധ്യമായിത്തീരുക! രണ്ടായാലും ഞാൻ ഉടനേചോന്ന് കമാരിയുടെ സ്ഥിതി ഭേദി യോടു പറയുടെ.

(ചോദ്യി)

ഗ്രാമവിജ്ഞാംഡം.

(അനന്തരം ‘പ്രഭാവതി’യും ‘കളിമംസിക’യും വരുന്നു)

കളിമംസിക—പ്രിയസവി! മദനോത്സവം നമ്മൾ വലിശേഷ ഉപകാരംതന്നെന്നും ചെയ്തു്. എന്നൊന്നാൽ, അ തിലേയും നാം പുരവുംതോടുത്തിൽ പോയപ്പോഴാണ് ഫ്ലോ, അവിടെവെച്ചു്, എന്നൊന്നാളും നാം പടത്തിൽമാ താകണ്ടു കൊതിച്ചിരുന്നു ആ മഹാഭാഗനേ നേരിട്ട് കാ സ്ഥാനം കഴിഞ്ഞതു്!

പ്രഭാവതി—സവി! കളിമംസികേ! ആശ്വാസനുകൂടി അഘാത മംകൊണ്ടു കൈവന്നുകൂടിയ ഇം പ്രത്യക്ഷമദനംനും സ ഓർനമാരാത്സവത്താൽ നായാണു് അതു മദനോത്സ വമായിത്തീന്നു്!

കളിമംസിക—പ്രിയസവി പറഞ്ഞതു പരം പരമാന്ത്മം!

പ്രഭാവതി—സവി! എപ്പോറിലും സമത്തംനായിട്ടു് ആരം ഉ ണ്ണാവുകയില്ല; അണ്ണു; എന്നെന്നാൽ, സകലകലാനിപ്പ ണനായ ആശ്വാസനുകൂടിയോല്ലും, ആ മഹാഭാഗനും വളരെയും യായ ഒരു പടം എഴുതിക്കൊണ്ടു കഴി ഞതില്ലപ്പോ.

കളിമംസിക—ശരിയാണു്, പ്രിയസവി! ശരിതന്നു; എപ്പോവ ഒന്നേയും ആകുത്തിയുണ്ടു് പടത്തിൽ കാണാനോധി ശ്രാദ്ധ

“പ്രഥം, മയ്യമപാതു മാതൃജിതു്”—എന ഗ്രാമവിജ്ഞാംഡംവേദാശം.

(സം-സം)

ആര്യത്വം; ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മാത്രം നേരേ വിചിത്രമായിട്ട് കണ്ട്.

പ്രഭാവതി—പരമാത്മമാണു പാശത്തു്. സവി! സ്വന്തം മനോവാദി എന്നാനറിയിയ്ക്കുന്ന രഹാജ്ഞപ്പറ്റി ഉത്കുഞ്ചുപ്പുണ്ടാണു, എന്നു മൻപിത്തതനെ ലജ്ജിച്ചു ചോക്കുന്നു.

കളിമംസിക—പ്രിയസവി! അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്ഥിതി അഭ്യന്തരമല്ല; അവിശ്രദ്ധിത്തത്തുരാനു.

പ്രഭാവതി—കേരളക്കെട്ട്; ഏങ്ങനെന്നാണു?

കളിമംസിക—പ്രിയസവിയു് അദ്ദേഹത്തിൽ എങ്ങനെന്നു, അതുപോലെ തന്നു.

പ്രഭാവതി—അങ്ങനെന്നാണു തിരിക്കേണ്ട എന്നാണെന്നു്, കേവലം ഉണ്മിയ്ക്കാണണ്ണു പ്രിയസവി?

കളിമംസിക—എന്നാൽ താൻ കണ്ടപ്രകാരംതന്നെ ചുറ്റത്തു കേരളപ്പിയ്ക്കും.—

(മഞ്ചരി)

അപ്പുരോതാപ്പിയ 'മദനോത്സവ'ത്തിനു
കൈപ്പാട്ട നാമനു ചെന്ന നില്ലൈ,
അദ്ദേഹത്തിനുമാം എത്തോടിമവെട്ടാ-
ത്തുമാൻ മേഖിനാനേരാ നേരം.

സ്ത്രീ

പ്രഭാവതി—സവി! അപ്പുള്ളമാഖോഷിയ്ക്കുന്ന 'മദനോത്സവ' ത്തിൽ ആരക്കെ എഴുന്നുമാണു വിസ്തൃതപ്പോകാത്തതു്?

കളിമംസിക—പ്രിയസവി! ആക്കെ, ഭവതിതനെതാൻ കന്നാ ലോചിച്ചുനോക്കു! അപ്പും ആ പ്രഭുമന്ത്രം, ആയു രൂഡിക്കും കൊണ്ട് അനന്തമരാ കണ്ഠപീലിക്കൊള്ളാട്ടം, കൂർക്കലംമുളം ത്രിക്കിക്കൊള്ളിയ്ക്കുന്ന തൃജ്ഞമണിക്കൊള്ളാട്ടം, സന്തോഷസാന്നിദ്ധ്യപ്പിച്ച വിസ്തൃതപ്പോലെ വളരെ ചില്ലിക്കണ്ണടിക്കൊള്ളാട്ടം, എഴുന്നുരാഗസുചനക്കൊള്ളാട്ടംകൂടി

യ കടാക്ഷവിക്രൈപ്പജോൾ സകലദിക്കിലും കരിക്കുവാഴ
ഭൗവിലും ചേത്ത്, ഇടവിടാതെ വന്നയൻ പുളക്കാര
വരയണിതെ ലളിതകോമലുള്ളമേനിയായി നിലകൊ
ണ്ടതു 'മദനോസവ' നിമിത്തമായിരിയ്ക്കുമോ, അതോ
എൻ്റെ മുഖം കണ്ണിട്ടായിരിയ്ക്കുമോ?

പ്രഭാവതി—എന്നാൽ, അതു വിലാസങ്ങളെല്ലാം സ്പാവസിഡം
അഞ്ചായിരിയ്ക്കും.

കൂർമ്മഹംസിക—പ്രിയസവി! അങ്ങനെന്നയാണകിൽ, ഭാതിയു
ഡേയും സ്പാഭാവികങ്ങളും അപ്പേഡം.

പ്രഭാവതി—ഇഭ്രമതേതക്രമി ഇങ്ങനെ ഉത്തരക്കണ്ണപ്പെട്ടതുനാ
അതു സ്കൂളി എതായിരിയ്ക്കും എന്നാൽ?

കൂർമ്മഹംസിക—അപ്പുകാരമുള്ള സശാന്ത്രം തിരെയതോടുകൂടിയ
അംഗ്രേഖത്തിനും, പരമാന്ത്രപ്രായ ഭവതിയപ്പോതെ, അതു
യഥാ ഉത്തരക്കണ്ണ നില്ക്കുവാൻ?

പ്രഭാവതി—വളരെ നാളായും സമുച്ചരക്കണ്ണപ്പെട്ടവരുംനേരും
നമാഡ വിളുറിമെലിഞ്ഞിരുന്നവല്ലോ അപ്പേഡം, നാം കാ
ണാമ്പോൾത്തന്നെ.

കൂർമ്മഹംസിക—ശരി; ശ്രവണസാക്ഷാത്തുതയായ ഭവതിനിമി
ത്തം അപ്പേഡം ക്ഷസ്തംക്രപ്പെട്ടതണ്ണിയിട്ട് എത്രയോ
കാലമായി!

പ്രഭാവതി—സവി! എന്നോടുള്ള സ്നേഹകോണ്ടുതന്നുണ്ടാം,
നീയിങ്ങനെയൊക്കെ പറയുന്നതു്.

കൂർമ്മഹംസിക—പ്രിയസവി! അപ്പേഡത്തിന്റെ സ്ഥിതിയെല്ലാം
ആരുള്ളുനടന്തുനെ എന്നോടു നന്നെ പറഞ്ഞു.

പ്രഭാവതി—എങ്ങനെയെന്നാണോ?

(നാതോന്നത)

കൂർമ്മഹംസിക—കളി-കരി ചെയ്യാനേരേ; കളിക്കുന്നപ്പെട്ടിട്ടു
കിളുന്ന മാളികകുളംനുകയില്ല;

വത്തളിഞ്ഞിടം സജ്ജിത്തതിൽ:—എരെയെന്തി,നാവൻതന്നും—
കളിത്തിൽ നിന്നേന്താൻ പേരി വെരപ്പുസ്വം. ۹

പ്രഭാവതി—(സ്വഗതം) എഡയമേ! ഇപ്പോൾ നിനക്കു നല്ല
ബന്ധം ആശ്രപസിയുള്ളൂമാറായി. (സ്വജ്ഞമായിട്ട്) സവി! കു
ഹംസികേ! അതു മഹാഭാഗസ്ത്ര ദർന്മഹോത്സവ
ഇന്നിരും അന്നഭവിയുള്ളവാൻ കഴിയുമോ?

കുഹാസിക—പ്രിയസവി! താമസിയാതെതനു നമക്ക് അ
ദ്വേഷത്തെ കാണും; എന്നെന്നാൽ,—“ഈ താമരബൃ
ഥയുടെ തീരത്തിലുള്ള പുവളിപ്പുതമണ്ണധനത്തിൽ താൻ
പ്രദ്യമ്‌നന്നേ ക്രട്ടിക്കൊണ്ടവരാം”—എന്ന് ആത്മദ്വന്ന
നൽ എന്നോടു പരഞ്ഞിരിയുണ്ട്.

പ്രഭാവതി—(പ്രാത്മനയോച്ചക്രമി അത്മഹതാ) ഹാ! എൻ്റെ
എഡയത്തിനു ജീവന്നംധയമാണു അതു മഹാഭാഗസ്ത്ര ഉട
നിവിടെ വന്നുചേരാണമേ!

(അനന്തരം സൂര്യാസ്ത്രം അനുഭാവിച്ചുകൊണ്ട് പ്രദ്യമ്‌നന്നം
ദ്വന്ദ്വം പ്രവേശിയുണ്ട്)

പ്രദ്യമ്‌നൻ—(ബഹ്മയോച്ചം ഒരു സുകൃതേതാച്ചംക്രമം)
(മണിക്കാഥി)

ഇതുപൊഴിയുമ്പുമൊന്നാൽത്തിടാതെൻ്റെനം
കത്രകമിയല്ലെന്നതനാടകത്തിനുതാൻ;
അംതു മദനവിശ്വസംവശ്യശക്തിയെല്ലാതെത്താ—
തത്പരതരകാന്തയേ കാട്ടിയണ്ണോ തദാ!

വ

ദ്വന്ദ്വൻ—കമാര! നാടകത്തിൽ നൗക്കിബവഹവേഷംകെട്ടി, നാപ
നം എഡയവല്ലാഡേ പ്രേക്ഷാമണ്ണധനത്തിൽ കണ്ണകളും
രെ കണ്ണികൊണ്ടിരിയുണ്ട്, അംബദയുടെ നേതൃക്കപിക്കുമാതു
മേ ജനസാമല്ലും സിഖിച്ചുള്ളിവല്ലോ; എന്നാൽ അതു

മെ.....കതി—കാമദിവൻ ദോക്കേന്ത വരീകരിപ്പുന്നിട്ടി ശാക്തി. അതു
വരുംതീരന്നിട്ടുണ്ട്.

പുജ്ഞവാടിയിൽവെച്ച്, അരന്നോന്തുംനാന്നും അംഗം
വീച്ചുപോശോ,—നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരുക്കേണ്ടും! അതിലേ
അധികം സൗഖ്യവന്നിയം!

**പ്രഭുമാന്ന്—അദ്ദോഷം എന്നിയ്ക്കുമാത്രമെന്നാണോ എന്നേ
ണ്ടതു്:—**

(അന്നനട)

പരിജനങ്ങളോടൊക്കെമിച്ചുജാബന
പരിപിൽ കുഡിച്ചാപ്പുറാപ്പുനോടുത്തിൽ,
പരിപിതനേപ്പോലിവനേ സുഖസ്ഥി—
പരിതമാം ക്ലീഡ് കളിക്കു നോക്കിയോ,
മഹോസ്വാലോഷം നടത്തിട്ടും ഏതത്രു—
മഹേഷുമാരുടുടർവിലുംവിധം,
വിളങ്ങിക്കാനായ വിധുമുഖിയവരം
വിലസിട്ടുന്നണില്ലമിഴികളിലിനം. ന്

**ആനടൻ—എന്നാൽ പ്രഭാവതിയ്ക്ക് കമാരനായിട്ടുള്ള പരിവ
യം അതിമഹത്താണോ:—**

(അന്നനട)

ചെവിക്കൊണ്ടുള്ള നഞ്ഞാനങ്ങളിലുാലു—
മവർ കണ്ണാട, പിന്നുട്ടതിലില്ലെയേ;
അരന്നതരം സദാ ധരിയ്ക്കുയാണു തന്ന്—
മനംതന്നിൽ പരം സുരാർദ്ദി തംരുടിയായോ. മാ

**പ്രഭുമാന്ന്—സ്നേഹിത, എന്നാം പ്രഭാവതിയേതെന്ന സങ്ക
ലിച്ച സങ്കലിച്ചു്, ഒരവിധം ജീവിയ്ക്കുന്ന എന്ന മഹി
യ്ക്ക്. (മദനവേദന നടിച്ചു്) കൂട്ടും! കുദ്ദപ്പുചീഡിത
ക്കു സകലകാൺഡോ വിപരിതമായുംതീരുന്നു. എ
ങ്ങനെയെന്നാൽ:—**

(സമാസമം—‘നന്നായിങ്ങെന്’)

എരിതിയായഞ്ഞോ! ചമയുന്നു മെത്തും
ചൊരിയുന്ന തിക്കൾക്കെതിരുക്കം;

പരിജനങ്ങൾ=ചെടിക്കും മുതലായവർ. പഴീതം=ചുഴല്ലുട്ടു.

അരങ്ങമപ്പും ബോധും തുറതിരക്കാറം
വരുന്നനീച്ച് വാർപ്പുകവൽത്തിൽ;
കളിക്കിളിക്കുട്ടം പുളിച്ചുകൊണ്ടുനാ—
തുളിഞ്ഞുപും നില്ലു ചെവിയ്യിപ്പോരം;
കവിക്കുട്ടക്കുട്ടങ്ങാൻ പുരട്ടിപ്പോയാലോ
'കറിയ്യു'തു നാന്തായു് വരട്ടിട്ടം.

മൃ

ദേനട്ടൻ—ഹരെല്ലാം, അങ്ങളും ഒഴിതാസമാനം സിലഡിയുള്ള
നോർ, സപ്പസപ്പാവത്തിൽത്തെന വർത്തിച്ചുകൊള്ളി.

പ്രദ്യമ്‌നൻ—ഹാ! എന്നോ കണ്ണചക്രോദ്ധരം കുളിക്കി
ലാവായ അവർ എവിടെയായിരിയ്ക്കും ഇപ്പോരം?

ദേനട്ടൻ—കളിയംസിക മുഖാന്തിരം ഞാൻ പരഞ്ഞേതപ്പും ചെവ
യുതനാസരിച്ചു്, പ്രഭാവതി ഇപ്പോരം, 'പ്രമദവന'ത്തി
ലേ പും ബോധുക്കരയില്ലെങ്കിൽ പുത്രവള്ളിത്താവളത്തായിൽ
ഇരിയ്ക്കുകയാണോ'. അതുകൊണ്ട് നമുക്കുണ്ടോടു പോവാം.

പ്രദ്യമ്‌നൻ—(ഉത്തരക്കണ്ണിയുടെക്കുട്ട)

(അം നന്ദ)

ചെവിയ്യുള്ളതായും, പുളിലവായും
മിച്ചി, യുള്ളിത്തിനിരജി
എനിയ്ക്കു വീണ്ടെല്ലന്തവരയേക്കാണാം,
കനകക്കൈയും കളിക്കടലിൽ മുണ്ടിടാം!!

മര

ദേനട്ടൻ—ഈ താ ആ പ്രമദവനം, നമുക്ക് അക്കത്തേയുള്ള കട
ക്കാം.

പ്രദ്യമ്‌നൻ—സ്വർഗ്ഗസുഖം നടിച്ചുകൊണ്ട്)

(‘കല്യാശി! കളിവാശി!’)

വെള്ളാവയൽപ്പും ബോധും വില്ലുച്ചുപ്പും നിന്മിത്തം—
യുള്ളാകെക്കകളിൽനാട്ടിത്തിന്ത്തും,

വള്ളിപ്പുംനീഡിത്താലിൽ മുള്ളിക്കരേറി വാഴം-
പള്ളിപ്പുണ്ട് വണ്ണിനതേത കരച്ചുലച്ചും,
അനുരോമയിടയിത്തനോരോരോ ശ്രദ്ധാസ്ഥതിന്റെ
വാരേലുംതന്നും ചേന്ന മനം ചുണ്ണൻം;
നഞ്ചപ്രമദഭ്യാനത്തിൽ ദീപ്പുപരുന്നത്തിൽനി-
ന്നീപ്രദേശങ്ങൾക്കുത്തും മനിത്തന്നലേ
ദ്വൈപാതകം തങ്ങം മതപ്രതീകജബ്ലാലേ
ക്ഷീപ്രമിത്തമുഖം! തഴക്കമാറായും!

മന

(ബേജപേരും ഉള്ളിയും കടക്കാതായും നടിയ്ക്കുന്ന)

ദ്രോനകൻ—(മുന്നൊപിൽ ചൂണ്ണിക്കാണിച്ചിട്ടും) ഇതാ, ഇവിടെ
ആ ‘വജ്രാഭ’നടിനിന്നിയായ പ്രഭാവതി, കൂർധനംസികയു
മായി എത്താണോരോന്നാക്കേ ‘പിരുചിരുത്ത്’കൊണ്ടിരി
യ്ക്കുന്ന; നമ്മൾ’ ഇധിനെത്തെന്ന കുറേനേരം നിന്നും, ഈ
വയക്ക് ‘തുറന്ന’ സ്വീപം കേരംക്കാം!

പ്രദ്യമനൻ—എന്നാൽ നമ്മൾ വള്ളിക്കെട്ടിൽ മാഞ്ഞുനില്ലെ
നും.

ദ്രോനകൻ—(ചിരിച്ചുംകൊണ്ടും) അരങ്ങു! കമാരെന്നു മാറ്റാ
വരും!—

(അരാനന്ദ)

അറിഞ്ഞതിട്ടുണ്ടും, തിരസ്സുരണ്ണിയാൽ
മരഞ്ഞിരിയ്ക്കുംയാണവനവെന്നായും;
നിംബത രാഗത്താൽ മനോഹതി തീരു
മറിഞ്ഞവരെന്നും ശർക്കുകണ്ടിട്ടാം.

മന

പ്രദ്യമനൻ—(ലജ്ജനടിച്ചുകൊണ്ട് മുൻപിൽ നോക്കിയിട്ടും
പ്രപഠിപ്പിച്ചും)

(അരനന്ത)

മുഴുതു മാരമാൽവശാൽ കൂദാള്ളിയായ്
പച്ചിത്രാനാജാധോരമക്കാവിഠവിയാ
വിളിത്തിവിം ചാന്നയ്യുണ്ടു മെനകതിക—
ക്കളിർക്കൊടി പോൽ കണ്ഠകരുകരക്കുട്ടനു.   മ

പ്രഭാവതി—(നിവേദത്തോടെ) സവി! കളുച്ചാസികേ! എന്ന
യുംപ്രോധനനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒൻ്തം ലഭിച്ചിട്ട്
എങ്കിൽ, നിശ്ചയമായും എൻ്തെ എദ്ദേശം ഓരായിരുമായ
ടുച്ചിള്ളൻപോകം.

പ്രജ,മന്ത്രം—ഖവലേപ്പോലും ഉത്കണ്ഠപ്പുചുരുന്ന ആ മഹാ
ഞാൻ ആരാധിരിക്കുന്നും?

ദത്തനടൻ—കമാരന്നൂത മരാരാണും?

കളിമംസിക—(നേരുവാക്കായിട്ട്) പ്രിയസവി! അങ്ങനെയാ
ണുകിൽ, ചിത്തഹതനായിരിയ്യുന്ന അദ്ദേഹത്തെ യദേഹ
പ്പറ്റി കാണാമ്പോ?

പ്രഭാവതി—സവി! നീ സത്രുംപാണ്ടു:—

(ഉണ്ണരി)

സങ്കല്പത്തുവലാൽ നൃദ്രക്ഷംണമാം രാഹം
സരുമവിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടുജാതൻ
എൻകരഡാത്തടിൽ കറിത്രോരണ്ടുമത്തേ
ഭേദമനേരു സദാ കണ്ടിട്ടേനാൻ.   മന്ത്രം

പ്രജ,മന്ത്രം—അനോഃ! പ്രഭാവതിയും പ്രിയതമനേപ്പറിയുന്ന
താത്പര്യാതിഃശയം!

ദത്തനടൻ—പ്രജ,മന്ത്രാപ്പുറവിയുള്ള താത്പര്യാതിശയം എ
നാതാൾ പഠയേണാം.

പ്രജ,മന്ത്രം ഭവാനും എന്നേക്കവിച്ചുള്ള പാകഷപാതം തന്നെ

ചിത്തം=ചിത്തമനസ്സം ചിത്തമനസ്സം; (പ്രാക്തുക്കത്തുമാം). നൃദ്രക്ഷംണം=ന
നന്ന തുടക്കിയതും.

യാണു് അങ്ങംനെ മുഖ്യമനെ പറയിയ്ക്കുന്നതു്. അതു് ഈ പ്രേരിതത്തെന്ന അങ്ങയ്ക്കിയാൻ മുടവജാ.

കളംസിക—പ്രിയസവി! പരശാൽമാ, പരമാൽമാ; പ്രദാ. മനമയം തന്നെയാണു നിന്റെ എഴും.

ദ്രോനൻ—കമാരിമുനിയും അങ്ങയ്ക്കു സംശയമുണ്ടോ?

പ്രദാമന്നൻ—അതിമാനപ്പകാൻവിധേയാട്ടക്രമിയ മുവർ എന്നു എപ്പുണ്ടുള്ളവരിൽ എങ്ങനെ രജിയ്ക്കും, അതു് അസംഭവ വ്യക്തിമാനപ്പോ എന്നതുണ്ടാണു് എന്നെന്നു സംശയത്തിനു് അരബിമനിമിത്തം.

പ്രഭാവതി—സവി! മഹാബാലാജരംഗം ആവന്നാഴിയായി തതി നാം എഴുവതേണ്ടക്രമിയ എന്നിയും, പ്രാണധാരണംതെന്നു അശക്കൃതായിരിയ്ക്കുന്നു.

കളംസിക—പ്രിയസവി! സപ്ലാസമയംകൂടി കാത്തിരിയ്ക്കോ! നമ്മുംബാധിച്ചിടതേതാളും നിതാനപക്ഷപാതയായ ആരുമുഖദയകൾ, മഹാഭാഗനായ ആ പ്രദാമന്നനേ മുവിടുക്കൊണ്ടവനു് ഉടനേതെന്നു നിന്റെ മഹാരഥാ സാധിപ്പിയ്ക്കും.

പ്രദാമന്നൻ—കളംസികയുടെ ഈ വാക്കുകളാൽ, എന്നു സംശയമുണ്ടാണു തിന്നിരിയ്ക്കുന്നു. (മുൻവിലേയ്ക്കേന്നാക്കി കിട്ടു) എന്നാലിപ്പോൾ, ജീവിതാശയം സംശയം വന്നാണോ. ഈതാ, നോക്കു:—

(നതോന്നത)

വിഷപ്പുരി നാലുചുഡം വിതാരിത്തൻകാരാഞ്ചാൽ,
വിഷമാസ്തുവലച്ചുണ്ടി വിവിധം കൂടി,
വിരഹമാസ്തുവോച്ചുവിധേയാദാനായിച്ചുവരു
വിരവിൽ പൂർവ്വാദിവിട്ടു വിളക്കിട്ടുന്നു. മാർ

ദ്രോനൻ—അംഗുഡ്യാ കമാം! അങ്ങയുടെ കലാരൂജവായ ഈ

ଚାନ୍ଦମୟୁଁ ଅନ୍ଧାରୀଙ୍କୁ ଅନ୍ଧାରୀଙ୍କୁ ହେବୁଣ୍ଣ ଏହାଣ୍ଡା
ତୋଳାଣ୍ଟାନ୍ତିରୁଁ. ଏହାରୀତିଥିଯାଏଇଁ:—

(ନାତେବାନାତ)

ତବ କଣ୍ଠିଲ୍ଲିଙ୍କ କାହୁ କଷମିତରେବାରଂ ମାହାରୀକଣ-
ଶିଖିଲ୍ଲ କାହିଁତରକୁବାନ୍ତିପାଞ୍ଚ ପ୍ରଭାଵତିଯେ;
ବାହୁରମଣଃ ତରନ୍ତିବାନ୍ତିପ୍ରିୟେ ଜ୍ଞାନ୍ତିପାଞ୍ଚ କରାନ୍ତିବାନ୍ତି
କିଛି କିଛି ରୂପରେଖାରୁ ବିଦିର୍ଘପ୍ରତାମଂ.   ମ୍ର୍ଯ୍ୟ

ପ୍ରେମଙ୍ଗାନ୍ତି—ହୁଣ୍ୟାରିକେଣାହେବେଳେ ଏହିପ୍ରେମାରି ଏହିନ୍ଦୀଙ୍କ
ପ୍ରେତସିସମାଗମଂ ସିଲବିଜ୍ଞାନେ, ଅନ୍ତିପ୍ରାରିମ ହୁଣ୍ୟ ଚାନ୍ଦ
ଅନ୍ଧାରୀଙ୍କରେତରକଣ.   ହୁପ୍ରେମାଶାକର୍ତ୍ତା:—

(ନାତେବାନାତ)

କିନ୍ତୁ ମେନାନ୍ତି ପେରିତ ପରିବେତମନ୍ତିରେ ପେନ,
ବିହୁରିତରକଣ, ଅନ୍ଧାରୀ ପ୍ରୟୁସରମାତ୍ର
ପଣିରୈପ୍ରକ୍ରିୟା ପକରିପୋକି, ପ୍ରମାନରାହା ପୁଣକ,
ପିଣିବିକ୍ରିମିତି ରାହାରୁ ରମିପ୍ରିୟ ଆଶ୍ର୍ମାତ.   ମର

ଉତ୍ତରଙ୍କାନ୍ତି—ନିଯୁଯମାରୁ ହୁପ୍ରେମାରେତରକଣ ଅନ୍ଧାରୀଙ୍କ ପ୍ରିଯା
ସମାଗମଂ ସିଲବିଜ୍ଞାନ୍ତି.

ପ୍ରଭାଵତି—ସବି! ହୁ କାହା ଏବନ୍ତି ଜୀବିତରତିନେବା
କାହାକାରିକ୍ରାଣ ବନ୍ଦିରିଜ୍ଞାନାନ୍ତି:—

(କେକ)

ଏହାରବୁ ବିହୁକୀର୍ତ୍ତିରୁ କନ୍ଧମତିଶୀର୍ଣ୍ଣିଯା, ଲେଗୁରୁ
ମାରାମେନାନ୍ତି କମ୍ଭାପ୍ରାସମାନାନ୍ତିରା,
ପ୍ରେମଙ୍ଗାନ୍ତି କଳାକଣନ୍ତିରୁ ତିଯାଂ ତାପାପେନ୍ତା-
ନନ୍ତା କରନାଯଦ୍ଦୋ ହା! ଚାନ୍ଦମିତ୍ରକାଲଂ.   ର୦

କିନ୍ତୁମାନ୍ଦିକ—ସବି! ରବାହିପେଜଂ ଉତ୍ତରକଣ ନିନାକ
ନିର୍ମଳିତିପ୍ରମଣାରାଯିଟି ଭବିଜ୍ଞାନ!

ଅନ୍ଧାରୀ=ନୁଠାରୁ ମନୋଯତ୍ତି.   ପ୍ରେମଙ୍ଗାନ୍ତିରୁ କଷତିରୁ, କେନ୍ଦ୍ରତିରୁ
ମାତ୍ର ତେଜିଲ୍ଲି;   କର୍ତ୍ତାପ୍ରାସାଦ=ବ୍ୟାକାର୍ତ୍ତାଦା.

പ്രഭാവതി—മനങ്ങൾക്കായിരിയ്ക്കുന്ന ആനയുട് എങ്ങൻ അം
തു സംഭവിയ്ക്കും? (എന്നവും സൗക്രാന്തികമാണെന്ന്)

(കൈക)

ഇത്തിങ്കർക്കെൽക്കാറ നേരോത്താൽ കളിക്ക പാറി,
ദൈത്യിക്കം സുഖം ചെയ്യം, സവാളാദദവുമാം;
ഇത്തഭ്യും, നേരോമരിച്ചുണ്ടെങ്കിൽ കലശലാ—
മത്രലും പുകളിലും വേവലും വളക്കുന്നു.

രഹ.

അംഗത്വനായമല്ല,

(കൈക)

വിത്തും പല പൊല്ലു ബൊട്ടിച്ചുണ്ടിരുത്തുന്ന
സപ്തവേ നൃംത്യനാൽ മുഖ്യീതമുള്ളു;
കൊട്ടകാട്ടതീരിയ്ക്കാപ്പുമുടനിഞ്ചുവന്നേ
ചുട്ടവാദ്യലാക്കിത്തിനിട്ടെമെന്നതും ചിത്രം!

രഹ.

(നെട്ടുതാഴ ചുട്ടവിപ്പിട്ടിട്ട ബൊധ്യക്കേട്ട നടക്കുന്ന)

കളിമംസിക—അരയ്ക്കു കളിം! അരയ്ക്കു കളിം! ഇവളുടെ മദന
വേദനാധിക്രൂം ധരമകാശയിലെത്തിയപ്പേണ്ണു. സമീ! സ
മാഡപസിയ്ക്കു, സമാഡപസിയ്ക്കു! (എന്ന പരഞ്ഞും ഒ
രോ ശീതോഷ്ഠാരം ചെയ്യന്നതായി നടക്കുന്ന).

ദ്രോനകൻ—(സംഭവത്തോടുകൂടു) കമാര! എന്നാണമാനിയുള്ള
നാനു്? ആത്മസദർശനം നല്കി ഉടനേ ഇവക്കേ സമാധേ
സിപ്പിയ്ക്കു! ഇപ്പോഴാക്കേട്ട ഇവളുടെ—

(നേതാനാത)

മലർപ്പാരിപ്പോലെ പൊട്ടിത്തെറിയുന്നു കുച്ചജ്ഞി—
ലഘകരിച്ചുള്ള മാത്രമനിമാലകർ;
ഇളംതളിത്തകൾക്കാണെ ചമച്ച തുമ്പിക്കേണ്ട
വിളഞ്ഞ വെള്ളീറിൻ പരിവിഞ്ഞിട്ടുന്ന;

പ്രാവർത്തി—(ആധ്യാസിച്ചിട്ട്) സവി! മതി, മതി; മദനജ്ഞര
അനിന്നം മാറ്റക്കുട്ടാണ് ഈ ശിശിരോപവാരം മതിയുമെ!

കളിമൺസിക്—(സ്കൂളത്തെക്കുറ) എന്നാണി നി ഇവിടെ താ
പാരാതിയ്യും തെച്ചായം?

ପ୍ରାଵତି—ହରୁଷେଷ ଏକିଛୁ ମରନମ୍ବୁରା ମରା
ନଂ ହୁମ୍. ଏଗେତାଙ୍କାଳୀ, ଆ ଦୁଃଖଭେଜନତିରେ ସମ୍ମତ
କଣ୍ଠିତରୁତ୍ୟସାଧିତାଙ୍କ ଏବେଳେ ହୁମ୍ବୁରା, ପାଞ୍ଚ
ବୋଙ୍ଗାଣମେଲେକଣାଙ୍କିଂ ପାଞ୍ଚବୁବୁଗାଙ୍କ ପ୍ରାଵତିରୁକୁଣ.

ପ୍ରକୃତମୁଦ୍ରା—(ତିରଣ୍ଡିରଳୀଇଂଗି, ପେଟ୍ରୋଲ୍ ଅନ୍ଧତତ୍ତ୍ଵବ୍ୟାପ୍କାରୀଙ୍କୁ
ନିଷ୍କର୍ତ୍ତାକୁ)

(କେବଳ)

പാലമ്പാട്ടാം സുരന്നുതെല്ല പ്രശ്നചിനി!

വാദവുന്നതാനെന്നുംതോൻ്റെ തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ട്;

പ്രായത വരുമാന നൂറ്റാണ്ടും

ഓമ്പുള്ളംഗൾ രാത്രിയിലായാവൻ ചൊരിച്ചുനം.

பூதாவதி—(கோக்கியிடு வாஸ் தூயிழை) எப்படியென்றாலும்கீடு ஏழேண்டிலே

പ്രസ്തുതി— സ്വന്നയോ മലേബാ! സഹിച്ചുകൂടാതെ താപാതി
മയുംകൊണ്ടു കർണ്ണത്തോളായ് ചരണതിരിയ്ക്കുന്ന ഇം പ്ര
ത്തികോമ്മുക്കും അവുംജോഡു അധികം ആധാസ
പൂര്വത്തിൽ.

പാർത്താവരാവേലത്ത് സൗക്ഷ്മാനിത്വം ചുട്ടിയ അവധി.

ନିର୍ମାଣକୁଳଙ୍କୁ ଯଦି ଯେଉଁ = ଗାଲି କିମି ଅତିଲିଂଗନ, କୋଡ଼ିଳେ, ପୋର୍ଟାର୍ଟ = ଶିଆ.

പണ്ഡിതനാഥൻ.

മുന്നന്ദി—(കിരീടം തന്റെ നീങ്ങേന്നതായും നടിച്ചുകൊണ്ടു മുൻപേ ചെന്നുനിന്നിട്ടും) കളിമംസികയോടുകൂടിയിരിയ്ക്കുന്ന നാ ഇം പ്രദ്യുമ്മന്പരിണാമപരമ്പരയ്ക്കു കശലംത നോയാണോ?

കളിമംസിക—(ഹഷ്ടേരാട്ട) എന്തു! മുകിലിപ്പാതെമഴങ്ങോ! അതും മുന്നന്ദിനോടുകൂടി വിളഞ്ഞുനാ ഇം പ്രദാവതിമനോര മഞ്ഞിനു സുവംതനെന്ന ചല്ലേണ്ടോ?

പ്രദ്യുമ്മന്നൻ—ഭവതികളേ കണ്ണതുകൊണ്ടു നിശ്ചയിച്ചായും അജ്ഞനെന്നതാണോ.

കളിമംസിക—ഈ തളിർമെത്താളിൽ ഇരിയ്ക്കുമ്പ്പോ! (രണ്ടുപേരും ഇരിയ്ക്കുന്നു)

പ്രദാവതി—(നാണിച്ചു മാവംതാഴീ ഇരിയ്ക്കുന്നു)

പ്രദ്യുമ്മന്നൻ—(അടിലാംഖണതാടക്കുട്ട്)
(കാക്കളി)

നിന്നുടെ രമ്പുരംഗങ്ങളാണ് ഭാസനാ—
ഡൈനെ നീ മുറാമേ തീരവാങ്ങിച്ചുപോയും;
നേരനോഴേനുമേ പൊക്കത്താവരാളി കട്ടോ—
രിനൗട്ടക്കല്ലാലിവരച്ചയിനോമനേ!

24

പ്രദാവതി—(ആരംബം താര) ദർശനപ്പോലെതനോ പ്രാക്കം വളരെ മധുരംജായിരിയ്ക്കുന്ന ഇം മനാഭാഗങ്ങൾാ!

കളിമംസിക—വശസ്യ! കളിമംസിക്കാഞ്ഞിവാം, ഇംജും
ഇമ്മേജും കിംഗ്മസ്പൂ ഏറാ വിചാരിച്ചും, അന്തരാമി
അതമുള്ള തടസ്സം സ്ഥാപിയ്ക്കാനുവാതെ, എദയംകൊണ്ടു
തനെ അജ്ഞങ്ങൾ കണ്ണതുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുകയാണോ ഇവർ.

മുന്നന്ദി—ശരിതനോ കളിമംസികേ! ശരിതെനീ!

പ്രദാവതി—സവി! അസംബളം പ്രലാഭവാതെ, നീചിവിട്ട
നീനു പൊയ്ക്കേ!

ഭദ്രനടൻ—(നേരവോക്കായിട്ട്) അല്ലയോ മുഖ്യേ! സ്വന്തം ഒഹത്തിന്റെനേരേതുണ്ട് നീ ‘ഗ്രൗണ്ടിനെക്കുക്കേ’ എങ്കിൽ.

(കാകളി)

ആനന്ദജന്മമാം കണ്ണിറിനാലു, മെൻ—
ഭാനവന്നുനിന്നി! കോറംമയിരാലുമേ,
മാനസതാരിൽ പൊതിന്തുള്ള നിംഗ്നില
നുനമി മേന്നിതാൻ കാണിപ്പു തുജ്ഞാള. ഒന്ന്

ഓംപ്പു! ആത്മം കളർബംസികയേ പിൻതുടങ്ക
യാണോ?

(കാകളി)

ഭദ്രനടൻ—

ശ്രേഷ്ഠന്തന്നേ റിരിസുത്തോംലെ, ചു—
മക്കയാം ചുണ്ണാർക്കാക്ഷനേപ്പോലവേ,
ക്രിസ്തേനേ പേണലോമിപ്പോലെയും, ശ്രൂതിന—
ചട്ടുനേ ചുണ്ണാ നീസ്നാം സുഖിച്ചീടു നീ! ഒരു

പ്രഭാവതി—ഈത്തു! മുജജനപരതത്തുകളായ കലകന്നുകകരംകൊ
യുക്തമേതാണെന്നാവെച്ചുാൽ, അതു പാഠത്തുതന്തു!

കളിഹംസിക—അതേ, ഈ ആത്മഭദ്രനടൻ നിന്റെ മുജനാ
മന്ത്രനെന്നയാണല്ലോ; അതുകൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്റെ
വാക്കിനേത്തന്നെ അവന്നുശീഖിയ്ക്ക.

ഭദ്രനടൻ—യുക്തമായിട്ടുള്ളതുതന്നായാണ് താൻ പാഠത്തു
അന്നതു. എന്നതനാംത്:—

(കേക്ക)

അംഗ്രാന്ത്യപ്രമാണകാണ്ടി ബാലമാനസരായും,
അനാപയം-ശ്രീലം-ഗ്രഹം-ഗ്രീഗിവയിനാണ്ടിട്ടും,
മിനിടം വധുവരഹം ധന്മാലിജത്തുഹാർ
തന്ത്രി! ഗാന്ധാരാഹം നിർദ്ദോഷം വിധിയുള്ളന. ഒരു

ശ്രൂതിനച്ചട്ടം=ചാദ്രതുസ്ത്രാശ ശ്രൂതിനാം. ശാ...കം=ഗാന്ധാരാ
യിട്ടുണ്ട് വിവാഹം.

പ്രഭാവതി — ('സപകാന്ത്രമായിട്ട്') സവി! ആത്മാർഗ്ഗ വാക്കുകളും ശരിയുള്ള ലംഘിച്ചുകൂടാതെനെ.

കളമംസിക — സംശയമുണ്ടോ! എന്നമാത്രവുമല്ല, ഗാധിവി വാഹം നടത്തിയ വളരെ കുറക്കമാരുപ്പറ്റി പുരാണങ്ങൾ ഇത് പ്രശ്നമായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടും ഉണ്ട്.

അദ്ദന്തൻ — അല്ലെന്നോ കമാര!

(തൃജിതതരസ്തിജി)

വള്ളിക്കടലിതു നിന്നെ വേളി—

മഹോസവവേദികയെന്ന ധരിയുക,

ചുള്ളിയുടീടെയളിമുളിമഴക്കവ—

തവികലമ്മുഖാദിനാദം,

വെള്ളിക്കതിരതിൽ മലൻ ചൊരിയലുമില്ല

തയതതി തുകം പുത്രപുത്രപുനിര,— .

യള്ളിൽ കാഴ്ച സൂരയു തവാഹനാം

സാഷ്ടി; യുടൻ കൈക്കൊരുക്കിവഞ്ഞേ നീ.

— ഒൻ

(എന്നപറഞ്ഞു, പ്രദ്യൂഷന്നർഗ്ഗ കരതലപ്പതിൽ പ്രഭാവ തിയുടെ പാണിപ്പുവത്രേ സമ്പ്രിയുന്നു)

പ്രദ്യൂഷന്നൻ — (ഹംഗംപ്പോന്നതോടുകൂടെ) ഭവാൻ പാര്ഷം പ്രോലൈ തന്നെ! (എന്നപറഞ്ഞു സപീകരിച്ചിട്ട്, സൂര്യൻ സുവം അഭിനയിച്ചുകൊണ്ട്)

(മഞ്ചരി)

മയ്‌ക്കണ്ണാർമാണിക്കും തന്റെയിസ്തം മേ

മെയ്‌ഡൈപ്പാര ചട്ടമം പുത്രംപ്രോലൈ,

ഉർക്കൊള്ളിയുന്നതു തന്നെപ്പു, മാരാത്തിയാ—

ഡുത്‌കർത്താമരുംജാളിയിൽ.

— ഒന്നു

പ്രഭാവതി — (വിചാരം) അഭോ! അമൃതാംഖുഡിയിൽ മജ്ജി

അതാജാവഴും, എൻ്റെ മനസ്സ് ശ്രദ്ധപൂർണ്ണ എന്നേ ഒരു
അവശ്യനിഗമനായ നിലയേ അറബിക്കിയുണ്ടാണ്!

കളംമംസിക—വഞ്ചി! ഇപ്പോൾ തേരേപ്പോലെ എഴുപ്പേരും ആ
ങ്ങ് ഇവശ്രേഷ്ഠ അസാധാരണമായ മാനനിക്ഷ്യുന്നുണ്ട്!

പ്രസ്തുതാ—അതുടർന്നാണോ?

(നന്ദാനാത്)

പുണ്യപരിപാകരകാണ്ടതനേ ലഭിച്ചേഷാര നിൽ—
വർണ്ണയായ സവിയും, തൊൻ കളംമംസികേ!
ഇന്നമതക സത്യമായും പൊന്നാസനായിട്ടും
നിന്നകാളി മെന്നാജിതു നീ ധരിച്ചാലും!

നൃ

ത്രണ്ടപേരും അരങ്ങൂന്നും നോക്കിയിട്ട്, ഹഷ്യാധിക്രൂ
നടിയുണ്ടാണ്.

ദ്രോഹൻ—('കളികാണിച്ച'കൊണ്ട്) അപ്പേ, കളംമംസികേ!
ഇന്നിയിപ്പോരും ഈ വധുവരഹായട മരുല്ലാചരണനി
നാ വട്ടംകുട്ടവാൻ നമ്മക പോവുകയപ്പേ?

കളംമംസിക—ശരിതനെ. (എന്നരണ്ടപേരും പോകി)

പ്രഭാവതി—എത്രും! എന്നേതനിച്ചുവിട്ടംവച്ച്, രണ്ടപേരും
പൊച്ചാം താഴേന്തു! (എന്നപുരപ്പെട്ടനാ)

പ്രസ്തുതാ—വേണ്ട, പരിശ്രമിയുണ്ട്—

(മഞ്ചരി)

നിൻഹാരെ നില്ലു പരികമ്മമേതിനാം
പുഞ്ചായലാർമ്മണേ! തെരുവാരായും തൊൻ;
സാഖാരതതാര നീ.യിക്കൊക്കു ചുമനാരമും—
പരിഞ്ചായ മധ്യതേര നോവിഡ്യുംപ്പേ!

നൃ

(എന്ന ബലാൽക്കാരേന കടന്ന തച്ചൻ)

പ്രഭാവതി—ആത്മ! പ്രൗഢമസുദരിക്കോട് വേണ്ടതായ വാക്കു
കുളേക്കാണ്ടി”, ‘സാധു’വായ എന്നേ എന്തിനാണോ”, ‘ക
ളിപ്പിയ്യേ’നാതു! എന്നേ വിഴു; എന്നിയ്യേ ഫ്രിയസവിയു
ടെ അട്ടക്കലേയ്യേ പ്രോക്കനാ.

പ്രലീംഗൻ—(അണന്തിച്ചുംകൊണ്ട്)

(മഞ്ചരി)

പേടിക്രൂക്കതിങ്ങു വാഴു നീ വാഴു ന്—

യോടിടാതോമനേ! തെപ്പുനേരം,

തേടിയിങ്ങന നിന്റേതന്നേചാരിവായു് സാനോ—

നാടി രസിച്ച വക്കയവോളം.

രംഗ

(എന്ന പറഞ്ഞു, പ്രഭാവതിയുടെ മുഖം പിടിച്ചുയർത്തുവാ
ൻ ഭാവിയ്യേന)

(അണന്തിയരയിൽ)

ആത്മൻ ഇ തിലേ ഇ തിലേ;

പ്രഭാവതി—(കേട്ടായു് നടിച്ചു, അണന്തിയരയ്യേനമേനോക്കു),
സംഭവതേതാടു ഇതാ, അമ്മയുടെ ഭ്രംഗായ ‘വരദ
ക്ഷൻ’ കളിമംസിക കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്ന വഴിഖിൽക്കൂ
ടി ഇങ്ങാട്ടതനെ വരുന്നു. ഉടനേ ഭവാൻ ഇന്ന് വച്ചി
ചെടികൾക്കിടയ്യേ മരത്തിനുകൊള്ളി.

പ്രലീംഗൻ—(അണന്തിനെ ചെയ്യുന്ന)

അനന്തരം കളിമംസിക കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്ന വഴിയേ കമ്പുകി
‘വരദക്ഷൻ’ വന്നുചേരുന്ന)

കമ്പുകി—കമാരി വിജയിച്ചാലും! വേദനയ്യേ ‘ദേദ’മുണ്ടാ?

കളിമംസിക—ഈപ്പോൾ കരച്ചുയെ വൃത്രാസമുണ്ട്.

കമ്പുകി—കമാരി! വേതിയുടെ ‘സുവക്രോ’ എങ്ങനെ ഇരി
യ്യേന എന്നറിയാൻ അമ്മത്തമ്പുരാട്ടിക്കയ്യേന കാണണ
മെന്നു്; അതുകൊണ്ട് പുറപ്പെട്ടുക, വാതു!

ഞിരിയ്ക്കുന്ന വജ്രണാഭൻറു വധംമാത്രം ബാക്കിയായിട്ടാണ്. (ബാമ്പനടിച്ചിട്ട്) ഇങ്ങനെന്നയാണപ്പോ തീവാസുദേവമഹാപ്രഥക്കളിച്ചയച്ചിരിയ്ക്കുന്നതു്:—“വജ്രണാഭൻ എപ്പോറം സ്പർശവിജയത്തിനായിട്ട് ഘറപ്പുചോ, അപ്പോരം കമാരനേക്കാണ്ടു അധാരൈ കൊലപചെയ്യിയ്ക്കുന്നും; തൊന്തം അപ്പോരം അരങ്ങേണ്ട വരും; അതുകൊണ്ടു അധാരൈടെ സ്പർശപ്പോകവിജയയാതു എന്ന അറിയിച്ചേയ്യുന്നും” എന്നു്. വജ്രണാഭൻറു പുറപ്പാടിനു തടസ്സമായിതന്നു മഴക്കാലമാണു്; അതിപ്പോരം നീഞ്ഞകയുംചെയ്യു:— എന്നെന്നനാൽ, ഇപ്പോരം:—

(കേക്ക)

മഹിയരുണ്ടാൻ വഴി, നർത്തത്തളിനീരായ

കളും, മാനകൾ പൂണ്ടു മദു, മരിറാണ്ഡാരായു്;

തെളിയിച്ചിവിശ്വാം തന്റുളർമ്മേന്തേ, പോമി—

നിളകാപ്പോരെ ദ്രുതതിൽ ചെന്നിളക്കുന്നു. 2

(ആശങ്കയോടുകൂടെ) സ്പർശവിജയത്തിനു സന്നദ്ധനായി കോപ്പുകൂടിയിരിയ്ക്കുന്ന വജ്രണാഭനേ കൊല്ലുവാൻ കമാരൻ കാപ്പുകെട്ടി, പുരത്തിരിഞ്ഞി ചുററിനടന്നതുടങ്ങി. ഈ നിലയിൽ വജ്രണാഭൻ കമാരനേ എങ്ങാണു കണ്ണിച്ചുകുകയാണെങ്കിൽ, പിന്നു വലിശു കഴുപ്പുമണ്ഡാറും. അതുകൊണ്ടു്, ഈ വിവരമെല്ലാം ഉടനേ ഭഗവാൻ തീരുമ്പുസ്പാമിയോടു തൊൻ ചെന്ന പറയുക്കു. (എന്നുപറഞ്ഞു ദോയി)

ഗ്രംഖവിഷ്ണം.

(അവന്നുതരം വിശാനത്തിൽക്കൂടി തൃപ്പിനും നാരദനും പ്രവേശിയ്ക്കുന്നു)

തൃപ്പിൻ—പിന്നുയോ, പിന്നുയോ?

നാരദൻ—പിന്നീടാക്കു; പുതതിരിഞ്ഞി പ്ലജ്ജമായി സംബന്ധിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന കമാരനേപ്പറ്റി, അന്തിപ്പുരപ്പാലകനും

മുഖവന രാത്രിയിൽ വജ്രണാഭൻ സ്വപ്നതമാളിക്ക്ഷുദ്ധത്തോ
അനാകൊണ്ടമനസ്സിലാക്കകയും, കമാരങ്ങേക്കാലുവാൻ
വേണ്ടപ്പെട്ട ഏപ്പുംചുകരി ചെയ്യുംചെയ്യു.

കൃഷ്ണൻ—എന്നിട്ടോ, എന്നിട്ടോ?

നാരദൻ—എന്നിട്ടുവിനെനാ:—

(നേതോന്നത)

ഉലക്ക, മറിത്തടി, ശ്രൂലം, മഴ മുതലായും തോന
'ബുദ്ധത' മണ്ണുജാരം പലതെച്ചരുകളിൽ,
പുരപ്പെട്ട ഭവാനം തന്മാരുന്നു വധിപ്പാനാ-
ജിച്ചരപ്പുംചുമസുരേദകികരസങ്ങംചു.

ര

കൃഷ്ണൻ—(ആശങ്കാരൂപ്യവം) പിനെന, പിനെന?

നാരദൻ—പിനെനയാകട്ട;

(കൈക)

കൊല്ലിമോ ദേദത്തേയരെനോന്ത്ര വേദിയും പ്രാണ-
വല്ലഭതനോടകാതിസ്ഥാനപനവചനങ്ങൾ,
വല്ലമട്ടം വാങ്ങിത്തർസമതം, അദ്യമന്ത-
മല്ലസിച്ചടക്കേത്തീ രാംമാരു തുന്നയമാണോ!

ര

കൃഷ്ണൻ—എഹും! ഇതു തീരെസ്മാധാനമില്ലാത്ത നിലച്ചിലു
ക്കനവല്ലോ! പിനെനയോ, പിനെനയോ?

നാരദൻ—അരന്നന്തരം യുദ്ധമാദ്യത്താഡിപ്പുംഡി:—

(കൈക)

വലായങ്ങളും നല്ല തോർഡവളകളും വൃഥാ
ചിലർത്തൻ കൈത്തണ്ടുകരി വെച്ചിവിഴ്ചിനാണടൻ,
പലർത്തൻ വിലയേരു മണിക്കണ്ണാഡി
വിലസും തലകളും, യഥപ്പുദ്ധവനവൻ.

ര

കൃഷ്ണൻ—എന്നാൽ കലാപക്കണ്ഠകിയായ അങ്ങയും വലിച്ച സ-
ത്രോഷമായിരിയ്ക്കുമല്ലോ!

നാരദൻ—(വഹത്‌കാരസമേതം) ഹോ മധുസുദന! ഏകടണ്ണന്തുക! സന്ദേശമെന്ന പറഞ്ഞാൽ മതിയോ!

(കേക)

മഹീമസ്തകം ക്ഷതിപ്പിളക്ക്ഷ്ടിതവിയ
മുത്തുകൾ ഷുച്ചാന്താകമസ്മൈത്തശിലവൻ
മന്ത്രബൈജ്ഞാനസന്ധ്യാത്താഗ്രാഹ്യരക്ഷാഖാദ്വാനം
മർദ്ദിപ്പിച്ചുരക്കിനാൽ ഭീഷഭായിഷാതിയിൽ. ၅

എല്ലൻ—വത്സൻ ആ അംഗുഠമാരു മഴുവൻ കൊന്നാട്ടക്കിയോ?

നാരദൻ—ഇപ്പോൾതന്നെ മഴുവനാവും. അപ്പോൾ, പോടി
ചുഡാപ്പോയ ആ അംഗുഠപ്പട്ടിൽ മുനിലേഖനം കമാര
നാൽ കൊപ്പുപെട്ടുകഴിഞ്ഞു.

എല്ലൻ—അല്ലയോ ‘മാരംബിവാത്ത്’! എന്നാൽ നമ്മൾ ഉടനേ
വത്സൻറെ അട്ടക്കാലേജ്ഞു് എ തന്നും; പോകാം.

(കേക)

അവനാൽ പടക്കോപ്പിനുടവേറ്റതായു് കണ്ണാ—
ഹവമാട്ടവാൻ ഒരു രൂപത്തിനാൽ മുനിജേത്തരാത്തും;
എവരാം സ്വയം തോല്പോരവാനുരാഞ്ഞ പരാ—
ഭവമേല്ലതു തല്ലു സഹിയാ മദ്രാമഞ്ഞർ. ၇

നാരദൻ—തത്പരമാണ് പറാന്തരത്തു്. (നേരേ മുൻപിൽ നോ
ക്കിയിട്ടു്) ‘ക്ഷതാക്ഷത്തിയക്ക്’കൊണ്ട് ക്ഷീണിശ്വാസ കാ
ണാൽ വാതാതിരിയെന്നകില്ലു രാത്രിയുംപത്തിൽ അങ്ങനെ
യോജക വിഹരിച്ചു വിജയിച്ചു കമാരനു്, ഭാഗ്യവശാൽ
ഈ ശ്രദ്ധാത്മ കാണാമാണാണി. ഇപ്പോഴാണക്കിൽ:—

‘ഉക്കിനാൽ ഭീഷഭായ’—എന്നും ഷുച്ചമായിട്ടു് ഉംക്കി; (കൊന്ന).
ഥന്നാഞ്ഞു്=കേരംവിച്ചു്.

(കേക)

ഇങ്ങളുാക്കിയും തകത്താളിയാൽ പരം മുച്ച്-
നെത്തുള്ളും രവിവിംബമുടാറ്റിലോ കാണംക;
പുതമുഞ്ഞുതക്കാൻ, സുരശാതു വശതി—
ഈതതി പുരാഡ നിറ്റകരാച്ചി ചാക്കാപോയ്.   എ

(എന്ന രണ്ടുപേരും ചുരാന്തക്കണ്ണ)

[അംഗാധരയിൽ]

(നിരണവുംതാം)

ദിന്ധുജാഖ്യപോകിട്ടും ശഭ്ദം മുജമാളിംബാരാഞ്ച്
നിന്മുള്ളതിയാന്തിരസ്സുഖാം സമസ്തസുപ്പർവ്വം,
ഇന്ത്യാവിക്കൽ മുന്നലക്കാ മഹാശ്വരിമഹിനമാക്കാ—
നന്ദിമഹാരാജ്യാനോഭിഷ്ഠാതിവജ്ഞാഭാം.   എ

ഓരോൾ---(അംഗാഖായ്ക്കു നേരേ നോക്കിയിട്ട്, മന്ത്രപിം ചു
ണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട്) വിചാരിച്ചുതും പാശവത്തോന്ന വ
ന്നകുടി; ദ്രാവന്നും, ഇതു ലുബിടേ—‘ബാൻമുൻപ്’,
‘ബാൻമുൻപ്’, എന്നവെച്ചു പൂജപ്പറ്റിരിയ്ക്കുന്നവക്കാ,
‘ജയജയ’ശബ്ദാവുഞ്ഞികൊണ്ട് മുഖദമ്പവന്മാജം അത്യ
നേന്നാപതികളാം കീഴ്ത്തിയ്ക്കുപ്പേരുന്ന സപ്പുതാപമഹി
മക്കുളാച്ചുക്കിയവന്മാഡി, ക്രൂയാന്തിരപ്പുാം പിതാവി പങ്ക്
പാപാദാശജ്ഞായ കടാക്ഷവിക്കേഷപാശജ്ഞാം സവജിവ
ലോകത്തെയും ഭവിപ്പിച്ചുകളുള്ളനവന്നാണി, കയ്യതലവ
ത്തിലിഡിന കച്ചാളിലവാരംപ്രദ്വാനിവിവിധായ്യാദ്ധ്യാത
കിരാംധാരാന്തിരക്കൊണ്ട് അകൂലിക്കാാലി സമാസ
ഭാം സാവാതിനോ പുംതാം പതാകക്കേരാതിശ്ചാജ്ഞാന
പതാകകിനിയേക്കാണ്ട് പ്രാഥു ദിക്കെക്കും പരിപ്പുണ്ണം
ഇംഗ്ലീഷിരിയ്ക്കുന്ന ഇം വഞ്ഞാഭാം തേരോയേ കാണി സന്ന
ഉന്നായി ബാലപ്പുട്ട് യുദ്ധകളുംതീലേജ്ജുക കടക്കുന്നു.

നികുതി=ഒന്നമീല്ലായ്ക്ക്. അസ്തി .....ഓ=ബവഹല്ലാം നശിച്ച ദേവ
ഡം മുഴവൻ. അസ്ത്രം=തടവ്. പതാകകിനി=ശേന.

കൃഷ്ണൻ—(ബഹുമാനത്തോടുകൂടി) ഭഗവാനേ! ഇഷ്യാർഡ് കമാരന് സമുച്ചിതമായ ലക്ഷ്യംതന്നെ!

ശാരദൻ—അഭ്യന്തരതന്നെ. എന്നാൽ, ഇഷ്യാർഡ് തേരിൽക്കുറി നിന്നും കാണാം, കമാരൻ വൈശാത്രാഖിയും നിന്നും കാണാം യുദ്ധംചെയ്യുന്നതും അനുചിതമല്ലെന്നും എന്നിങ്ങനെതോന്നും.

കൃഷ്ണൻ—ഒഹർഷിഷ്ഠരാം! അനന്തൻ യന്താവായും, വിചാരിയുള്ള നാ സൂലത്താക്കു ചെലുന്നാതായും ഉള്ള രഫം കമാരൻറും ഉണ്ട്. (മുൻപിൽ ചുണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട്) നോക്കു! ഇതാ ഈ കമാരൻ ഇപ്പോൾ:—

(കാകളി)

തോളിൽ കലച്ചുജ്ഞ വില്ലാൻ, പിന്നിൽ നാൽ-
തുണിയുഗളും ധരിച്ചുകൊണ്ടുണ്ടെനെ,
കുപാരം തേരിലേറി, മെമ്പേന്തിട്ട
വീരംകണക്കു കണ്ണമുന്നിൽ മിന്നുന്നേ.   മഹ

ശാരദൻ—(കണ്ടിട്ട ഹവ്യത്താക്കുടെ) ഇപ്പോൾത്തെന്ന ഈ കമാരൻ വാളിനാലുവയംകൊണ്ട് എത്തൻറ കണ്ണക്കുള്ള ദശവിശദം ചാരിതാത്മ്പക്കൂത്തും.

(കാകളി)

ശംഖരഞ്ഞേ വള്ളു വില്ലിന്റെയീ—
ശബ്ദം ശർഖേയ്യേത്തി മുന്നലോകത്തിലും
ശംസിച്ചിടാൻതന്നെ;—“ചാവുമിപ്പോരിലേ,
ശങ്കവണ്ണാ, തെത്തുരാജൻ”—എന്നിങ്ങനെ.   മഹ

കൃഷ്ണൻ—(ചുറും നോക്കിയിട്ട്)

(നിരണവുത്തം)

കൂദവേമാട് തമ്മിലുക്കളിട്ടും തണ്ണിക്കിഴിഞ്ഞിച്ചു,-
ന്തിളകി നിറന്ന വായ്വിലുക്കിട്ടുക്കാടിയുടെ ദൈഹ്യം,
വളരെയിയന്ന ദിവ്യവിശ്വസ്യപദ്ധതിക്കിഡവി വാന്നോ-
അളരിഹ വാനിലേരെയിവശവെള്ളുരജണക്കണ്ണാക്കി. ഫു-
നാരഭൻ—(സുക്ഷിച്ചുനോക്കിയിട്ട്) അപ്പ! തുടങ്കിക്കഴിഞ്ഞു
റാല്ലോ, കുമാരനം വാഞ്ചാണും തമ്മിൽ പോരു! ഇന്ത്യു
ശിതാ:—

(നിരണവുത്തം)

പ്രൂഹയവിനാശഭിതി ജഗത്തുയത്തിനു വേദത്തിട്ടാമാ-
റളവിയലുത വാഴികളാണ്ടു വെദത്രുനയച്ചതെല്ലാം
വളർക്കണ പാറിയേറാമുള്ളവിട്ട, ഏം തിരിത്തിൻ-
വിളനിലമായും വിളഞ്ഞിന യാദവൻ, വഴിയിക്കയവശ്വ. ഫർ
തീപ്പാൻ—(മുൻപിൽ നോക്കിയിട്ട്) അധവനു! ഈ വാഞ്ചാണ
ഒൻ്റെ അഞ്ജകാരിന്മാം പിസ്തുഖാവഹം! എന്നെന്നുണ്ടാണ്:—

(കാകളി)

ഒണ്ണോളിതന്നു തശ്ശേവത്രുനു ‘വാഞ്ച’ എൻ്റെ
വൻപോലുമാമാറിൽ വശൻ വിട്ടംരും,
എന്നാട്ടമേ മുഖ തീരനു; മുഖം
മുൻപാള്ളവോനില്ലുപദ്ധതാശിപ്പോൾ.

നാരഭൻ—(ഹഷ്ടപും) അല്ലയോ കംസാനക! അംഗങ്ങുടെ
ആരഞ്ഞജണം സവ്വാതിശായിയായ ബാഹ്യപരാത്മം നോ-
ക്കുക:—

(അമന്നന്ത)

സുരാസുരാളിതന്നു വരാന്നുമൊക്കെയും
വിരാലെവിടെ വൻപരാഭവം പൂഞ്ഞ;
കലാചലത്തിനെന്റെ മുകൾപ്പുരപ്പറ്റിലും
ബലാധികതപ്രവൃത്തിഭേദത്തിനോ;

രൂത്=ഉള്ളവായിരിള്ളുനു. വാളികൾ=ജായുകൾ. ഓണാളി=വാഞ്ചയാൾ.
വാഞ്ചൻ=വാഞ്ചാണും.

ത്രിലോകസാമ്രാജ്യപ്രതാപലക്ഷ്മിതൻ—
വിലോലലിലയ്യുള്ളജിരമേതാനോ;
ഒന്നജരാജൻതൻ മഹിമമരമാ—
ട്രണഗമിദ്ധ്യാരാക്കാടിയ കുത്തട്ടിക്ക്,
കമാരൻ വിത്രാർഡ്ഗുരാബം, ദാനവ—
പ്രമാണിശംഖരമഭിഉരാബം,
അതിനു തോൽവിതൻ പ്രമഹവിജയാനം
മുതിന്റെചെന്നിതാ നിതാനതമേകനം.

മന്ത്ര

കൃഷ്ണൻ—(മുൻപിൽ ചുണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ട്) അവാനേ! ഇതാ
ഈവൻ്ത് ആരാഞ്ഞു?—കാതുതൊട്ടാവരെ വിഞ്ഞതാണ് വ
ലിച്ചുകൊണ്ട്, ഉടലോട പിറന്ന ക്രൂയമെന്നപോലെ,
തേരുളിന്നു ഗംഭീരധ്യപനിയാൽ പത്രഭിക്ഷം ‘പടപുഴ
ക്കി’, പെട്ടുന്ന പാശത്തുന്നുനു!

നാരദൻ—(സുക്ഷിച്ചുണ്ടുന്നാക്കി, ശൗഖ്യവരുത്താട്ടം അദ്ദേഹത
തേരാട്ടം)

(കേക)

ജ്യേശ്വരനായ് കുറ്റക്കിനായ്, പ്രായതനായ് കനിപ്പുനായ്,
പ്രേപ്പനാം ഭാതാവയ്ക്കു വജ്രാഞ്ചി വീരൻ;
പേരിനായ് ‘സുനാഭ്’നും, പാരിനു പശം ക്ഷേമാഭ്-
ക്കൻവിയുമായോരിവൻതനാട പച്ചമാറിക്ക,
കാരിരിന്മുലയ്യും പ്രേതരാഭ്രതിയുംവോരം
ഹോരി,ലാവാക്കിൻകോലായിട്ട് ചമയനു;
ചാരിച്ച വജ്രായുധം വാസവൻ വിച്ചനേരം
വാരിളമുപ്പാളികാനാളംഡായ് ഭവിയുണ്ടുണ്ട്!

മന്ത്ര

കൃഷ്ണൻ—(നാംദേതോടെ) പ്രദപ്പുഡം ചെയ്യുന്നവരു ഇവൻ

അജിരം=ഡിഡം. ശിശിരം=പിഡം. നാവ്. അതിനും, ആ മാത്രമുന്നുണ്ട്.

കനിപ്പ്=ഇക്കയവൻ. പ്രേപ്പൻ=ആറാറ്റും. പ്രിയപ്പേട്ടവൻ. പ്രേതാ
ട്ട്=അന്തകൾ. ദാണാ...ഇം=താഴേരുല്.

വെന്ന സഹായിയുള്ളതു ശരിയല്ല. ഇവനിൽ വഞ്ചിക്കാൻ അടച്ചക്കലേയുള്ള ചെല്ലുകയും ചെയ്യുന്നു. അതു കൊണ്ട് എന്നും, കണ്ണുകില്ലോതെ, കമാരങ്ങൾ അടച്ചതെ തനിക്കുള്ളും.

നാരദൻ—(പ്രമോദത്തോട്) വേണ്ട, ഭവർൻ! ഇന്ത്യവനം തനിൽ ബലിപ്പുടേണ്ടതില്ല.

(നതോന്നത)

ഇന്ത്യന്റെ ചുരുക്കം ചെയ്യാൻ തന്ത്രാഭ്യാസം ചെയ്യാൻ കുറഞ്ഞാനും കാണാൻ കുറഞ്ഞാനും തനിൽ, സന്നാലം കാണാനും കാണ്ണിയേപ്പോൾ, ഒപ്പനാഭനേ നിന്മനാജൻ ഗദൻ ചൊടിച്ചേരുതിനിട്ടിട്ടുണ്ട്. ഫു

കൃഷ്ണൻ—(ദ്രോഹിച്ചുകൊണ്ട്) ഗോവൻ! ഗദൻറെ പ്രഖ്യാതി വളരെ അവസരോച്ചിന്തനായായി!

നാരദൻ—(ബഹുമാനത്തോട്)

(അനന്ത)

ധൂതയുതിയാകം ഗദൻ പ്രവർത്തിച്ചോ—
രിതത്രവിസ്മയപ്പോമോ പാക്ഷകിൽ?
യാക്കലോദ്ദേശവർ ഗുപ്തക്കവക്ഷമു—
ണ്ണഭൂമിമായിമാഹാഹവണചിതി. ഫൻ

കൃഷ്ണൻ—(അസപന്ധമതയോട്) വാഴിനാഭനായിട്ട് പ്രദൂഷന് നം, നുനാഭനായിട്ട് ഗദനം യുലംചെയ്യുകാണിരിയേണ്ട ഇതാ ഇതാ, മദ്വാശതനാരായ അറബുരഫുട്ടയാളികൾ, സംബവന്നർ നേരെ ഉടിയെത്തുന്നു,

നാരദൻ—(സുക്ഷിച്ചുനോക്കിയിട്ട് ഉല്ലാസസമേതാ) വേണ്ട;
ചരിത്രമിയേണ്ട; നോക്കു നോക്കി!

ഇന്ത്യന്റെ പാർത്തമന്നല്ല, ഇന്ത്യന്റെ പാർത്തതോടൊരുതും മുന്നാണ് അതിം. മദ്വാശം ചുണ്ണാം. ധൂതയുതി=ഡിറം. ചതുരാവത്തോന്നു പത്രാജയമായതും, കൊന്നു സംഗ്രഹിക്കുന്നതിനില്ലെന്നും.

(കാകളി)

വുത്രളിത്തെത്തിച്ചു പാതായ്യണബോ—
 കൊആത്തചുള്ളാരെരഹാവത്തെനിൻ പുത്രത്തെറി
 എത്തരും വികുമം കൈകൈക്കാട്ടിട്ടും സാംഖ—
 ഒത്തുള്ളബെദ്ദുനാംബുദ്ധരേത വധിയുള്ളനം.

ര.പ

കുള്ളൻ—മഹേദ്രാന നംമാട്ടുള്ള പക്ഷപാതം നിരതിശയം തനെ!

നാരദൻ—പക്ഷപാതം തന്നോട് തന്നെയെന്നാണ പായേ എത്തു്. (കേരക്കന്നതായി നട്ടിച്ചിട്ടു്) രോഷാവേശം കൊണ്ട് ‘മതിമരാന’ ദജ്ജനാഭൻ എത്തുപറയുന്നു:—“എടാ എടാ മുഖ! മനഷ്യപ്പുഴവേ! നീയീവജ്ഞനാഭനേ താര അരിയുനില്ലോ:—

(ഇന്നിത്തരഞ്ഞിണി)

മദമെഴുമദേവല്ലവീസ്തുത—
 ഗണധയഗച്ചുമാരിയാട്ടകിയു,—
 മദയം ദിക്ഷപതിപ്പുരമധിഷ്ഠാജന—
 ലപനം ചുച്ചമിഴിവിരാസ കൃകിയും,
 ഉദയംപുണ്ടിച്ചെമ്പുടെ പദാശികർ
 പലനാളായരിയെന്നു തുള്ളാ—
 പുഞ്ചായകശ്രിവു; നിന്റെചെരേഖാര
 കട്ടിച്ചുവയിണു ക്രത്താടക്കു!”

ര.പ

എന്നോ?

കുള്ളൻ—അവന്വേബാ! ഈ അവസ്ഥപ്പുവയക്കൽറ ഒരു വൻപു പറച്ചില്ലോ!

നാരദൻ—(കേരക്കന്നതായിനട്ടിച്ചു്) പുഞ്ചിരിതുകിക്കാണ്ട് കമാറൻ അതിനെന്നതുതരമാണ പരയുന്നതു്:—“എടാ

അരഞ്ഞം=ഒന്തുംവയത്തിൻറ താരു, വവനം=ഭവം, പവഴി=ജാസ്തു്. തുള്ളായുദം=ഭാരതത്തിനിരപ്പിടം (ഭാരതേക്കാട്ടത്തിൽ).

നീവലാനവ! വെള്ളതേ വൻപുപറഞ്ഞവിട്ട്” പ്രാഥിക്കു
സാധ്യം:—

(കാകളി)

തീപ്പുരി പാരമെന്നസ്മാഖം. വോര
വായ്‌പോരും വിട്ട തലവായ്‌പേരിലുണ്ട്, കീ
ളപ്പാരിൽ വിഴന, തദ്ദേശപ്പട്ടിയു-
നിപ്പുച്ചും കണ്ണുകൂടം കൂളിത്തിട്ടം!”

ര. 2

എന്നോ! (കൊണ്ടാടിക്കൊണ്ട്) ഇപ്പോൾ, വളരെനാളും
യിട്ട ഭാഗിച്ചു വലഞ്ഞിരിയ്ക്കുന്ന എൻ്റെ കണ്ണകൾക്കെന്നു
ഒപ്പെല്ല കണ്ണജാഡിക്കും കമാരൻ പുരുഷനും!
എൻ്റെ—(ചുറം നോക്കിയിട്ട്) മാരംഖിവരു! നിന്മായും
ഇപ്പോൾ, ദിവ്യാസ്മാഖേ പ്രഭ്രാഹിത്യ യുദ്ധം ചെയ്യാതി
നു മുതിരിയ്ക്കുന്ന വാളുന്നാണ് താമസാസ്മം തൊട്ടുള്ള
കഴിഞ്ഞു. എന്നെന്നാൽ:—

(നിരണ്ട്രണം)

സുരന രാഹ്യവക്രതയുമാഗതസ്ഥിതി പ്രേത്തം ചെത്തം,
വീരവരാഭിസാരസുഖം സുരാബുലകൾക്കും,
മാരധരബന്നു കണ്ണമൊടാത്ത, ശസ്ത്രവിഭ്രംഭായ്, ദ-
പ്പാരവിലും കവിഞ്ഞതാഴുകനു കുരിയും കണ്ണ് ചൊടിച്ചേ. ഒരു
നാരബൻ—(ചുറം നോക്കിയിട്ട്, സന്ദേശം താട) എന്നാൽ,
എതിനും ‘മരമരനു’ അവിഞ്ഞു പ്രഭ്രാഹിയ്ക്കുവാൻ സക
ത്മനായ കമാരൻ, ഇതാ പാവകാസ്മം വിട്ടിരിയ്ക്കുന്നു:—

(കേക)

ഇങ്ങോട്ട് വിക്ഷിച്ചാലും താദവപതേ! തമ-
സ്സങ്ങോ പോയുമാരഞ്ഞുനല്ലപ്പേക്കുണ്ട്,
ചോദ്യമിറ്റുരത്തിലേ മുകിയ്ക്കുമാലയും, മിന്നാൽ
തങ്ങുമാമേലുളിപ്പോലുവരാതി! മിന്നിട്ടുണ്ട്.

ര. 2

വീ.....വം=വീരമാംവ വരണ്ണം പെരം പ്രാവി ഷ്ടാന്തകാണ്ടി
അതന്നും.. ശസ്ത്രവിഭ്രംഭം=ശത്രുഘ്യം കൂനും കാരംബന്നും. മിന്നം ..സ്വാദി=
വാംകീകരണവാദരം.

കുട്ടികൾ—(സുക്ഷിച്ചുനോക്കെന്നിട്ട്) അണ്ണുമുഖം! ഇതാ മുണ്ടാ നവൻ പെട്ടെന്നു് എതിരായുധമാക്കിക്കഴിഞ്ഞെല്ലോ വാരം സാമ്യം. ഇപ്പോഴാക്കട്ടു്:—

(കേക്ക)

കല്ലാന്തക്കാടുക്കാറിൽ വേരററ പൊങ്ങിപ്പു—
നാപ്പാടേ കരഞ്ചീടുമജ്ഞനക്കന്നിൻഭേദപ്പു,
അപ്പാഴംമുദിരഞ്ഞ, ഹിടിവെട്ടക്കംകൊണ്ടു
മുപ്പായം നടക്കിനാ; ബാധിരും പരിത്തിനാ.   23

നാരഭൻ—(സംഭാവനയ്ക്കേതാടം അരദ്ദുത്തേതാടം) കുട്ടി! അങ്ങു്
ഈതുനോക്കു; കുമാരൻ വായവുാനും പ്രഭ്യാഗിച്ചുകഴി
ഞ്ഞു. എന്തനാണു:—

(കേക്ക)

വരവിൻ ശ്രോഷ്ടത്തിനാൽ പ്രഭ്യോദയാദ്ദേശം
വിരവിൽ ചേർത്തിട്ടു കുട്ടാം കൊടുക്കാറാൻ
നിരവേ പരക്കൈയു് തൃജനരാറിപ്പോൽ മേഘാ—
നിരകളും പരം പെയ്താം റിഖാസ്സും.   24

കുട്ടി—(വിശാദത്തേതാട) മുഖ്യനാശ മുണ്ടാവും ക്രമീകരിക്കുന്നു,
പവനാശനശരം വിട്ടുകഴിഞ്ഞു ഇപ്പോൾ. എത്തുകൊ
ണ്ടനാൽ;—

(കേക്ക)

ആകാശപ്പെടുങ്കുട്ടിപ്പുവിശക്കാടിപ്പുടാ—
നീകാരണങ്ങളാം ഫ്രാമഗിവാരാളികളായ,
വൈകാസികാകാലികസസ്യയേജണിപ്പിപ്പു
ഹാ! കാണംക ചുറ്റു വന്ന തുരന്തരാജിപ്പുമാർ.   25

അപ്പു—മെള്ളിം. മറിം—മേലും. ബാധിപ്പു—ചെവിക്കരക്കാലും, വിഹാ
യപ്പു—ശുട്ടകാഡം. ചടക—സൗഖ്യം. നീകണം—നാദം. ഏ..സ്യ—എറം
പം. അകാവളുമിവാശ സാസ്യം. അഫീറുഡം—സപ്പുത്രാശം.

നാരദൻ—(ഹഷ്ടപും) ‘കണക്കിന’തൊഴുതു കമാരൻ പന നാശനാസ്യം.

(കേക)

കണാലും ഭവാനിപ്പോരി വിഖലം; ഇതിൽക്കൂടി—
യുഭാരാർ ചരിയുന്ന ഭ്രാംകിൽ ഗരുഡമാർ;
കൊണ്ടാടപ്പുട്ടന നിൻവാഹമന്മുജം, മേര—
കൊണ്ടാജഞ്ചുമസപ്പണ്ട് പവർത്തസമാനമാർ.   ഒപ്പ

കൃഷ്ണൻ—(നോക്കിയിട്ട്, സന്ദേശത്തോട്)

(അംഗനട)

പറന്നിച്ചെന്നാരിപ്പുരുഷത്തിൻ—
ചിരകടികളിൽ പടന് കാറിനാൽ,
നിന്നന പാബന്മും ഭയന സവ്മാ
കരണിയെങ്ങും മാ! തിരിത്തുപായുന്ന.   ഒൻ

നാരദൻ—(പുക്കിച്ചുനോക്കി, ഭയത്തോഴുക്കുട) അഞ്ചു!
വലിയ ആപത്താജാപ്പോ വന്നകൂടിയതു! ഇതാ നോക്കു!
പത്രസുപ്രധാനസാമത്യംകൊണ്ടു കമാരൻ വജ്രാം എൻ ദിവ്യാനുംജാസുകലം നിഷ്ഠംപലമാകവിത്തിക്ക്
വേ, ആ അസുരേശ്യർഹൻ, ഇരട്ടിച്ച ഇംഗ്രഡിയാട, പല
പ്പോഴം ദേവകളിം അസുരകളിം അനഭവിച്ചിരിത്തിട്ടുള്ള
ബലവെവഭവത്തോഴുക്കുടിയതു, ആവമാവിനാൽ നല്ലപ്പെ
ടിട്ടുള്ളതും ആയ രദ്ദയേ കൈജൂലാക്കി, ഹ്രസ്വരത്തോഴ
കുടി ചുഴിറിത്തടങ്കിയിരിയുന്ന!

കൃഷ്ണൻ—(ഉദ്ദേശത്തോഴുക്കുട) അമോ! ഇനി ഇവിടെ എത്ര
വരാൻ ദോക്കണ എന്ന് എൻ്റെ മനസ്സു വിജ്ഞാഡിയും
കയാണിം.

വിഖലം=ശ്രൂക്കാണം. ആരംഭം=അടുത്തം (അകവെച്ചം). ഇൻ...
.. എന്ത്=ചരിയുന്ന പൊദ്ദശകളോ എന്ന തൊന്ത്രമാഡാത്തവ.

നാരദൻ—(വിശ്വാസതയോട്)

(നതോന്നത)

എറിയും തീക്കന്നൽപ്പാലാമാലകാണ്ട് ക്ലിംബിച്ചും,
എതിരെഴാതുള്ള വണ്ണധനിനാദംബുണ്ടിം,
പെരിയോരഗദ ദന്തനാജ്ഞപ്രേരന്നിന്തതു
പരതിയുള്ളനു കണ്ണപെയ്യും കമാരൻതകൽ.

നൃ

കൃഷ്ണൻ—(സങ്കരന്താചക്രവർത്തി) മഹാഷിവാ! ശക്തിചുത്തുപോ
ലെതന്നെ സംഭവിച്ച; എന്നെന്നനാൽ, ഈ വസൽ
ഗദാപാലാതാമരറ ‘കിട്ടകിട്ടത’ മെന്ത്രാചക്രവർത്തിയവ
നായി, ‘അരുലസ്യം’കൊണ്ട് ക്ലിംബികളം അടച്ചും, അവ
ശനായി വിശ്വതടിയേ അവവലംബമാക്കിക്കൊണ്ട് ഇരി
യുള്ളന. അതുകൊണ്ട് തൊൻ കമാരൻറെ അട്ടത്തുചച
നും അതശ്രദ്ധിപ്പിച്ചുകൂട്ടാം. (ഒന്നു പറഞ്ഞു പറ
പ്പുടാൻ തട്ടാണ്ടുണ്ട്)

നാരദൻ—പരിമേയ്യേണി; നോക്കു, നോക്കു—

(അനന്നന്ത)

സഹാപ്രസിച്ചിതാ! കമാരൻ താന്തനേ
സമാധാനത്താച്ചം ക്രമാത്തബെയ്യുന്നായും,
പുമാഡിഭാനവാസ്തുമാനിയൈക്കൊരുവാൻ
സുമാരായും ധ്യാനിച്ചു സ്വഭാവാസ്തവ.

നൃ

കൃഷ്ണൻ—(സുക്ഷമിച്ചനോക്കി, ഉപാധ്യാത്മകന്താട) മേ ദേവ
ശ്രീ! ഭോഗം പറഞ്ഞതു ശരിതന്നെ. എന്നെന്നനാൽ:—

(ഇന്നിത്തരംശ്ലിണി)

തൻതന വൈനിച്ചുകൂടാനും ഭൂമാക—

ഡം ദേവകളും ദാശിനില്ലെപ്പു,

ടന്തരമെന്നു കത്തിനാ നും—

ക്ലിംബി കരിപ്പു ചുണ്ടാക്കുലേ,

എന്തമെ പറിച്ചുമിതി ദിഗ്ബിഭാവം വി-
മീന്തയെടു സുക്ഷിച്ഛീക്ഷിച്ചും
മന! നഭ്യുലുഡിയുള്ളകയാണ് പര-
വകുപ്രമനവികുമി ചക്രം.

നൂ

നാരദൻ—(കണ്ണിട്ട്, സാന്നദാ)

(ഫോക്ക്)

എരിതീജ്ഞൈ തിരാമിച്ചുകുമാപ്രദം നന്നാ-
ലെറിയപ്പുട്ടോന്നന്നപോവവേ പതിയും യായ്,
അരിയാമസുഖ്യതൻ വിരിവേച്ചംമാറിൽ
മറിവറിച്ചു നാകജനതാനോട്ടേതാട.

നൂ

ആജ്ഞൻ—(ഹഷ്ടം ത്രിതസമേതം) മേ മുനിവരു! നമ്മുടെ അംഗി
ലാംശം ഇപ്പോൾ സാധിച്ചു. എന്തെന്നാൽ, ഇതാ:—

(ഇനിതതരഘ്നിണി)

പേടിയെഡമരകൾ നോക്കിടവേ പട്ട-
ധാടിപെട്ടു ചക്രത്തിൻ വായ്യുല
പാടിതമാക്കിന എഴയക്കെട്ടിപ്പ
നാഡിയിലുടെ വമിച്ചുതയയിരം,
ആടിയെടുക്കിയ തെരുലോകുത്തിലെ
നീടിയല്ലും കട്ടുവരിത്തുഹത്തിനിൽ
ക്രിയ ബാധ്യവനാകും ‘വഞ്ഞൻ’
തേടി പരം വിരാഗ്രിമശയനം.

നൂ

നാരദൻ—(സംഭ്രമതേതാട) ഇതാ, ഇവിടെ നോക്കി, കാണോ
ണിതു കാണുക!—

ഓഗ്രിഭാവം=ഓക്കക്കിലുള്ള ആനകൾ (ശിഖജണ്ണ). പരച.....മി=ശരു
ശൃംഖലയെ നാഡിപ്പിയുള്ളന്തായ പരാക്രമതേതാടക്കുടിയതു്. നാക.....നോ
ടം=സപ്രധിവാസികളുടെ നോട്ടം. പാടിതം=പിള്ളക്കപ്പെട്ടതു്. വി...നം=വീരന്നാ
ഞ്ചവിതമായ കിടപ്പ് (വീരജീ).

(മുഖ്യസ്ഥാപനികൾ)

പാള്ളുകൾക്കാണെ കടിയുംരോപ്പു,
 പുരാടരകരയുത്തള്ളുലകരാളം
 കോട്ടിയ പുരികമ ചെട്ടുള്ളിക്കത്താഴ്,-
 മരിമുവമിക്ഷിയും മിച്ചിയോഴം,
 ചാട്ടിന ശരനിരക്കേണ്ട ഗദനരി-
 എതുതും ദാസരിച്ചു സുനാഭൻതൻതല
 പാട്ടിൽ നിലത്തുപതിയുടുകയായു് എറ-
 പ്പാള്ളുകളിൽ പുത്രത്തിയണ്ണേ.

23

ആഖ്യാനം - (നോക്കിക്കണ്ടിട്ടു്, സന്നേതാഷ്ട്രത്വം എന്നിരിയോടു്)
ജ്ഞാനവർഗ്ഗ മന്ത്രത്തെ അഭ്യരിച്ചിയുള്ളൂതു് അദാജനങ്ങോ
ജിച്ചത്തെന്നായുണ്ടില്ല.

നാരഭൻ—(മരാറാരേത്തു ചുണ്ടിക്കണ്ണിച്ചുകൊണ്ട്) നോക്കു,
പടയാളികളും പടനായകൾവരു വഴി ചിന്തന്റെക്കാണ്ടി
രിയുംനാ. എങ്ങനെന്നെന്നെന്നുണ്ടു്:

(അമ്മൻ)

അരച്ചാലത്തുല്പന്നം ബിട്ടുവരീ—
യതുപൂർവ്വാധിനിയാദശ്വം ദണ്ഡാഷിപ്പു,
അടക്കാടപ്പേക്കമഭിജ്ഞലിച്ച ന—
ദ്യുഷ്മാംബന്ധവിസ്യനാഗിയിൽ. .   ഒന്ന്

துவீக்—(ஸங்குவியோசிக்க) மஹாவே! ஸுராஸுரவர்ஜீ திடித் திருக்கி அரட்சவாக் கழிவின்திரிப்புத் தெக்கு கூல மெழு கூல திக்கனத் வழிலாணே, ராஜ ஸுங்஗மாது ஸஹாயகாயி நீளங்கொல்லி யூலங்செய்து படயோட கொள்ளாக்கலிய குமாரனே கள்ளிக், எதாக் குத்துதூங்க யே” வருத்திரியூன்!

എ....രാഷ്ട്രം-തുപ്പരാന്തക്കൻറ കളിഡേ അലംപോലെ ദയക്കണ്ണ; (ചുടിക വിശ്വാസണം). ഉത്കേഷവിജ്ഞ=മേരപ്പാട്ടുരിയുക. ‘അചലപ്രവർ’ത്തം, ചപി യൂട്ടായ് കൈകണ്ണം വലപ്പും കൊണ്ടു. വാഹിനിയും സൗന്ദര്യമുണ്ടാണ്. അഥവാ...ഗ്രി=വെള്ളം. വെരുകായി കുള്ള തിരു(ബംഗാലഗ്രി),

നാരദൻ—ഇപ്പോൾ സകലലോകത്വം ശ്രീതത്തിരുഖായിത്തീർന്ന്
വണ്ണോ. (ചൂരധംനോക്കി), സന്ദേശം മഹാനജ്ഞഭാട)

(നന്ദാനാത്)

പൊർത്തുടൻ കമാരൻതൻ ക്രാന്വോദ പിണമായ
വേദത്യേരോദാത്ത ‘വജ്രപുരി’യേക്കാണ്ടുകെ,
രാമനാം നിൻ്റെ കണകളാൽ ചത്ത രക്ഷണ്ണുന്ന ചേന്തോ—
രാമഹാലങ്ങലേ തുണ്ണി! സാമ്പുരിപ്പു താൻ.   ഒ

തുണ്ണൻ—ഭവാനേ! നാരദ! അവിട്ടനു സവംസമരങ്ങൾക്കം
സാക്ഷിയാണല്ലോ.

നാരദൻ—ഈതാ, ഇന്തി തുടങ്ങിയ ദേവകരളും, സന്ദേശാശ
നിരസ്യതയാൽ അവശ്രദ്ധായി, വിജയലക്ഷ്മിയാൽ സ്വയം
വർജ്ജപ്പെട്ടിരിയ്ക്കുന്ന പ്രദംഗനേ അഭമോദിയ്ക്കുവാ
നും അഭിനവിയ്ക്കുവാനും മുനിന്തിരിയ്ക്കുന്നു.   ഇപ്പോൾ—
തേ:—

(നന്ദാനാത്)

തലയരിഞ്ഞതിനിന്തതിൽ, ഏകാട്ടരി ദേവതയും കൂടാക്കി—
തലയോട് പോക്കിള്ളതിൽ കിടപ്പു തേടി,
ഉലകിനാം ശ്ലോമാമിത്രിജനേ, ക്ഷണിക്കി കയ്യാ—
ലലർന്നിര വാനോർ പൊഴിപ്പുതു പതിപ്പു.   ഒ

തുണ്ണൻ—മഹാം! നമക്കം കനിച്ചു ചെന്നു, വജ്രാഭവിജയി
യായ കമാരനേ അഭിനവിയ്ക്കാം.

നാരദൻ—അംജപ്പനെതനെ. (രണ്ടുപേരും വിമാനത്തിൽനി
ന്നും ഇരജുനാതായി നടിയ്ക്കുന്നു)

നാരദൻ—(മുൻപിൽ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട്) ദേവ! ദേവകീ
നന്നു! ഇതാ നോക്കുക:—

(നതോന്ത)

ഗദനോടും സാംഖ്യനോടും ഭവദനികത്തിലേയ്ക്ക്—
ഗതി തുടന്നിരിയ്ക്കുന്നിതുടൻ പ്രദു.മൌനൻ;
അത്മധർമ്മങ്ങളാലതി ഭക്തിയുക്തം സൗഖ്യത്മായ
ഉത്തിമത്തായും വിഹ്നിച്ചെടുത്താഹം പോലെ. ഒൻ

(അനന്തരം അപ്രകാരം പ്രദു.മൌനൻ പ്രശ്നവിയ്ക്കുന്ന)

പ്രദു.മൌനൻ—അപ്പോൾ! റബ! ദാമനേ! സാംഖ്യ! ഏറെനാട്ട
കുടിയിട്ട്, ഇപ്പോൾ നാം, പിതൃപാദങ്ങളേ കാണാക
യായി; അങ്ങനെ നമ്മുടെ പരമാഭിലാംശവുംനിഖിയ്ക്കാൻ
പോകുന്ന.

(അനന്ത)

‘പ്രസാദം’പോലെ നാമിതരക്ക് കിട്ടാൻ
പ്രധാനമായുള്ള തദാജ്ഞതയാന്ന് ല്ലോ,
നിജപുരിവിട്ട് ദാജപുരിതിൽ
നിരന്തരോപായചവത്തിനാലെത്തി,
കശലനാം ‘ദേഹം’വഴിയ്ക്ക ദൈത്യൈ—
കമാരിമാർക്കളേപ്പരിഗ്രഹി, ഇപ്പോൾ
സബ്രഹ്മണ്യം ‘വജ്രനേ’സ്വമരത്തിൽ കൊന്ന
സമസ്തലോകത്തെസ്ത്രമാപ്പോദിപ്പിപ്പു. രം

ഗദൻ—ക്രിക്കേറു! ഇതാ ജ്യേശ്വരൻ, ദേവംഞ്ചിയായ ശ്രീനാരാഡ
നോട്ടുക്കി നമ്മുടെ അട്ടക്കലേയ്ക്കുതന്നു വരുന്ന.

സാംഖ്യൻ—അതുകാണ്ട നമുക്കിം വെക്കം ചെന്നു് എതിരേ
ക്കിപ്പം.

(എപ്പോവരും അട്ടത്തുക്കി, തുണ്ണുനേ നമസ്കരിയ്ക്കുന്നതായും
നടിയ്ക്കുന്ന)

ആഖ്യൻ—(എപ്പോവരേയും എഴുന്നേല്ലിച്ചു് ആദ്ദേഹിച്ചിട്ടു്, പ്രഹ
ഷ്ടതോന്തരം ബഹുജനതോന്തരം) ഭാഗ്യംകൊണ്ട് ഞാൻ നി
ങ്ങളെ വിജയിക്കും അക്ഷതാതുന്മാരും ആയിട്ടുകാണുന്ന.

ക്കുത്തുജ്ഞമേരു! ഇതാ ദേവക്കിയായ നാരദൻ; അദ്ദേഹ
തേ വന്നഞ്ചുവിൻ!

(എപ്പോവയം നാരദനേ വന്നഞ്ചുന്ന)

നാരദൻ—വജ്രിംഗാക്കന മഹാസമുദ്രത്തിനു ബാധവശാ
യായ മേ പ്രദ്യമന്മ! സുനാലുമത്രേതാദ്ധ്യത്തിനു കണ്ണിലിവ
നായ മേ ഗദ! അസൂരപ്പടക്കാചുക്കാട്ടിനു കാട്ടതീയായ
അപ്പഡേം സംബവി! നിങ്ങളെല്ലാവയം വളരെക്കാലം വിജ
യിക്കളായി വിളംബട്ട!

(തിര—കട്ടൻ—നീക്കാ പ്രവേശിച്ചിട്ട്)

അദ്ദന്തൻ—(വന്നക്കത്രേം) ദേവ! അവിട്ടേനേ അഹ്നം വം
മാനമായിരിക്കുന്നു.

(ഒക്കക)

പ്രദ്യമന്മ, ഗദൻ, സംബവി—നിവർത്തൽപ്പിയകളായ
പ്രദ്യതികോലം ‘പ്രഭാവതി’യും, മതിൻവിധം
‘ചന്ദ്രവത്ര’ഭിഡ്യും, ‘ഗ്രനവത്ര’ഭിഡ്യും
സാദ്രമാം സൈഖ്യത്തോടെ ചെറിയിരു സുതമാരേ. രഹി

(എപ്പോവയം റഷ്ടം നടിജ്ഞന്ന)

നാരദൻ—‘സവശ്രദ്ധവയണ്ണരമാക്കാവേ ക്രിത്യതാട’ എന്ന
ഈ സൃഷ്ടാം തുല്യാം സത്യംതന്നെ!

മീഡിൻ—മഹാശിവരു! ഇപ്പോൾ ധാരാവകലത്തിനു സുപ്തി
ഘൂഢാണ എന്നാണപ്പോ പറയേണ്ണെന്തു.

മീഡിൻ— (ഭജരി)

യാവനകാന്തികമാരമാർ ശാസ്ത്രാസ്ത്ര-
കോവിഭമാരായിത്തീന്ന് മുരാം
പ്രാവന്മുത്തതേതാഭാത്ര ലോകം കാത്ര
ശ്രവിൽ വിളഞ്ഞമാരാക നീണാദി!

രഹ

ശാസ്ത്രാം...ശാർ=ചരിപ്പിലും പയറിലും പുകഴ്ന്നവൻ. പുത്രം=ചാഠാ,
(ശിലം).

നാരദൻ—അരങ്ങേന്നതനെ വീഡ്യുച്ചേ!

പ്രസ്തുമന്ത്രംനഗദസാംഖ്യനും—തികാതത അഹാരംവഹമായി!!

ആശ്വാസൻ—ഘോ ഭഗവൻ! ‘വാഞ്ഛിംഗാദ്’വിജയിയായ ‘പ്രസ്തുമന്’കു
മാരനേ ഈ ‘വാഞ്ഛപുരം’ത്തിനെന്ന അധിസിരംഗാധിട്ട്’ അട്ട
ഫേകം ചെയ്യാൻ കൊള്ളിംഗാ എന്നതുാണ് അതുന്നറിയുന്നു.

നാരദൻ—സകലലോകങ്ങളിടേണ്ടം അഭിമത്മാശം ഭവാൻ പാ
ശതതു്. അതുകൊണ്ടു് ഇനി ഒരു അതിനു താമസി
രേഖാംഭത്തിപ്പ്.

(മഞ്ചരി)

ശത്രുവയത്താലേ തൃപ്തിതനാമജ്ഞ
പുത്രനു സാമ്രാജ്യം നന്ദിയാലു്;
എത്രയും വർപ്പം, മിഛുത്തും വായ്തുനി-
തതു സംതൃപ്പി ഫലവന്തതിൽത്തന്നാണ്.

ര'ന

ആശ്വാസൻ—ഘോ ഭദ്രനു! അഭിഫേകം നടത്തിവാനുള്ള സാധനങ്ങൾ
കൈല്ലും സജ്ജികരിയ്ക്കും!

ഭദ്രനൻ—ഘോ! അരെ തല്ലും മുൻപുതെന തഥാവായിട്ടാണ്.
ആവക ഉപകരണങ്ങൾക്കും തീമശേഖരനും ഇവിടെ
എത്തിച്ചുരിയ്ക്കുന്നു. ഇതു, ‘വാഞ്ഛപുരി’ അലങ്കരിയ്ക്ക
പ്രേരിക്കണം ചെയ്യ.

(മഞ്ചരി)

പട്ടായ വിതാനിയ്ക്കുപ്പുട മഹമ്രജാഖാഡി
തപിട്ടാളം ഘുണൻ പതാകകളിം,
വാരണ്ണിങ്ഗതാംഗരഹ്യാളംകളിം, നസ്തി
കാരകിയല്ലമത്തിൻ തുമന്നവും,
ദ്രാരത്രകളിൽ മാറ്റപ്പും വായ്പിച്ചു
പാശം വിളഞ്ഞു വിളം കുളിം,
ധാരിയും മോടിയും, ക്രുതിച്ചനിരാജ-
ധാനിയേ സ്വാമിൻ! സമീക്ഷിച്ചുണ്ടാം!

ര'ന

തച്ചിതൻ=ഗണതാജിച്ചവൻ. തപിട്ട്=ശോശ. പാശം=ശാഖം, (നടവാതിം).

**சில்லாங்—(நோகிளவெட், ஈரேதாப்பனாடு) ஏனால் கூங்
தாமஸியூஷன்தொன் அல்லிஷன்ஸுமரிக்ட் ஸகலதும்
இணோடு கொள்வது!**

ଫେନଟା—ଅଧିକତମ କଲ୍ପନାପୋଲେ. (ପୋଖି ତିରିଚୁବୁ
ନିକୁ) ତେବୁ! ହୁଏ ସକଳରୁ ହୃଦୀରକ୍ଷାବାଣିବାଙ୍ମ
କାହିଁରେତୁ.

உண்ண—(பூஜ.ம் நான் கொக்கிலைதா?) வரு! இங் அவ்வாறு தமாய் ஸின்ஹாஸ்ராத்திரில்மேற் கூடியும்.

ප්‍රං.ම්-නැල—(විගයජ්‍යාක්‍රුණ) අරුදුන් පාරුදුවපොලු.
(චෙකකුදුපිංතු, කිහිපෙනු පද්ධත්මාධ්‍ය හුරිපූරුණ)

(കുമ്പൻ അരഭിവേകം ചെയ്യുന്നതായി നടപ്പിലുണ്ട്. പുജ്ഞിയുള്ള ശ്രദ്ധം, അനീയാഗിൽ)

(കിരണവുംതന്നേ)

ଦୁଇପାଇବିକାଶନକୁଳରୁତତ୍ତ୍ଵକଷୟାଙ୍ଗ, ସଜ୍ଜା ଉପରିଷ୍ଠା
ପାଇଲୁପାରକଷୟଗଣତିକରନୀଯତାଙ୍କ ବ୍ୟବାସାଯରେରେ,
ଶିଖୁତ ପୁଣିକ୍ରିୟା ରହିରାଇଥାଏଲି, ନାହିଁବୁନ୍ଦରିଶଂ
କାର୍ଯ୍ୟରେମେଗିବାଢ଼ିକ ସାହିତ୍ୟରେଖାରେଖା ହୁଏ.

ନାହାଲ—ଶୁଣ! ହୁତା, ନାମ୍ରାଜୁପଦତିଳ କାଷାଯାଣ ଜାବି
ଖିକିତାଯ ପ୍ରତ୍ୟନିମାରାଜଙେ ଦେବାନ୍ତ ଅନ୍ତିମ
ନାମ.

“എന്ന് മുൻപും—‘അവർക്കിവയ്ക്കും! നാരോ! ഇന്തി എന്തെങ്കിലും കത്തവ്യം ഇവിടെ അവക്കിഞ്ഞായിട്ടണാം?

କାର୍ତ୍ତା—(ସଂଲଭମ୍ବନେତରେକୁ ଜୀବିତରେ କାର୍ତ୍ତା
(କିମ୍ବା ପ୍ରମାଣିତ କାର୍ତ୍ତା)

வித்தன்=விடுதலைப்படி இருக்கிறது. (ஸ்.வா.வா.கா.).

കൂളിൾ—(പ്രദിവന്മാളുമയിട്ട്) വത്സ! ഇന്തിചൂ നിനക്ക്
എന്തെങ്കിലും ഇഷ്ടം സാധിച്ചതരേണ്ടതുണ്ടോ?

പ്രദിവന്മാൾ—അച്ചു! ഇതിലും മഹത്തായിട്ട് എന്തൊരുതുമന്ത്രം
നാഥാജാ സാധിയ്ക്കും അപ്പുതു! അവിട്ടുതെ പ്രസാദംകൊ
ണ്ടെന്നൊരും ദാനാദ്ദീ തൊന്തിവിടേ:—

(കാകളി)

ബാഡിവരോടെ ദിനജീറുനേ തോന്ത,
കാന്തമാംത്രാജുമെകവേ നേടിനേൻ,
ശാന്തരാശിത്തൈത്തുമുറം, പ്രജകാള,
സ്പാന്തസ്യകാമിതം സാധിച്ച സർവവും.

ഒ

എക്കിലും ഇങ്ങനെ ഭവിയ്ക്കും!

(ഭരതവാക്യം)

നാനോഷം വള്ളത്തും സൃഷ്ടിസഖയം കൊണ്ടു
സത്ത്രകൾ, സമുദ്രങ്ങൾ നാശനിക്രിയാംഗങ്ങളും;
കല്പിതന്ത്രവില്ലാസങ്കളും നാശം ജഗത്തിനു
കല്പിതദ്രോഹമാരാര വലമന്ത നാശിക്കും, ടെ;
കാലാഗ്രാഞ്ചുള്ളനോന്താര കാമിതമാകം ധനം,
കാലാസ്വാഖേന്നോന്താര ഭാതാകൾ വർഷിയ്ക്കും;
കലപര്വതങ്കളും നാശം പിരമന്നാ—
കലമായവനീശവലകം ഭരിയ്ക്കും!

ഒ

(എപ്പാവയം പോയി)

പാശമാക്കം ടാരിക്കുംബന്നം.

പ്രദിവന്മാളുമയം ന മാറ്റം.

അക്കാരാദിപ്രകാരമുള്ള പദ്ധതിക്രമങ്ങൾ

അക്കാരി.	അക്കം.	പദ്ധ.
അംഗങ്ങുടെ വൈക്കമിടമ	ര	മന
അചലത്തുല്പന്നം	ര	മന
അടർക്കളേങ്ങളിൽ	മ	ര
അംഗോന്മാനപ്രേമം	ഈ	രവ
അപ്പുറന്താപ്പിൽ	ഈ	ന
അംഗഭാജവബന്ധവാം	മ	വന
അമ്മട്ടുമവൻ	ര	മര
അറിവിൽത്തിട്ടനില്ല	ര	മര
അക്കതാപപ്പേരം	ര	മം
അപ്പയേ തുഷ്ടണ!	മ	ന
അവനാൽ പടക്കാപ്പിന്ന്	ര	വ
അശ്വമേധക്രത്ര	ര	ര
ആകാശപ്രയക്കം	ര	വര
ആനദാജന്മാക്കണ്ണിൽ	ര	വന
ആരഹയാനംജളിൽ	മ	വര
ആവേഷമാണാവാക്കം	ര	മര
ഇക്കാന്തയേപ്പുറനി	ര	മര
ഇങ്ങാട്ടവീക്ഷിച്ചാലും	ര	വര
ഇതുപൊഴിത്തുമന്നം	ര	വ
ഇത്തികിംഗത്തിൻക്കാറ	ര	വര
ഇന്തിരയാളവീം	ര	മിന
ഇന്തനയച്ചോത	ര	മവ
ഇമധ്യവോല്പം	മ	മര
ഇരുളക്കൈയും	ര	ര
ഇലബതിത്തുമനം	ര	ര
ഇനക്ഷണം ചെയ്യവാൻ	ര	ന
ഇംപ്രചന്ദയാതിലേ	ര	മര
ഇംഗ്യുലച കല്പാം	ര	മര
ഇണംഡമാത്രയിൽ	ര	ര
ഇലക്കട നന്ന	മ	വര
ഇലക്ക, മുംഞ്ഞടി	ര	ര
ഇഞ്ഞിൽ കൊജളം	ര	ന
എൻകാഗ്രാം പ്രദ്യമന്നന്ന്	മ	മാ
എവന്തന്നു ചെയ്യാണം	ര	ര
എന്നമന്ത്രിലെമന്ത്രിൽ	ര	ന

എറിതീയ്യുടിരാം	ര	രൂപ
എറിതീയായയ്യേ!	രം	മഹ
എരിയും തീകനാൽ	ര	രൂപ
എത്രകാഞ്ചമായീടില്ലും	ര	ര
എറവും വിളങ്കിട്ടും	ര	രൂപ
ക്കവിയം പണിപ്പെട്ടു	ര	രൂപ
കണ്ണാരനാം ദൈത്യ	മ	ര
കണ്ണാലും ഭവാനിപ്പോരും	ര	രൂപ
കണ്ണടച്ചേതാബണാന്ന്	ര	ര
കളുക പേടി നീ	ര	രൂപ
കളുകമെന്നാളുള്ള	ര	മഹ
കളുവരുമോട്ടു	ര	മഹ
കളുണ്ണാക്കാടുക്കാറിയും	ര	രൂപ
കയിൽക്കലേക്കാലക്കളിൽ	ര	ര
കളുടിക്കിച്ചെത്തും	ര	ര
കൊക്കുക്കാജുളിൽ	ര	രൂപ
കൊടുക്കാറാൻ കണക്ക്	ര	രൂപ
കൊല്ലുമോ ദൈത്യയർ	ര	രൂപ
ഗദനോട്ടും സാംഖ്യനോട്ടും	ര	രൂപ
ചടനം കർപ്പൂരം മല്ലിക	ര	സ്ത്രീ
ചളിയരുണ്ടാക്കാൻ	ര	ര
ചാട്ടവച്ചേരുാതി	ര	മഹ
ചിതമാം പല	ര	രൂപ
ചുട്ടെന്നുചുപ്പിൽ	ര	ര
ചെന്തളിക്കവഴിയായും	ര	മഹ
ചെവിക്കാശട്ടിളി	ര	മഹ
ചെവിയ്യുള്ളതായും	ര	മഹ
ജ്യോധനായും കൈയ്യുക്കിനാൽ	ര	മഹ
തന്റെ തന്റവെന്തിട്ടുമെന്നു	ര	രൂപ
തന്റനിറം മണിയും	ര	മഹ
തന്റനട ശക്തിയാൽ	ര	ര
തന്റനമിഞ്ഞു മേ	മ	മഹ
തലയരിഞ്ഞതിന്തിന്താതിയും	ര	രൂപ
തവക്കണ്ണിക്കാഴ്ച	ര	മഹ
തീച്ചുപ്പാരി പാരാ	ര	രൂപ
തേജസ്സിയാക്കം	മ	രൂപ
തോളിൽ, കലച്ചുള്ളി	ര	മഹ

ଗୁଜରାଟିଶ୍ଵରପ୍ରତିଷ୍ଠାନ	ମ	୧୦
ବେତୁପୋକୁଷୁଷ୍ଟି	୧	୭
ବାହୋଦୁରିତଳିତଥିବ୍ୟ	୩	୩୩
ବାହୁକରୀ କୋଣ୍ଡି	୩	୩୩
ବିହୁଜଗର୍ଭପୋକରି	୩	୩୦
ବିହୁଜଗର୍ଭପୋକରି	୩	୩୦
ବୁଝୁବିଗାଶନାମ୍ରତ	୩	୩୩
ଦେଵମାତ୍ରାଯରାମ	୧	୫
ଦେଉରୁବ୍ୟତିନାମ	୩	୩୩
ଦୂର୍ଯ୍ୟତିଯାକଂ	୩	୩୦
ନନ୍ଦନୀଶବଦାଯୁଦ୍ଧ	୩	୮
ନାନାଶବଦାଯୁଦ୍ଧ	୪	୩୩
ନିଲନ୍ତରନକମଳାମଜଳ	ମ	୩୩
ନିଲନ୍ତରନ ନିଲ୍ଲିଟ	୪	୩୩
ନିନାରେ ରମ୍ଭରମ୍ଭରାଯ	୪	୩୩
ପଦ୍ମବୀଶବଦାମ	୪	୩୩
ପାତ୍ରାଳ ବିତାନାର୍ଜୁ, ପ୍ରେସ	୩	୩୩
ପରିଜନାତନ୍ତ୍ରେଷ୍ଟୁ	୪	୮
ପରାମିତିକାରୀ	୩	୩୩
ପାରଂକିଳିତ୍ତ	ମ	୮
ପୁକ୍ଷିତ୍ତ ପଲ	୩	୩
ପୁଣ୍ୟପରିପାକଂ	୪	୩୩
ପୁତ୍ରନାମ ବିଦର୍ଭୀ	ମ	୧
ପୁକ୍ଷଯିତ୍ତନାମତତାମ୍ଭ	ମ	୮
ପୁଜ୍ଜନାମଚେତତ	୧	୩୩
ପେଟିକ୍ରିଟିକିଙ୍ଗ୍	୪	୩୩
ପେଟିକ୍ରିଟିକିଙ୍ଗମରକରି	୩	୩୩
ପୋର୍ତ୍ତ ତୁଳନୀ କମାରଳୀ	୩	୩୩
ପ୍ରତ୍ୟମାନଳୀ, ରାଜଳୀ, ସାମେନଳୀ	୩	୩୩
ପ୍ରତ୍ୟମାନଳୀ ରୋହ୍ରତକରି	୩	୮
ପ୍ରସାଦପୋକାଶ ନାମ	୩	୧୦
ପ୍ରତ୍ୟାମନାମକିତି?	୩	୩୦
ବୀଜିବିରାଜ	୩	୧୮
ଭରତବାରିଯି	ମ	୩
ଭୟଯତନାପିଯେ	ମ	୩୦
ମଦମେଧମତ୍ତୁଵିଷ୍ଣୁ	୩	୩୩
ମନନୀତନ୍ତ୍ରପାରୀହାସ	୪	୮

മയ്യുണ്ടാക്കിക്കും	ജ	രം
മരാക്കം മരറഞ്ഞും	ര	മന
മലർപ്പോരി പോലെ	ഭ	രു
മാരൻതന്ന് ചൊയ്യേ	ര	മ
മുൻപേമോ! തുപ്പനായ	ന	മപ
മുഴുന്ത മാരമാൽ	ഭ	മറ
സാഗൾക്കിശ്ചയായ	ഫ	മർ
ക്ഷവനമാൻ	റ	രു
വരവിന്ന് ഫോഷ്ടത്തിനാൽ	റ	രന്ന
വലയങ്ങളും നല്ല	റ	ന
വള്ളിക്കടിലിത്ര	ഭ	രൻ
വിപ്രയോഗംകൊണ്ട്	ന	മറ
വിഷപ്പോരി നാലുചാട്ടം	ഭ	മര
വുത്രഭിഞ്ഞത്തില്ല	റ	രം
വെണ്ണവാമരം വീണി	ഫ	മരി
വെള്ളിലുബിലാടി	ന	രു
വെള്ളിവയ്ക്കപ്പേബോയ്യും	ഭ	മന
ശങ്കരൻതന്നേ	ഭ	രു
ഈതുവധിത്താലേ	റ	രന്ന
ഈംബുരഡു വള്ളം	റ	മന
നാക്കുത്തുവലാൽ	ഭ	മന്ന
ഒസ്ത്തുകുടം നാമസ്ത്വം	ന	രു
സന്ദേശം വള്ളത്തേ	റ	രവ
സന്തത്‌കമാരാടി	ഫ	മര
സമാപ്പേസിച്ചിത്തം	റ	ന്മ
സഹസ്രങ്കവിന്ധകാരം	റ	ര
സുമനസ്തുമത്തിനു	ഫ	വ
സുരരേ ജയിപ്പോൻ	റ	ഫ
സുരാസുരാളിതന്ന്	റ	മന്ന
സുനാസുക്രീഡിശാൽ	ഫ	മന്ന
സുരം രാഹ്വാങ്ക്ര	റ	രന്ന
സുരമദം മുഴുത്തനീ	ന.	മൻ
സപ്താവധിരണ്ണം	ഫ	ന
ഹസ്തിക്കുംകുംകാഡി	റ	മി
ഹിരണ്യക്രിഘ	ഫ	മി
ഹോ മഹാബഹോ ശ!	ന	വ

